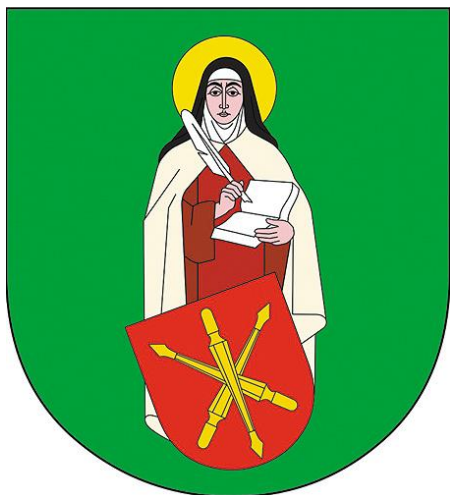

Lokalny Program Rewitalizacji

Gminy Terespol

na lata 2017-2022

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 został opracowany przez firmę RD Project Solutions Rafał Dudek na podstawie umowy z Gminą Terespol z dnia 18-05-2017r.

PROJECT **SOLUTIONS**

Eksperci zewnętrzni:

Rafał Dudek

Piotr Majchrzak

Michał Rządkowski

Spis treści

1.	Wprowadzenie	6
1.1.	Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją	9
1.2.	Powiązanie z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu i gminy	10
	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	10
	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	11
	Narodowy Plan Rewitalizacji 2022	13
	Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	13
	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030.....	15
	Strategia Rozwoju Gminy Terespol na lata 2016-2022	16
	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Terespol na lata 2016-2023	17
	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Terespol	18
	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Terespol	19
2.	Charakterystyka sytuacji na terenie Gminy.....	20
2.1.	Charakterystyka przestrzenno-funkcjonalna Gminy	20
2.2.	Zagospodarowanie przestrzenne	21
3.	Demografia i infrastruktura społeczna.....	22
3.1.	Ludność.....	22
3.2.	Gęstość zaludnienia.....	26
3.3.	Struktura wieku mieszkańców	27
3.4.	Ruch naturalny i wędrowniczy ludności	30
3.5.	Pomoc społeczna.....	32
3.6.	Oświata.....	40
	3.6.1. Szkolnictwo.....	40
	3.6.2. Poziom edukacji.....	42
	3.7. Poziom zatrudnienia i rynek pracy	43
3.8.	Bezpieczeństwo publiczne.....	49
4.	Środowisko przyrodnicze	52
4.1.	Uwarunkowania fizyczno-geograficzne.....	52
	4.1.1. Rzeźba terenu.....	52

4.1.2. Gleby.....	52
4.1.3. Zasoby wodne	53
4.1.4. Klimat.....	55
4.1.5. Ochrona przyrody.....	55
4.2. Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	60
5. Środowisko kulturowe.....	61
5.1. Dziedzictwo kulturowe	61
5.2. Kultura	62
6. Gospodarka	64
6.1. Przedsiębiorczość pozarolnicza	64
6.2. Rolnictwo.....	68
6.3. Turystyka	71
7. Infrastruktura komunikacyjna	74
8. Infrastruktura techniczna	78
8.1. Gospodarka mieszkaniowa.....	78
8.2. Gospodarka odpadami	79
8.3. System zaopatrzenia w wodę.....	81
8.4. System odprowadzania ścieków	81
8.5. Sieć gazowa	82
8.5. System ciepłowniczy.....	82
8.7. Infrastruktura elektroenergetyczna	83
8.8. Infrastruktura teleinformatyczna	85
9. Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych	86
9.1. Założenia ogólne.....	86
9.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji	86
9.3. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.....	88
9.4. Charakterystyka obszarów zdegradowanych.....	89
9.4.1. Sfera społeczna – ubóstwo.....	91
9.4.2. Sfera społeczna - bezrobocie.....	92
9.4.3. Sfera społeczna – przestępczość	93
9.4.4. Sfera społeczna - poziom edukacji	94
9.4.5. Sfera społeczna - poziom uczestnictwa w życiu publicznym	95
9.4.6. Sfera społeczna - poziom kapitału społecznego	96

9.4.7. Sfera społeczna - podsumowanie	97
9.4.8. Sfera gospodarcza - liczba podmiotów gospodarczych	100
9.4.9. Sfera środowiskowa - przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska	102
9.4.10. Sfera techniczna	104
9.4.11. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	106
10. Zestawienie danych	108
10.1. Podsumowanie	112
11. Cele rewitalizacji oraz środki ich realizacji	114
11.1 Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych w ramach LPR	115
11.2. Projekty rewitalizacyjne	118
Projekty rewitalizacyjne – lista podstawowa	118
Projekty rewitalizacyjne – lista uzupełniająca	129
11.3. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych	131
11.4. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych	132
Komplementarność przestrzenna	132
Komplementarność problemowa	132
Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	133
Komplementarność międzyokresowa	133
Komplementarność źródeł finansowania	134
11.5. Powiązanie celów i projektów rewitalizacyjnych z uzasadnieniem ich wpływu na rozwiązanie problemów oraz efekty ich realizacji	135
12. System wdrażania i monitorowania działań rewitalizacyjnych	137
12.1. Źródła i modele finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych	138
12.2. System instytucjonalny w procesie rewitalizacji	140
12.3. Zarządzanie procesem rewitalizacji	140
12.4. System budowania i wspierania partnerstw	142
12.5. System informacji i promocji	143
12.6. Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych	144
13. System ewaluacji i aktualizacji programu	148
13.1. Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji	148
13.2. Zasady i tryb aktualizacji programu	149
14. Przebieg partycypacji społecznej w procesie programowania rewitalizacji	150
14.1. Konsultacje społeczne	150

14.2. Wyniki badań społecznych	153
Obszar do rewitalizacji – Terespol	156
Obszar do rewitalizacji - Rudy	159
15. Ocena oddziaływania na środowisko	162
16. Załączniki	163
16.1. Ankieta.....	163
16.2. Fiszka Projektowa	169
16.3. Formularz excel- wyznaczanie obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji	174
16.4. Mapa w skali 1:5000 ilustrująca obszary zdegradowane i rewitalizacji na terenie gminy	174
17. Spis tabel, wykresów i map.	175

Fotografie na stronie tytułowej: W. Maluga

1. Wprowadzenie

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach zarówno miejskich jak i wiejskich. Do czołowych problemów zaliczają się degradacja tkanki materialnej oraz narastające problemy w sferze społeczno-gospodarczej. W związku z zaistniałym stanem rzeczy bardzo ważną rolę nabrało planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, mających na celu poprawę sytuacji na zdegradowanych obszarach. Projekty te mają na celu odpowiedzenie na indywidualny zestaw problemów występujących na terenie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Planowane działania obejmują sfery: przestrzenną, społeczną, gospodarczą, środowiskową i kulturową.

LPR Gminy Terespol na lata 2017-2022 został opracowany w oparciu o art.18, ust. 1 i 2, pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.) oraz Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 r., jak również Zasady programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym z grudnia 2015 r. Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020” jak również dokumentem „Narodowym Planem Rewitalizacji 2022-Założenia” rewitalizacja – to:

„Kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).”¹

Obszar może zostać wskazany jako **obszar zdegradowany**, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności

---

¹ „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020” s.5, 6

bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- ✓ gospodarczych (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw),
- ✓ środowiskowych (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- ✓ przestrzenno-funkcjonalnych (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
- ✓ technicznych (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar cechujący się szczególną koncentracją wyżej wymienionych zjawisk, na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, wyznacza się jako **obszar rewitalizacji**. Może on obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego, ale nie może być większy niż 20% powierzchni gminy ani zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar rewitalizacji mogą być podzielone na podobszary, które nie muszą posiadać wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z nich występowania koncentracji opisanych wyżej negatywnych zjawisk. Tak obszar zdegradowany, jak i rewitalizacji mogą stanowić to samo terytorium. Wyznaczenie w gminie zarówno obszaru zdegradowanego, jak i rewitalizacji wymagało przeprowadzenia diagnozy potwierdzającej spełnienie przez nie przesłanek określonych w wytycznych i wskazującej terytoria najbardziej zdegradowane pod względem społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. Diagnozę tę, stanowiącą podstawę do wyznaczenia terytoriów, które wymagają rewitalizacji w Gminie, prezentuje niniejszy dokument. Opierając się na wynikach przeprowadzonych analiz zawartych w poniższej diagnozie wyznaczono **obszar zdegradowany** obejmujący poniższe miejscowości: Bukownica, Lipowiec, Tereszpól- Kukiełki.

Z uwagi na fakt, że obszar zdegradowany obejmuje tereny najsilniej nasycone współwystępowaniem problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, a zatem najbardziej wymagające kompleksowej interwencji, za **obszar rewitalizacji** uznano obszary zamieszkane miejscowości: Terespol- Kukielki.

Rewitalizacja na przestrzeni ostatnich lat przybiera na znaczeniu. Traktowana jest już zarówno przez samorządy, ekspertów jak i samych mieszkańców zdegradowanych terenów jako czynnik warunkujący rozwój i umożliwiający poprawę jakości życia. Jest także wyraźnie zaakcentowana w dokumentach rządowych wyznaczających kierunki rozwoju kraju: KSRR, KPZK 2030, SRK.

Proces opracowania Programu Rewitalizacji obejmuje 3 fazy: przygotowawczą, diagnozowania i projektowania.

Zawarta w niniejszym dokumencie diagnoza społeczno-gospodarcza dla Gminy Terespol spełnia wszystkie zapisy i wskazania wynikające z ustawy o rewitalizacji oraz „Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020”.

Dokument Programu Rewitalizacji będzie stanowił podstawę formalną do ubiegania się o dofinansowanie planowanych działań rewitalizacyjnych ze środków Unii Europejskiej. Dokument będzie ponadto stanowił narzędzie umożliwiające przygotowanie i wdrażanie konkretnych działań, które przyczynią się do usunięcia zjawisk kryzysowych występujących na wskazanych obszarach. Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji przyczyni się do rozwiązania problemów Gminy Terespol oraz wspierania jej rozwoju i poprawy atrakcyjności.

Zawarta w dokumencie diagnoza ma charakter kompleksowy. Wyznaczanie dotkniętych kryzysem obszarów zostało dokonane w oparciu o analizę porównawczą bazującą na danych ilościowych i jakościowych. **Diagnozę oparto na wiarygodnych źródłach i wskaźnikach, pochodzących nie tylko z Urzędu Gminy, ale także innych jednostek takich jak: Policja, Powiatowy Urząd Pracy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.**

1.1. Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją

W celu właściwego i jednoznacznego rozumienia pojęć związanych z rewitalizacją, przedstawiono ich definicje²:

- 1) **Interesariusze rewitalizacji** – to w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji; właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, społeczną, jednostki samorządu terytorialnego, organy władzy publicznej.
- 2) **Rewitalizacja** – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.
- 3) **Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
  - a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
  - b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
  - c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
  - d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

---

² Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

- 4) **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.
- 5) **Obszar rewitalizacji** – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 3, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

1.2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu i gminy

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 jest spójny z najważniejszymi krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi, a także z obowiązującymi dokumentami gminy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

KSRR postuluje trzy cele polityki regionalnej do 2020 roku:

- ✓ wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
- ✓ budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),
- ✓ tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych, ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Wyznaczone cele rewitalizacji LPR Gminy Terespol wpisują się we wszystkie trzy wyżej przytoczone cele. Prowadzą one do zwiększenia konkurencyjności obszaru poprzez określenie jego funkcji gospodarczej opartej na rozwijających się specjalizacjach, przy wykorzystaniu występujących lokalnych zasobach. Ponadto poprzez integrację działań, cele wpływają na zwiększenie spójności terytorialnej w układzie regionalnym i krajowym, w szczególności zapewniając możliwość trwałego rozwoju ekonomicznego na terenach marginalizowanych. Powyższe kompleksowe podejście do planowania rozwoju gminy oraz współpraca samorządów pozwoli na uzyskanie efektu synergii, polegającego na realizacji działań spójnych i służących osiągnięciu zamierzonych celów, określonych w LPR.

Cele rewitalizacji wpisują się w założenia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, w szczególności w wymiarze „obszary wiejskie”, ponieważ uwzględniają następujące aspekty: tworzenie warunków dla integracji funkcjonalnej z miastami – włączenie obszarów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe – gmina Terespol jest gminą wiejską położoną w bliskim sąsiedztwie miasta powiatowego Biłgoraja,

- ✓ wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego – w gminie występują liczne obszary chronione, które należy odpowiednio wykorzystać w celu rozwoju funkcjonalno-przestrzennego gminy,
- ✓ tworzenie warunków do zwiększania inwestycji pozarolniczych – gmina Terespol jest gminą typowo rolniczą, jednak dla jej prawidłowego rozwoju konieczne jest wspieranie powstawania przedsiębiorczości pozarolniczej,
- ✓ rozwój lokalny dla poprawy jakości życia, atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej – są to najważniejsze cele wszelkich działań prowadzonych w gminie, w tym działań rewitalizacyjnych,
- ✓ zapóźnień obszarów wiejskie – restrukturyzacja społeczna, gospodarcza i przestrzenna,
- ✓ poprawianie dostępu do usług publicznych i ich jakości,
- ✓ zwiększanie dostępu do szerokopasmowego Internetu i e-usług,
- ✓ przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna.

Tabela 1. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego	1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;	2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;	3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.
Cel 1. Konkurencyjność			
Cel 2. Spójność			
Cel 3. Sprawność			

Źródło: Opracowanie własne

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol wpisuje się w cel strategiczny KPZK: efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie, uwzględniając zróżnicowane potencjały rozwojowe obszaru w zakresie: rolnictwa i przetwórstwa bazującego na posiadanych zasobach oraz turystyki. Jednocześnie w określonych celach rewitalizacji uwzględniono zrównoważone zarządzanie prowadzące do polepszenia warunków życia.

Tabela 2. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego	1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;	2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;	3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów			
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej			
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski			
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa			
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego			

Źródło: Opracowanie własne

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzeniu korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położeniu nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol zakłada kompleksowe podejście do procesu rewitalizacji integrując działania przestrzenno-środowiskowe, społeczne i gospodarcze, w związku z czym wpisuje się w główne założenia Narodowego Planu Rewitalizacji.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol jest spójny pod względem przewidzianych celów i działań z wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego Obszarami Strategicznej Interwencji:

2. MIASTA SUBREGIONALNE – jako obszar funkcjonalny miasta Biłgoraj. Interwencja powinna służyć wzmocnieniu zróżnicowanych funkcji ponadlokalnych i wykorzystaniu wewnętrznego potencjału, rozbudowie wewnętrznych i zewnętrznych powiązań funkcjonalnych, w tym powiązań komunikacyjnych (np. poprzez rozwój systemu niskoemisyjnego transportu miejskiego), kompleksowej rewitalizacji oraz zwiększeniu i poprawie dostępności do podstawowych usług publicznych, budowie funkcji współpracy transgranicznej.

4. OBSZARY GOSPODARCZEGO WYKORZYSTANIA WALORÓW PRZYRODNICZYCH I KULTUROWYCH – roztoczańsko-puszczański obszar funkcjonalny. Interwencja powinna obejmować działania zmierzające do wykorzystania potencjału obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo dla tworzenia warunków wzrostu społeczno-gospodarczego tych obszarów oraz określenia charakteru i natężenia funkcji turystycznej, aby nie powodowała ona dewaloryzacji lub zniszczenia walorów i zasobów przyrodniczych, które na tym terenie są podstawą jej wykształcenia. Ponadto interwencja powinna obejmować takie działania jak: aktywna ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrody, rozwój infrastruktury transportowej, poprawa dostępu do usług społecznych, poprawa warunków fitosanitarnych, przywrócenie miastom funkcji społecznych i gospodarczych z jednoczesnym wsparciem zasobów ludzkich i przedsiębiorczości.

W horyzoncie 2020 r. strategiczne cele rozwoju regionu lubelskiego, których realizacji będą służyły działania samorządu województwa, są określone następująco:

1. Wzmacnianie urbanizacji regionu,
2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich,
3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol wyznacza do realizacji działania, przyczyniające się do kompleksowej rewitalizacji wyznaczonego obszaru poprzez:

1. Poprawę atrakcyjności przestrzeni i czystości środowiska przyrodniczego,
2. Zaktywizowanie mieszkańców i zintegrowanie społeczności lokalnej,

3. Lepiej funkcjonującą lokalną gospodarkę.

Poprzez powyższe interwencje LPR przyczynia się do osiągnięcia zamierzeń w poszczególnych celach strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Tabela 3. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.) a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego	1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;	2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;	3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.
Cel strategiczny 1. Wzmacnianie urbanizacji regionu			
Cel strategiczny 2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich			
Cel strategiczny 3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu			
Cel strategiczny 4. Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu			

Źródło: Opracowanie własne

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030

Dokumentem, który reguluje politykę przestrzenną w województwie lubelskim jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, który jest obecnie w trakcie zmian (aktualny projekt z września 2015 r.), gdyż dokument z 2002 roku był sporządzony w oparciu o nieobowiązującą już ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994 r. w innych niż obecnie uwarunkowaniach geopolitycznych, rozwojowych i instytucjonalnych planowania. PZP WL określa zasady i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych stanowiąc formalną i merytoryczną płaszczyznę odniesienia dla podejmowanych decyzji przestrzennych.

Według Planu Gmina Terespol wpisuje się w jeden obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym.

Obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym:

Roztoczańsko- puszczański obszar funkcjonalny – obszar funkcjonalny gminy Terespol. Cele rozwoju zagospodarowania przestrzennego: rozwój infrastruktury turystycznej (szlaki turystyczne, ośrodki edukacji ekologicznej) i usług obsługi turystyki, rozwój gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych i agroleśnych, rozwój bazy przetwórstwa drewna, gospodarcze wykorzystanie zasobów uzdrowiskowych (w tym rozwój bazy sanatoryjnej) i energetycznych, rozwój bazy rynku hurtowego i przetwórstwa rolno-spożywczego.

Tabela 4. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022

Priorytety rozwoju przestrzennego	1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;	2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;	3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.
1. Wzmacnianie zewnętrznych powiązań sieciowych oraz poprawa spójności wewnątrzregionalnej w układzie przestrzennym i społeczno-gospodarczym			
2. Wzrost konkurencyjności przestrzeni województwa pod względem atrakcyjności gospodarczej i warunków życia			

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Terespol na lata 2016-2022

Misją Gminy Terespol jest stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju, zapewniającego wzrost zatrudnienia, rozwój przedsiębiorczości, oraz w konsekwencji poprawę warunków życia mieszkańców przy zachowaniu wartości kulturowych oraz odpowiednim korzystaniu z walorów środowiska naturalnego.

Tabela 5. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwoju Gminy Terespol na lata 2016-2022 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022

Cele operacyjne	1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;	2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;	3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.
Cel operacyjny I. Rozwój gospodarki i rolnictwa na terenie gminy			
Cel operacyjny II. Poprawa komfortu życia mieszkańców gminy			
Cel operacyjny III. Dbłość o środowisko naturalne i rozwój turystyki w gminie			

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Terespol na lata 2016-2023

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata była dokumentem źródłowym dla opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol. LPR uwzględnia zidentyfikowane w strategii problemy społeczne oraz wpisuje się we wszystkie cele strategiczne:

Tabela 6. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Terespol na lata 2016- 2023 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022

Cele szczegółowe Strategii	1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;	2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;	3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.
1. Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym			
2. Wsparcie na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży, zwłaszcza znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych			
3. Przeciwdziałanie patologiom społecznym			
4. Zwiększenie oddziaływania GOPS w Terespolu			

Źródło: Opracowanie własne

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Terespol

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Terespol określa główne kierunki rozwoju przestrzennego. Cele i przedsięwzięcia niniejszego LPR muszą być komplementarne z postanowieniami studium.

Tabela 7. Zestawienie powiązań pomiędzy priorytetami polityki przestrzennej gminy a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022

Priorytety polityki przestrzennej gminy	1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;	2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;	3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.
- tworzenie warunków wzrostu gospodarczego;			☒
- poprawa jakości życia mieszkańców;	☒	☒	
- ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego przy jednoczesnym racjonalnym jego wykorzystaniu dla zrównoważonego rozwoju obszaru.	☒		

Źródło: Opracowanie własne

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Terespol

Plan gospodarki niskoemisyjnej (PGN) jest strategicznym dokumentem, wyznaczającym kierunki rozwoju gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Terespol w zakresie działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, w takich aspektach jak: termomodernizacja obiektów, montaż instalacji OZE, rozwój infrastruktury drogowej, efektywność wykorzystania energii w sektorze mieszkalnym, gospodarka przestrzenna, oświetlenie, gospodarka wodno-ściekowa oraz informacja i edukacja. Lokalny Program Rewitalizacji uwzględnia zidentyfikowane w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej cele szczegółowe:

Tabela 8. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Planu Gospodarki Niskoemisyjnej gminy Terespol a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022

Cele szczegółowe	1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;	2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;	3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.
Cel operacyjny I. Sektor publiczny jako wzorzec zrównoważonego i ekologicznego zarządzania zasobami			
Cel operacyjny II. Efektywność energetyczna oraz wzrost zastosowania OZE w produkcji energii użytkowej w sektorze mieszkalnym i gospodarczym			
Cel operacyjny III. Promocja gospodarki niskoemisyjnej oraz efektywność energetyczna sektora transportu szansą zrównoważonego rozwoju gminy			

Źródło: Opracowanie własne

2. Charakterystyka sytuacji na terenie Gminy

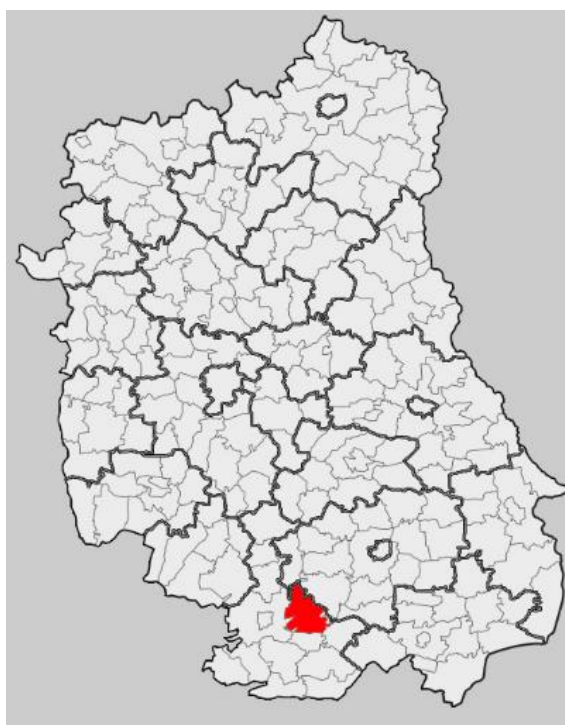

2.1. Charakterystyka przestrzenno-funkcjonalna Gminy

2.2.1. Położenie administracyjne

Gmina wiejska Terespol położona jest w południowej części województwa lubelskiego. Administracyjnie gmina należy do powiatu biłgorajskiego i zajmuje obszar o powierzchni 14 317 ha. W jej skład wchodzi 7 sołectw: Terespol-Zaorenda, Terespol-Kukiełki, Terespol-Zygmunt, Lipowiec, Szozdy, Panasówka i Bukownica. Terespol sąsiaduje z następującymi gminami: Biłgoraj, Aleksandrów, Józefów (powiat Biłgoraj), Zwierzyniec i Radecznica (powiat ziemski Zamość). Obecnie na terenie gminy zamieszkuje 4 001 mieszkańców. Siedzibą władz jest miejscowość Terespol-Zaorenda.

Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy Terespol.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Terespol_%28gmina%29#/media/File:Lub_Bilgorajski_Terespol.png

Źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/katalog.php?id_w=4&id_p=100&id_q=823

2.2. Zagospodarowanie przestrzenne

Na układ osadniczy gminy składa się 7 sołectw: Tereszpól-Zaorenda, Tereszpól-Kukiełki, Tereszpól-Zygmunt, Lipowiec, Szozdy, Panasówka i Bukownica. Miejscowości liczące ponad 500 mieszkańców to: Tereszpól-Zaorenda, Tereszpól-Zygmunt, Tereszpól-Kukiełki i Lipowiec.

Mapa 2. Położenie sołectw w gminie Tereszpól.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_b%C5%82gorajski

Osadnictwo na terenie gminy skupione jest w jej północno-wschodniej części. Ma to swoje uwarunkowania historyczne związane z powstaniem na tym obszarze znacznej większości sołectw w okresie tworzenia Ordynacji Zamojskiej oraz istnieniu w pozostałej części dużych kompleksów leśnych. Większość sołectw skupionych jest wzdłuż drogi Józefów – Radeczna. Tylko miejscowości Szozdy i Bukownica leżą przy innych szlakach komunikacyjnych.

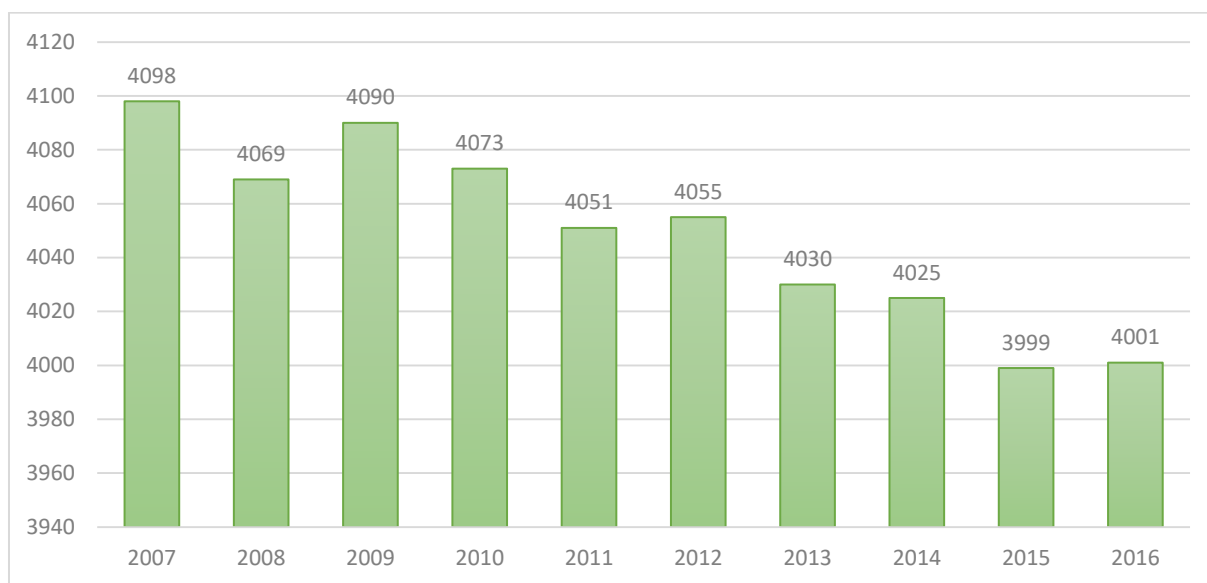
3. Demografia i infrastruktura społeczna

3.1. Ludność

Do podstawowych charakterystyk zbiorowości ludzkiej należą jej liczebność i rozmieszczenie. Liczba mieszkańców gminy w latach 2007-2010 ulegała systematycznym zmianom, raz rosła a raz malała. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób zmniejszyła się łącznie o 54 osoby.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy w latach 2007-2016

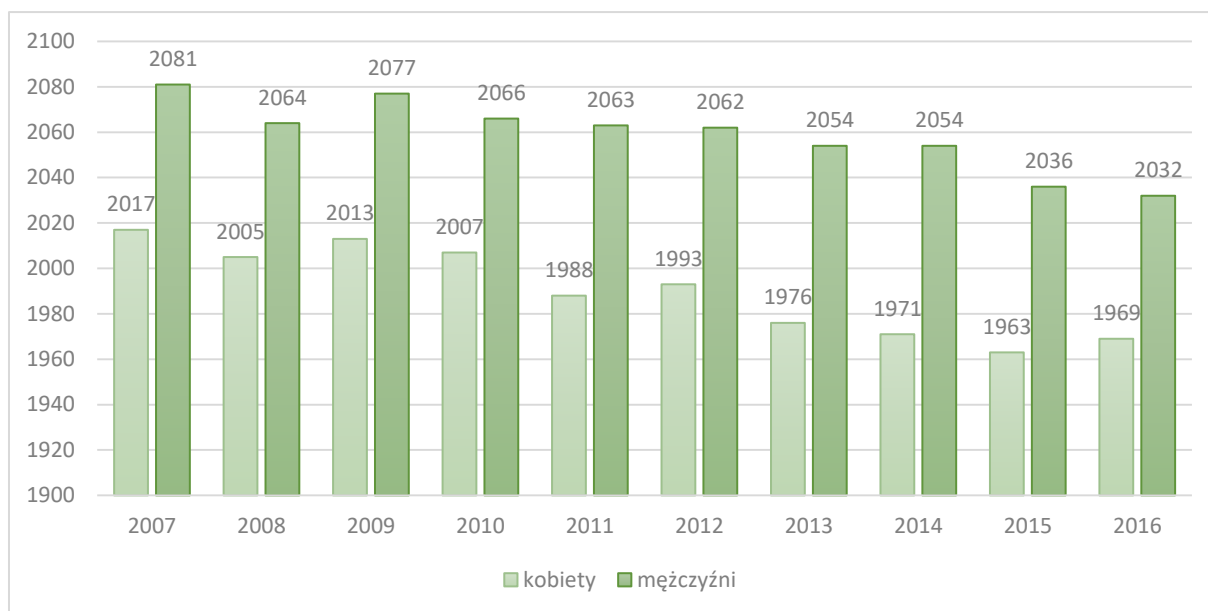

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

W gminie mamy do czynienia z praktycznie niezmiennym czynnikiem feminizacji, czyli stosunku liczby kobiet na 100 mężczyzn, który w 2016 roku wyniósł 97 kobiet/100 mężczyzn (podobnie jak w roku 2007). W 2016 roku teren gminy zamieszkiwało 2032 mężczyzn i 1969 kobiet. Tym samym kobiety stanowiły 49,2% ludności gminy.

Wykres 2. Zmiana liczby ludności w gminie w wybranych latach 2007-2016.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby ludności w wybranych latach na terenie Gminy.

Tabela 9. Ludność gminy wg miejscowości w latach 2011-2016.

Lp	Sołectwo	Liczba osób zameldowanych 2011	Liczba osób zameldowanych 2012	Liczba osób zameldowanych 2013	Liczba osób zameldowanych 2014	Liczba osób zameldowanych 2015	Liczba osób zameldowanych 2016
1	Tereszpol-Zaorenda	1135	1141	1128	1131	1129	1142
2	Tereszpol-Zygmunt	753	752	757	765	760	758
3	Tereszpol-Kukietki	912	915	917	911	911	921
4	Lipowiec	549	540	536	532	528	515
5	Szozdy	255	254	249	247	242	241
6	Bukownica	185	187	180	177	176	177
7	Panasówka	261	265	262	262	253	247
8	RAZEM	4050	4054	4029	4025	3999	4001

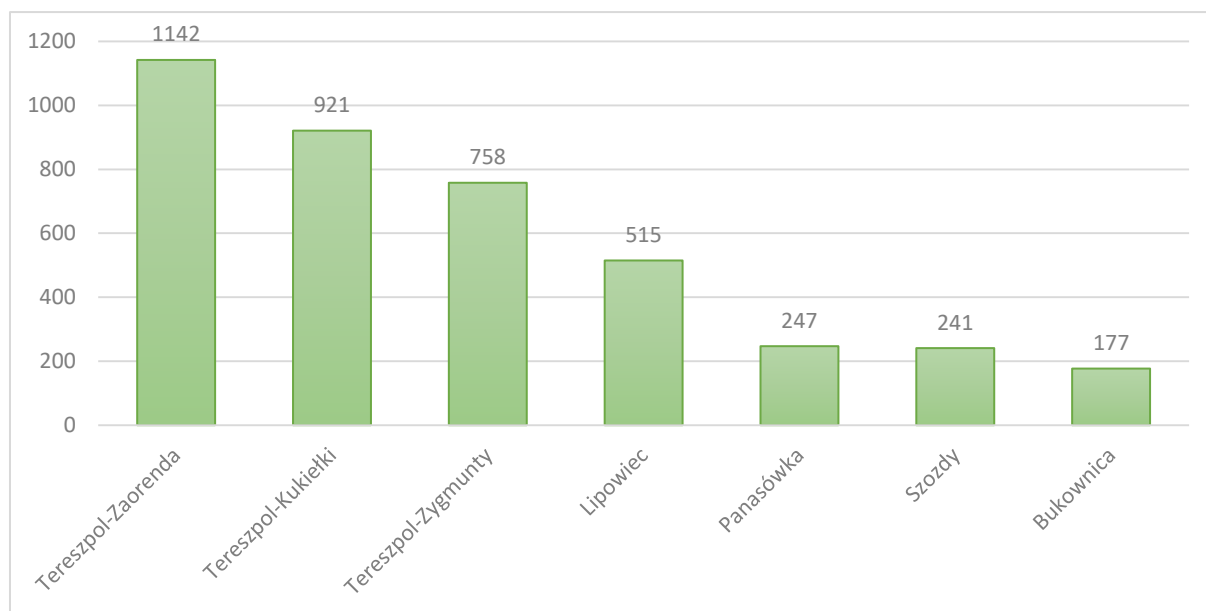
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG

Analiza danych wykazała, iż pod względem zaludnienia największymi miejscowościami w gminie są: Tereszpol- Zaorenda (1 142 mieszkańców – 28,54% ogółu ludności w gminie), Tereszpol- Kukietki (921 mieszkańców – 23,02%) i Tereszpol- Zygmunt (758 mieszkańców – 18,95%).

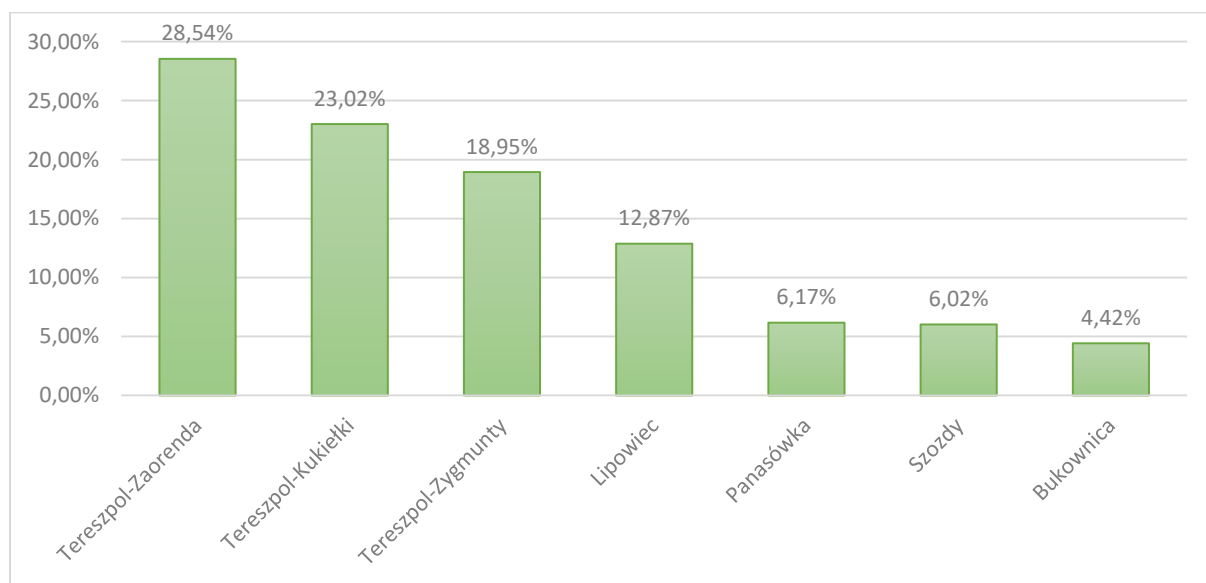

Wykres 3. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Wykres 4. Odsetek (%) osób zamieszkujących miejscowość w stosunku do ogólnej liczby ludności w gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

W latach 2011-2016 największy spadek liczby mieszkańców wystąpił w miejscowościach: Lipowiec (-34), Szozdy (-14), Panasówka (-14) i Lipowiec (-8). Mieszkańców przybyło natomiast w miejscowościach Terespol- Zygmunty (+5), Terespol- Zaorenda (+7), oraz Terespol- Kukielki (+9).

Wykres 5. Dynamika zmiany liczby ludności w latach 2011-2016.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

3.2. Gęstość zaludnienia

Gęstość zaludnienia jest miarą przyporządkowującą populację do powierzchni. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła w 2016 roku 28 osób na km² i była niższa zarówno w powiecie (61 os/km²) jak i województwie (85 os/km²).

Tabela 10. Gęstość zaludnienia wg. miejscowości.

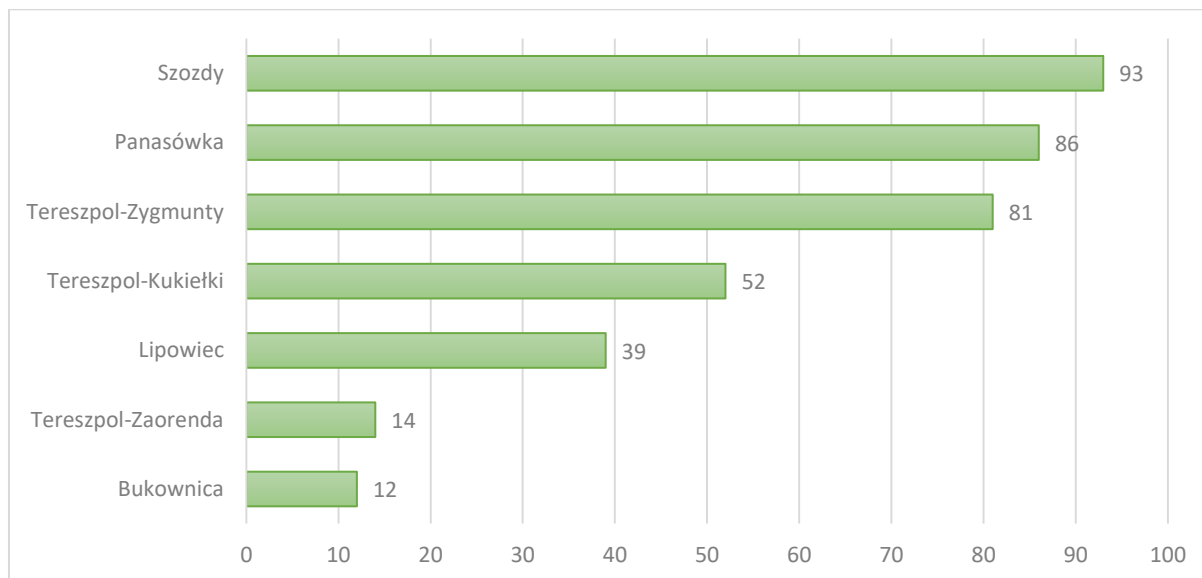
Lp.	Sołectwo	Powierzchnia sołectwa (km2)	Liczba osób zameldowanych na koniec roku 2016	Gęstość zaludnienia
1	Tereszpól-Zaorenda	83,408	1142	14
2	Tereszpól-Zygmunt	9,394	758	81
3	Tereszpól-Kukiełki	17,612	921	52
4	Lipowiec	13,133	515	39
5	Szozdy	2,59	241	93
6	Bukownica	14,17	177	12
7	Panasówka	2,866	247	86
	RAZEM	143,173	4001	28

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Najgęściej zaludnionymi miejscowościami gminy są: Szozdy (93 os/km²), Panasówka (86 os/km²) i Terespol- Zygmunty (81 os/km²). Natomiast do najmniej zaludnionych należą: Bukownica (12 os/km²), Terespol- Zaorenda (14 os/km²) i Terespol- Kukiełki (52 os/km²).

Wykres 6. Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

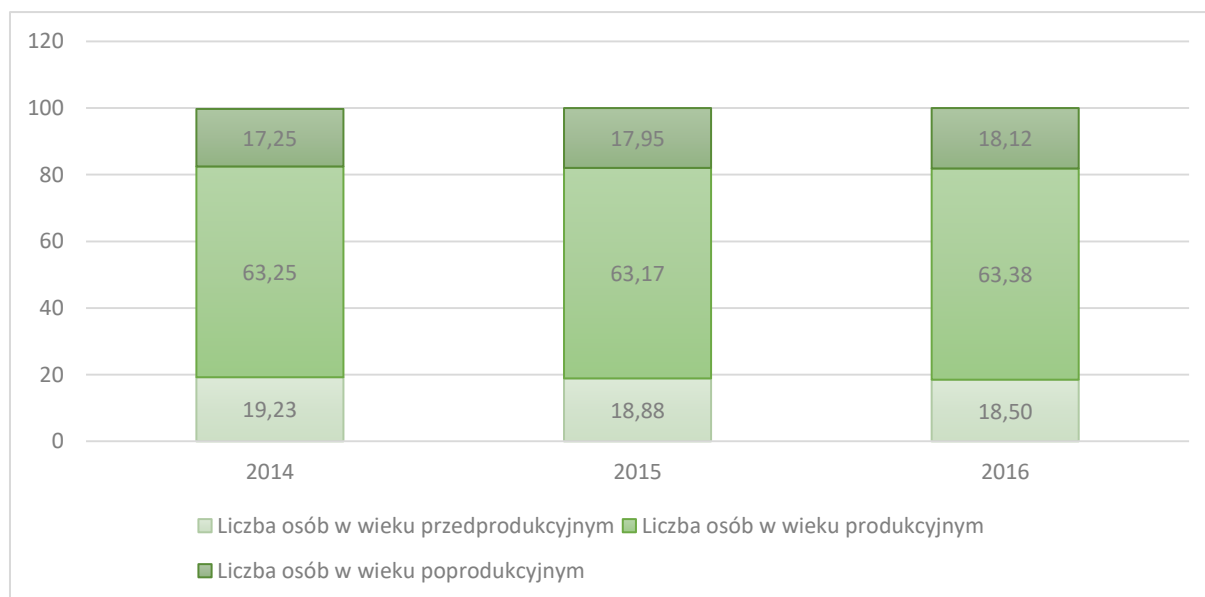

3.3. Struktura wieku mieszkańców

Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej, jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Jak wynika z danych Urzędu Gminy struktura wieku mieszkańców przedstawia się następująco: 18,50% stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, 63,38% w wieku produkcyjnym oraz 18,12% w wieku poprodukcyjnym. W gminie występuje niekorzystny trend - zwiększa się odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. W latach 2014-2016 nieznacznie zmniejszył się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. Świadczy to o starzeniu się społeczeństwa gminy.

Wykres 7. Ludność wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2014-2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych BDL GUS i UG

Tabela 11. Struktura wieku mieszkańców gminy wg miejscowości w 2014 i 2016 roku.

Lp	Sołectwo	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym 2014	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym 2016	Liczba osób w wieku produkcyjnym 2014	Liczba osób w wieku produkcyjnym 2016	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym 2014	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym 2016
1	Tereszpol-Zaorenda	244	239	698	708	189	195
2	Tereszpol-Zygmunt	146	138	485	480	134	140
3	Tereszpol-Kukiełki	176	174	571	584	164	163
4	Lipowiec	79	72	350	333	103	110
5	Szozdy	50	42	145	150	52	49
6	Bukownica	32	34	114	112	31	31
7	Panasówka	47	41	183	169	32	37
8	RAZEM	774	740	2546	2536	705	725

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG

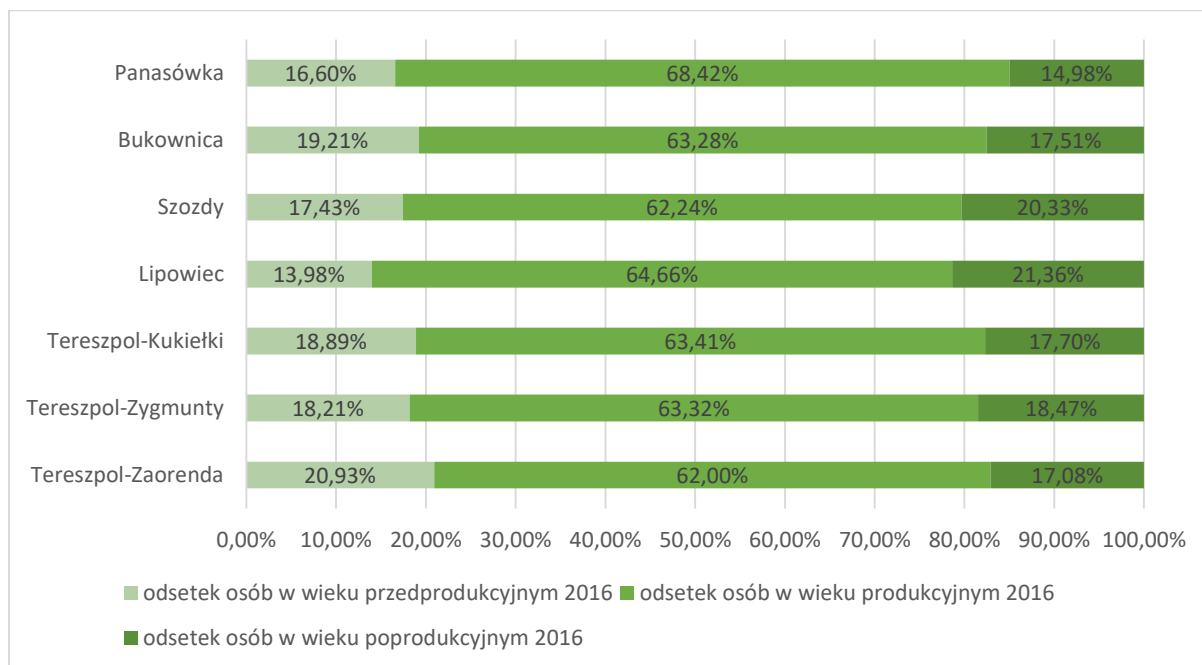
Szczegółowa analiza dotycząca struktury wieku mieszkańców pozwala na stwierdzenie, że sytuacja demograficzna w większości sołectw gminy stale pogarsza się. Dotyczy to przede wszystkim miejscowości, w których udział ludności w poszczególnych grupach, czyli w:

- ✓ wieku przedprodukcyjnym – jest niższy niż średnia dla gminy (18,50%): Lipowiec (13,98%), Panasówka (16,60%), Szozdy (17,43%) oraz Tereszpol- Zygmunt (18,21%).
- ✓ wieku produkcyjnym – jest wyższy niż średnia dla gminy (63,38%): Panasówka (68,42%), Lipowiec (64,66%), Tereszpol- Kukiełki (63,41%).

- ✓ wieku poprodukcyjnym – jest wyższy niż średnia dla gminy (18,12%): Terespol Zygmunty (18,47%), Szozdy (20,33%), Lipowiec (21,36%).

Wykres 8. Struktura wieku ludności gminy wg miejscowości w 2016 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

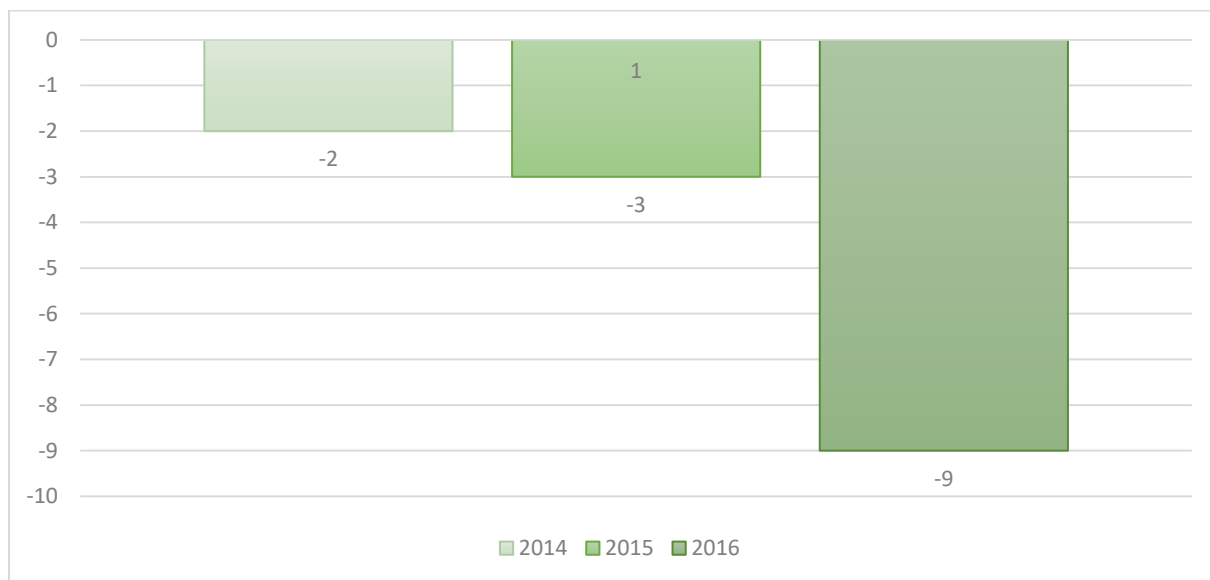
Podsumowując, zmniejszony przyrost naturalny oraz wydłużenie się średniej długości trwania życia będą prowadzić w gminie do sytuacji, w której coraz mniej osób będzie wchodzić do grupy produkcyjnej. W dalszym ciągu rosnać będzie natomiast grupa mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

3.4. Ruch naturalny i wędrówkowy ludności

Na liczbę ludności w Gminie ma wpływ przyrost naturalny oraz saldo migracji. Analizując wykres można zauważyć, że wskaźnik przyrostu naturalnego jest niekorzystny. Od 2014 r. przyrost naturalny w gminie jest ujemny. W 2016 roku wyniósł -9.

Wykres 9. Przyrost naturalny w gminie w latach 2014-2016

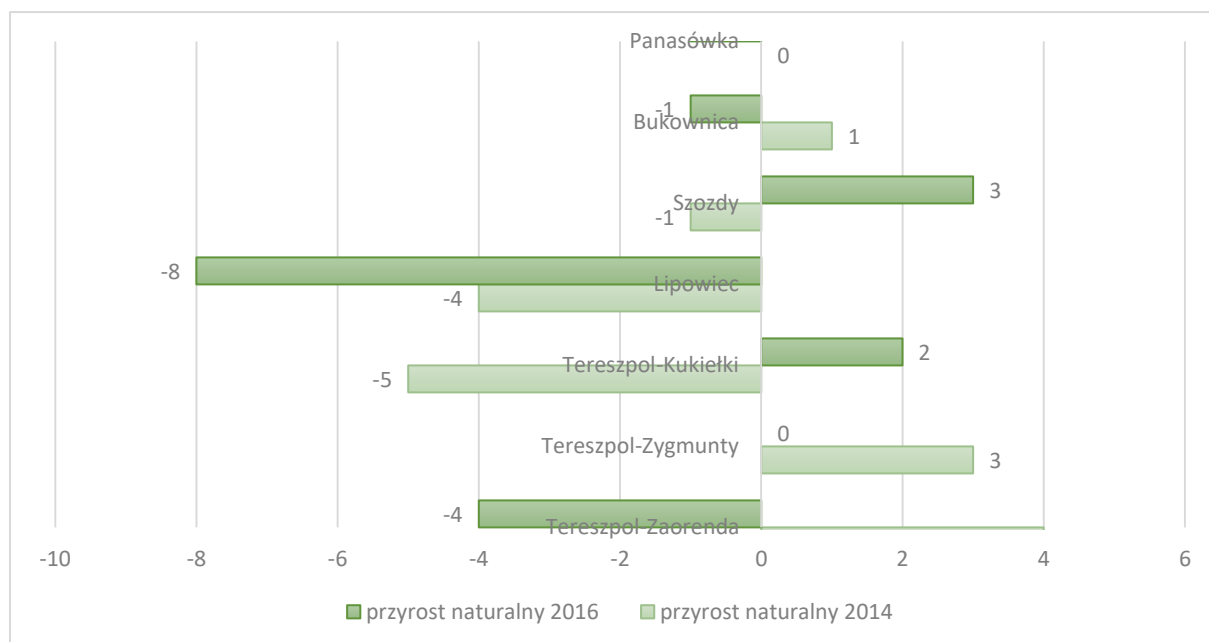
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych BDL GUS i UG.

Najniższy przyrost naturalny w 2016 roku zanotowano w miejscowościach: **Lipowiec** (-8) oraz **Tereszpol-Zaorenda** (-4).

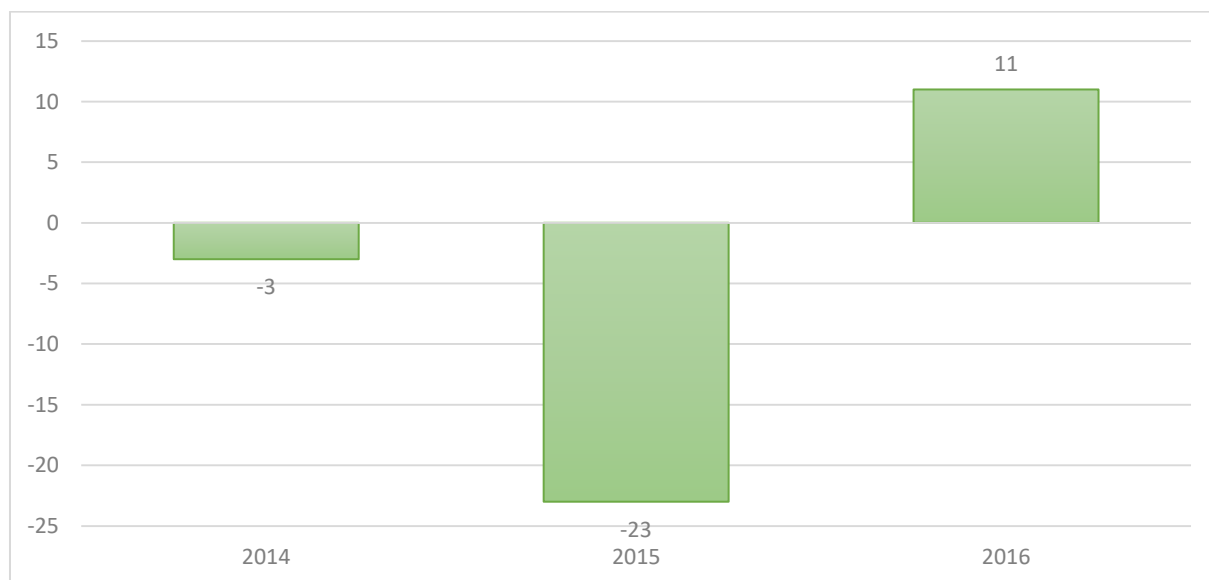
Wykres 10. Przyrost naturalny w latach 2014 i 2016 na poziomie miejscowości

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG.

Wskaźnik salda migracji na przestrzeni lat 2014-2015 w Gminie był ujemny. W 2016 roku nastąpiła zmiana trendu na dodatni (+11).

Wykres 11. Saldo migracji w Gminie w latach 2014- 2016.

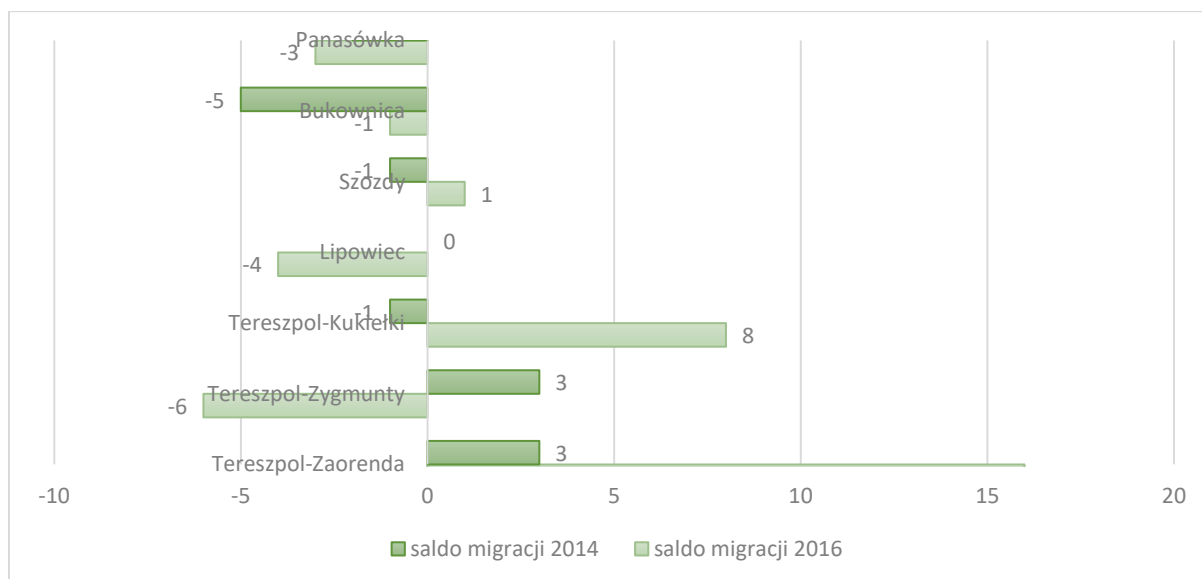
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych BDL GUS i UG.

Najniższe wartości wskaźnika salda migracji w 2016 roku zanotowano w miejscowości: **Szozdy** (1).

Wykres 12. Saldo migracji w 2016 roku na poziomie miejscowości w gminie..

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych UG

4. Pomoc społeczna

Opiekę społeczną na terenie Gminy zapewnia Ośrodek Pomocy Społecznej. OPS prowadzi wiele działań mających na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Obowiązkiem osób korzystających z pomocy społecznej jest współudział w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej.

Z jego usług korzysta prawie 10% mieszkańców gminy. Pomoc udzielana jest głównie w formie zasiłków pieniężnych, pomocy rzeczowej, poradnictwa specjalistycznego oraz finansowania posiłków dla dzieci. Ośrodek realizuje zarówno zadania własne, jak i zlecone Gminie z zakresu opieki społecznej.

Tabela 12. Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2006–2016.

Rok	Liczba rodzin	Łączna wysokość wydatkowanych środków w złotych (bez DPS)	Średnia wysokość świadczeń przypadających w roku na rodzinę
2006	141	93 228,81	661,20
2007	152	135 537,38	891,69
2008	136	143 336,22	1053,94
2009	138	146 919,84	1064,64
2010	131	146 459,06	1118,01
2011	142	161 456,16	1137,02
2012	138	159 073,85	1152,71
2013	134	170 885,53	1275,27
2014	132	165 144,77	1251,10
2015	135	171 507,35	1270,42
2016	128	182 128,08	1422,88

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej

Tabela 13. Liczba osób objętych pomocą społeczną w latach 2006–2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej

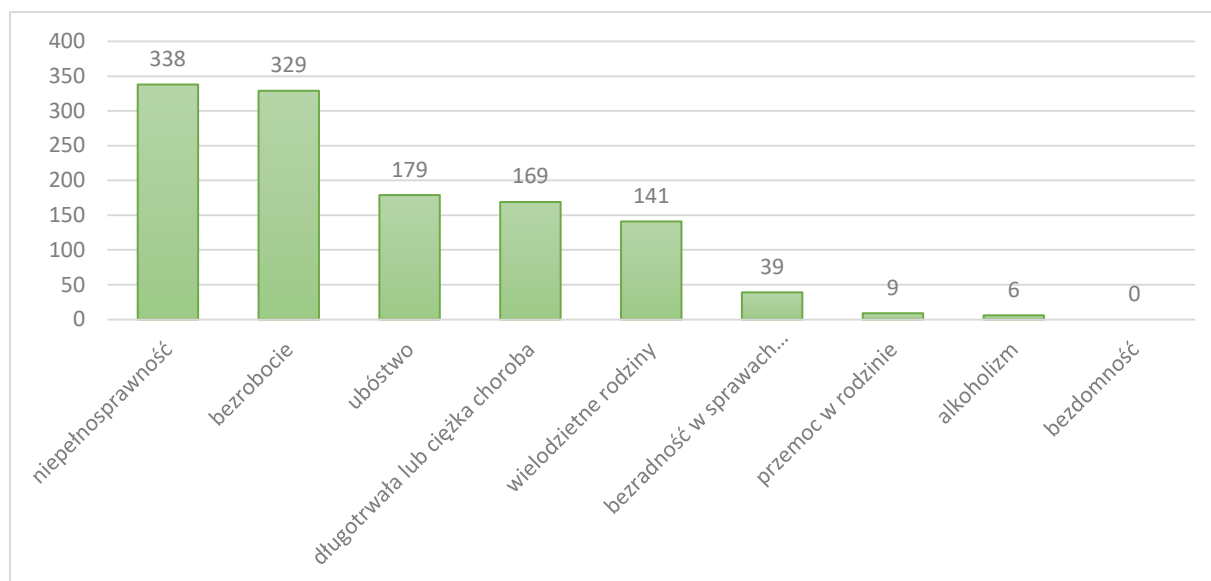
Do najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej należą w gminie:

- ✓ niepełnosprawność
- ✓ bezrobocie
- ✓ ubóstwo

Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2016 roku.

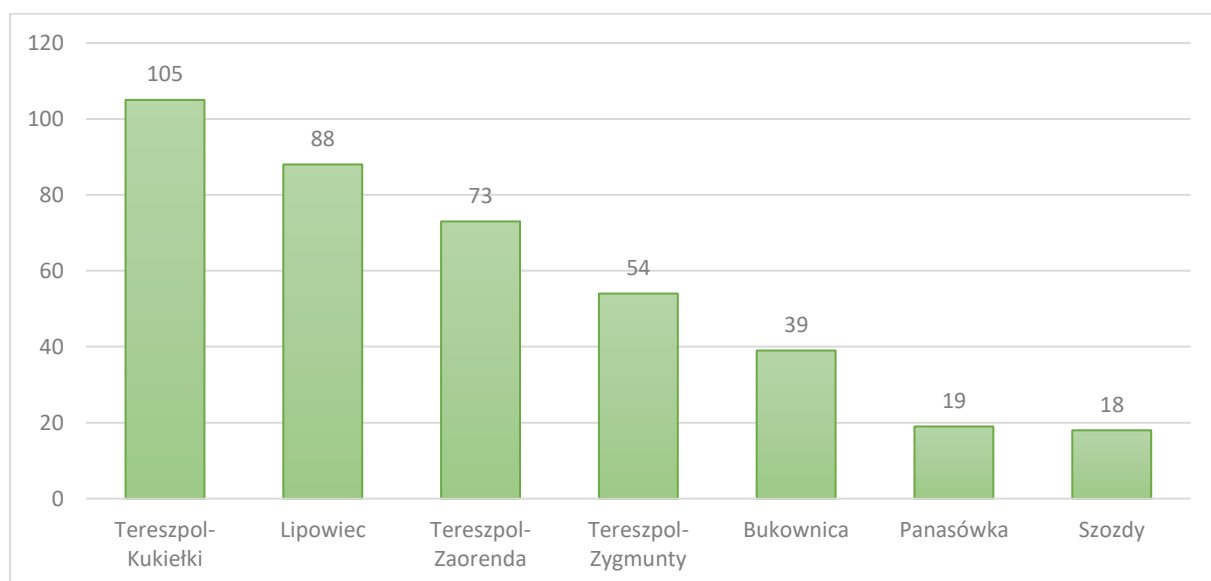

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej

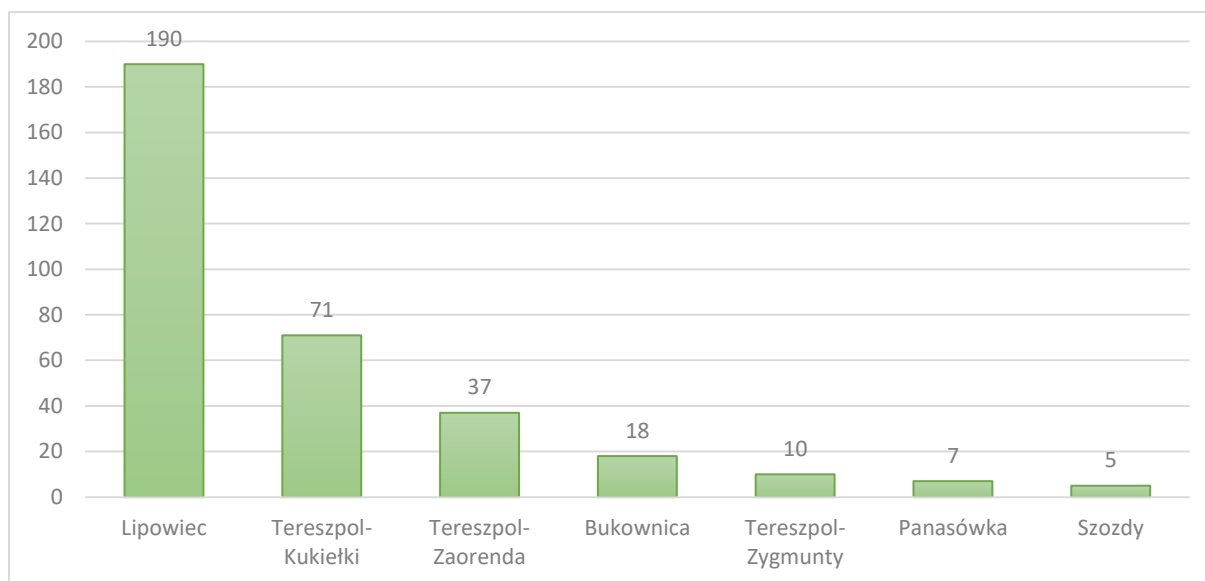
Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkiwało w miejscowościach: **Tereszpól- Kukielki** (105 osób), **Lipowiec** (88 osób), **Tereszpól-Zaorenda** (73 osoby).

Wykres 14. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2016 roku na poziomie miejscowości.

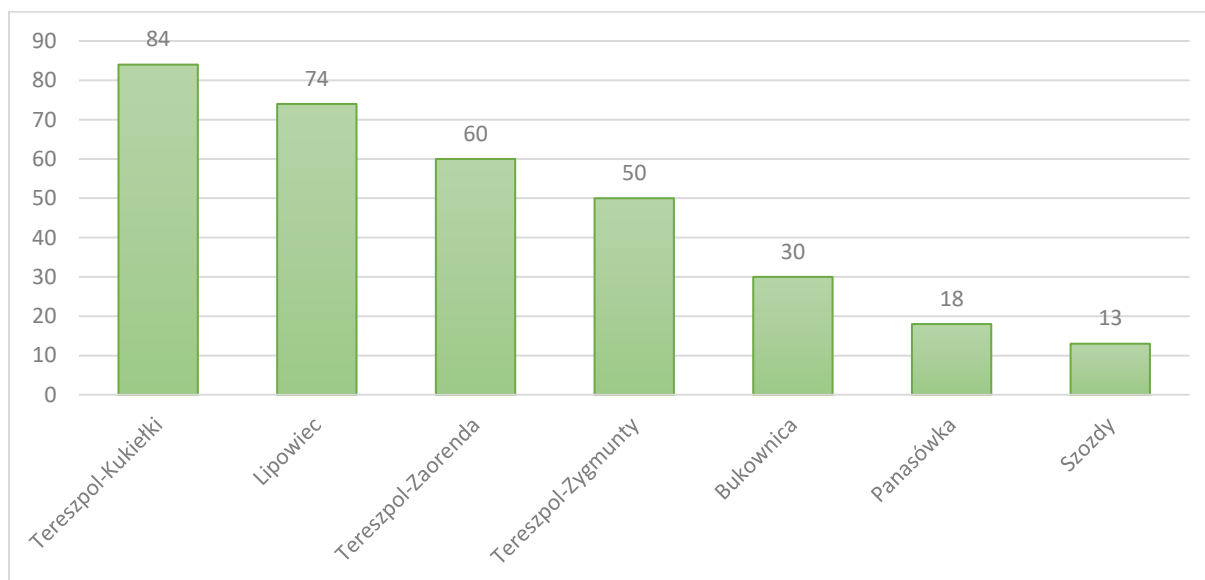
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej.

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności zamieszkiwało w miejscowościach: **Lipowiec** (190 osób- 56% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności), **Tereszpól- Kukielki** (71 osób- 21%), oraz **Tereszpól-Zaorenda** (37 osób- 11%).

Wykres 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w Gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia zamieszkiwało w miejscowościach: **Tereszpól- Kukielki** (84 osoby- 26% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu bezrobocia), **Lipowiec** (74 osoby- 22%) oraz **Tereszpól- Zaorenda** (60 osób- 18%).

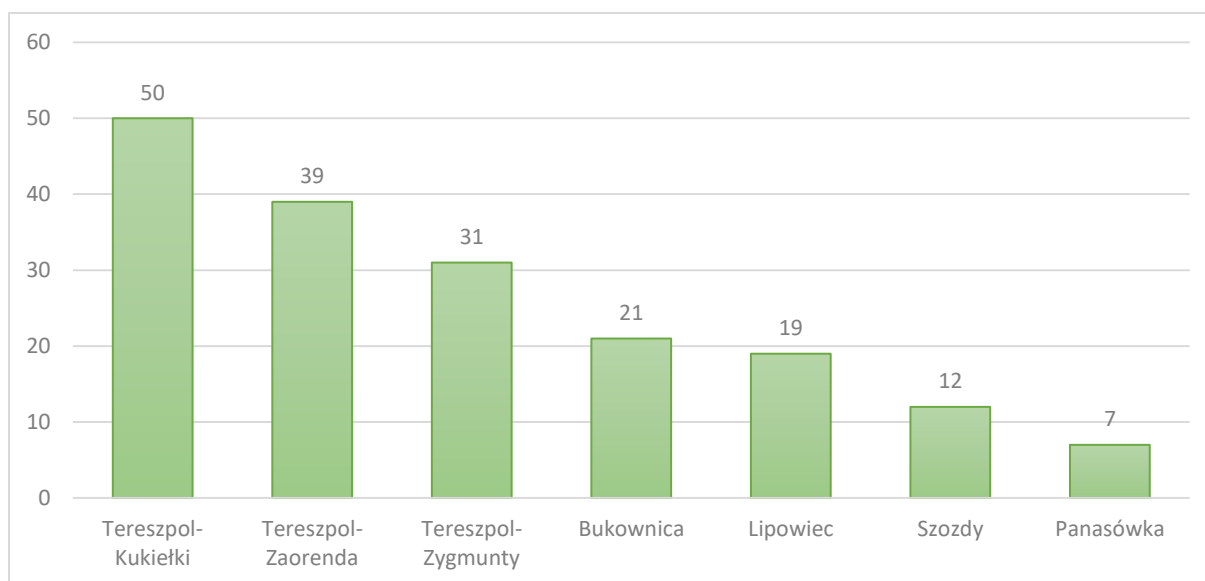
Wykres 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w Gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa zamieszkiwało w miejscowościach: **Tereszpól- Kukielki** (50 osób – 28% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu ubóstwa), **Tereszpól- Zaorenda** (39 osób- 22%) oraz **Tereszpól- Zygmunt** (31 osób – 17%).

Wykres 17. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w Gminie w 2016 roku.

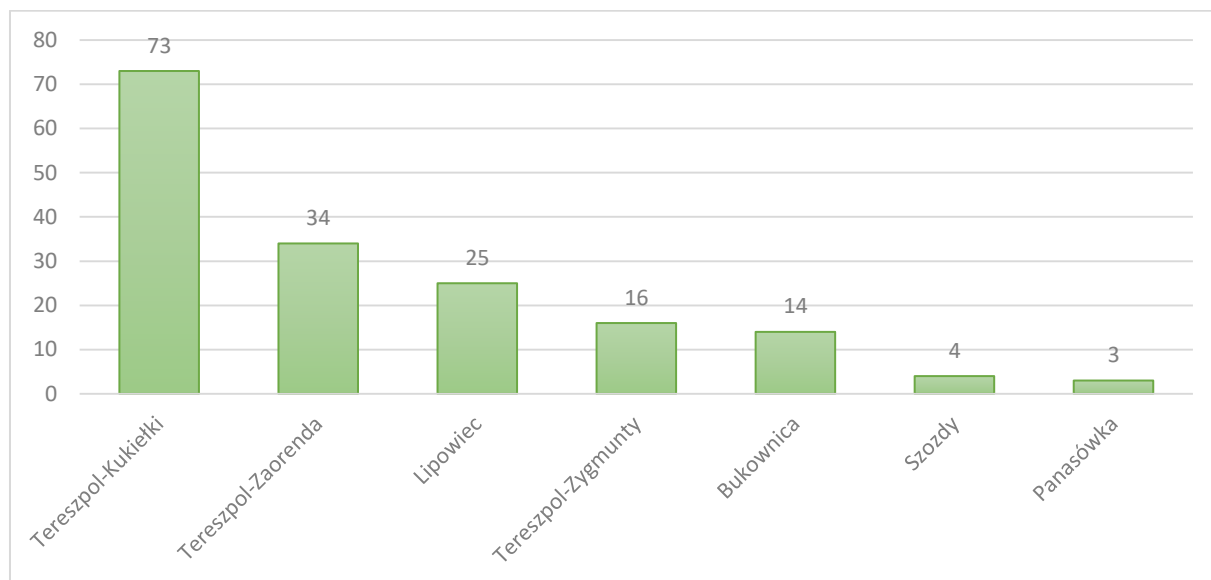

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby zamieszkiwało w miejscowościach: **Tereszpol- Kukielki** (73 osoby – 43% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby), **Tereszpol- Zaorenda** (34 osoby – 20%), oraz **Lipowiec** (25 osób- 15%).

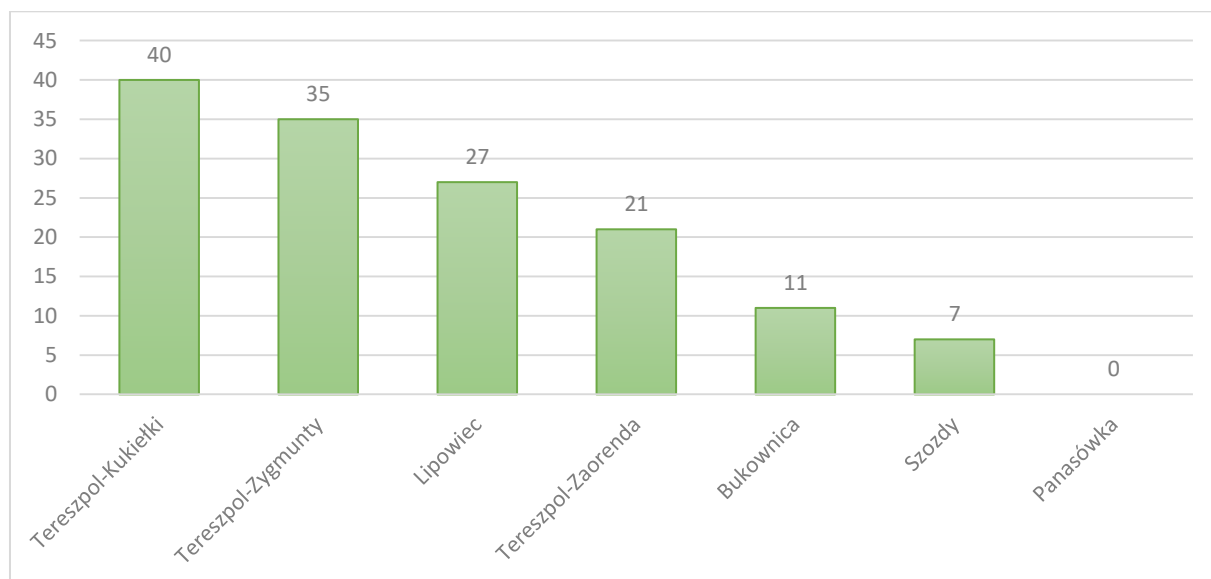
Wykres 18. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w Gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietnych rodzin zamieszkiwało w miejscowościach: **Tereszpol- Kukielki** (40 osób – 28% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu wielodzietnych rodzin), **Tereszpol- Zygmunt** (35 osób- 25%) i **Lipowiec** (27 osób- 19%).

Wykres 19. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietnych rodzin w Gminie w 2016 roku.

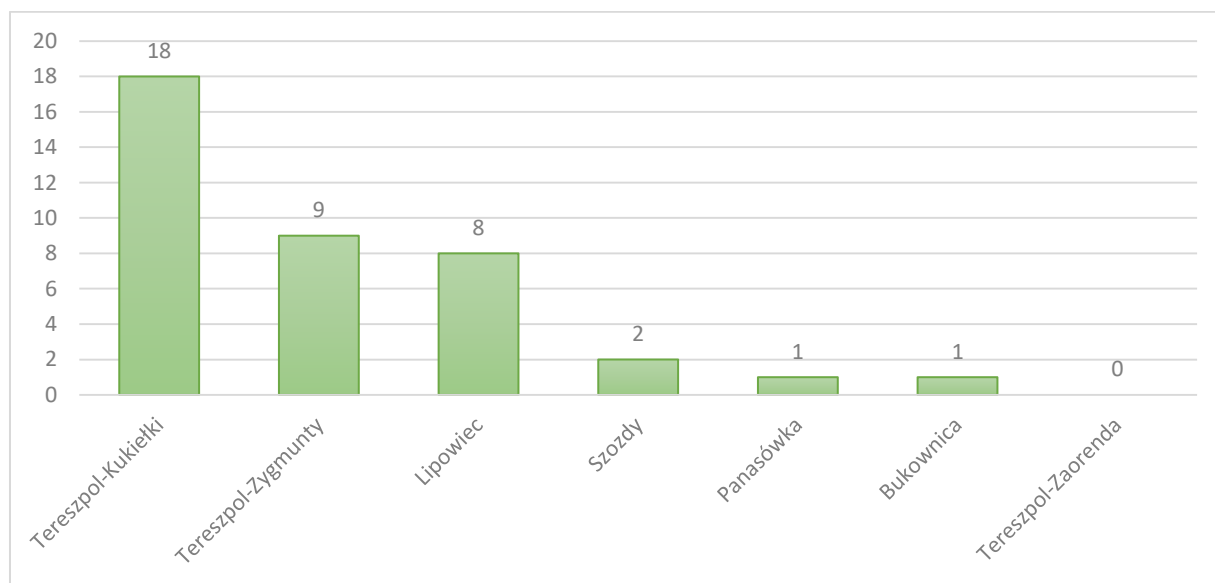

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej.

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zamieszkiwało w miejscowościach: **Tereszpol- Kukielki** (18 osób – 46% ogółu osób korzystających ze świadczeń z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych), **Tereszpol- Zygmunty** (9 osób – 23 %) oraz **Lipowiec** (8 osób – 21%).

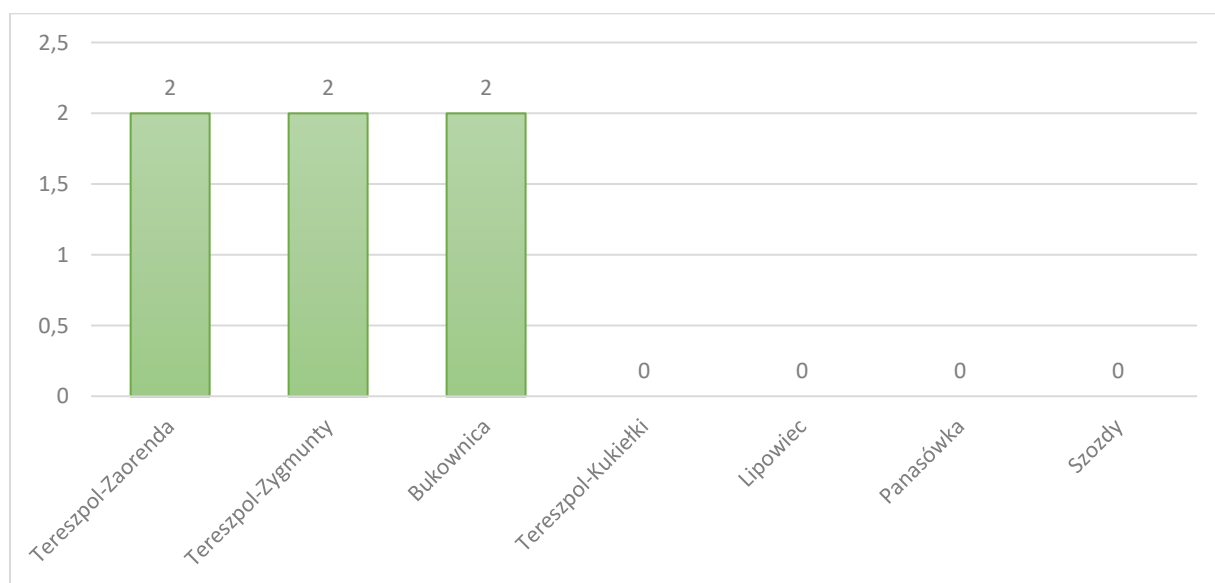
Wykres 20. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w Gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej.

Osoby korzystające z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu zamieszkiwały w miejscowościach: **Tereszpol- Zaorenda, Tereszpol Zygmunty oraz Bukownica** (łącznie było to 6 osób).

Wykres 21. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w Gminie w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z wieloma instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Biorąc jednak pod uwagę identyfikowane potrzeby, należy podkreślić konieczność zwiększania, rozwijania i modernizacji infrastruktury pomocy społecznej, by żadna z grup społecznych nie była zagrożona zjawiskiem trwałego wykluczenia.

3.6. Oświata

3.6.1. Szkolnictwo

Zaspokojenie potrzeb edukacyjnych młodych mieszkańców Gminy realizowane jest przez placówki podległe samorządowi gminnemu w zakresie przedszkola, szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące szkół z terenu Gminy. Publiczne placówki oświatowe znajdują się w trzech miejscowościach Terespol- Zaorenda, Terespol- Kukiełki oraz filia szkoły podstawowej w Lipowcu.

Tabela 14. Charakterystyka infrastruktury szkolnictwa (stan na 2016 r.)

L.p.	Miejscowość	Przedszkole/ punkt przedszkolny	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła zawodowa	Szkoła średnia
1.	Terespol-Zaorenda	1	1	1	nie dotyczy	0
2.	Terespol-Kukiełki	1	1	1	nie dotyczy	0
3.	Lipowiec	1	1 (filia)	0	nie dotyczy	0
4.	Terespol-Zygmunt	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	0
5.	Bukownica	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	0
6.	Szozdy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	0
7.	Panasówka	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	0

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG

Tabela 15. Charakterystyka szkół z terenu Gminy-stan na 2016 r.

Lp.	Nazwa i adres jednostki	Powierzchnia użytkowa [m ²]	Liczba pomieszczeń do nauki	Liczba uczniów [2016]	Liczba nauczycieli [2016]	Powierzchnia hali sport./ sali gimnast.[w m ²]
1	Zespół Szkół Samorządowych im. Jana Pawła II w Terespolu- Zaorendzie	3826	12	263	26	270
2	Szkoła Filialna w Lipowcu	384,7	6	20	3	128
3	Zespół Szkół Samorządowych w Terespolu- Kukiełkach	1365	9	162	17	288

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Poniższa tabela przedstawia obwody szkolne poszczególnych miejscowości.

Tabela 16. Obwody szkolne poszczególnych miejscowości w gminie.

L.p.	Miejscowość	Miejscowość ze szkołą i miejscowości podlegające pod szkołę
1.	Tereszpol-Zaorenda (szkoła podstawowa)	Tereszpol-Zaorenda,, Panasówka, Bukownica, Lipowiec (klasy IV-VI), Tereszpol-Zygmunt (do nr 104)
2.	Tereszpol-Zaorenda (gimnazjum)	Tereszpol-Zaorenda,, Panasówka, Bukownica, Lipowiec, Tereszpol-Zygmunt (do nr 104)
3.	Lipowiec (szkoła podstawowa – filia)	Lipowiec (klasy I-III)
4.	Tereszpol-Kukiełki (szkoła podstawowa, gimnazjum)	Tereszpol-Kukiełki, Szozdy, Tereszpol-Zygmunt (od nr 105 do końca)

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG.

Poniższa tabela przedstawia infrastrukturę szkolnictwa oraz sportowo-rekreacyjną na terenie poszczególnych miejscowości w gminie.

Tabela 17. Infrastruktura szkolnictwa, sportowa i rekreacyjna na terenie poszczególnych miejscowości w gminie.

L.p.	Miejscowość	Infrastruktura sportu i rekreacji: boisko, orlik, plac zabaw, siłownia, inne (jakie?) (brak infrastruktury, stan infrastruktury zły, stan infrastruktury zadowalający, stan infrastruktury zadowalający dobry)	Infrastruktura szkolnictwa: szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa, szkoła średnia
1.	Tereszpol-Zaorenda	Boisko – stan zły, Plac zabaw – stan zły Orlik – stan zły Siłownia – brak infrastruktury	Szkoła podstawowa/gimnazjum – stan zły
2.	Tereszpol-Kukiełki	Boisko – stan zły Plac zabaw – stan dobry Orlik – brak infrastruktury Siłownia – brak infrastruktury	Szkoła podstawowa/gimnazjum – stan zły
3.	Lipowiec	Boisko – stan zły Plac zabaw – brak infrastruktury Orlik – brak infrastruktury Siłownia – brak infrastruktury	Szkoła podstawowa – stan zły
4.	Tereszpol-Zygmunt	Boisko – brak infrastruktury Plac zabaw – brak infrastruktury Orlik – brak infrastruktury Siłownia – brak infrastruktury	
5.	Panasówka	Boisko – brak infrastruktury Plac zabaw – brak infrastruktury Orlik – brak infrastruktury Siłownia – brak infrastruktury	
6.	Bukownica	Boisko – stan zły Plac zabaw – stan zły Orlik – brak infrastruktury Siłownia – brak infrastruktury	
7.	Szozdy	Boisko – stan zły Plac zabaw – brak infrastruktury Orlik – brak infrastruktury Siłownia – brak infrastruktury	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG.

3.6.2. Poziom edukacji

Niełatwo zmierzyć obiektywnie poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym obszarem odnosząc się do poszczególnych miejscowości gminy. Brakuje danych statystycznych. Aby zbadać ten element wykorzystano wskaźnik jakim jest wynik z egzaminu szóstych klas. Nie w każdej miejscowości istnieje Szkoła Podstawowa co pokazuje tabela 16, ale znany jest rozkład miejscowości, które są w sferze oddziaływania danej szkoły podstawowej.

Tabela 18. Średni wynik egzaminu 6 klas zgodnie z rejonizacją w latach 2011- 2016.

Miejscowość	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Terespol- Zaorenda	66,00%	48,20%	56,80%	64,46%	55,30%	68,00%
Panasówka	66,00%	48,20%	56,80%	64,46%	55,30%	68,00%
Bukownica	66,00%	48,20%	56,80%	64,46%	55,30%	68,00%
Lipowiec	66,00%	48,20%	56,80%	64,46%	55,30%	68,00%
Terespol- Zygmunty	68,00%	54,70%	60,40%	58,26%	58,45%	61,00%
Terespol- Kukietki	70,00%	61,20%	64,00%	52,05%	61,60%	54,00%
Szozdy	70,00%	61,20%	64,00%	52,05%	61,60%	54,00%
RAZEM:	67,43%	52,84%	59,37%	60,03%	57,55%	63,00%

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG.

W tabeli powyżej wpisano miejscowości według osiąganego wyniku. W analizie wskaźnikowej przyjęto, że do wyznaczania obszaru zdegradowanego przyjmuje się miejscowości, w których wartość negatywnego wskaźnika jest mniej korzystna od średniej dla Gminy (52,84% w 2012 roku i 57,55% w 2015 roku). W tym przypadku można mówić o *miejscowościach: **Terespol-Zaorenda, Panasówka, Bukownica, Lipowiec.***

3.7. Poziom zatrudnienia i rynek pracy

Sytuację na rynku pracy odzwierciedla udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W Gminie wskaźnik ten podlegał wahaniom między 2010 a 2016 rokiem. W 2016 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych wśród osób w wieku produkcyjnym wyniósł 6,62%. Udział ten był niższy niż dla województwa lubelskiego, jednak wyższy niż dla powiatu i kraju. Należy jednak pamiętać, że jest to tylko jeden ze sposobów podawania wielkości bezrobocia. Stopa bezrobocia obliczona tym sposobem będzie zawsze niższa, bo liczebność ludności w wieku produkcyjnym jest zawsze większa od liczebności *ludności aktywnej ekonomicznie*³. W Polsce najczęściej podawaną stopą bezrobocia jest wartość bezrobocia rejestrowanego obliczana na poziomie powiatu, wypada ona przeciętnie ok 1,5% poniżej stopy bezrobocia ustalonej w badaniu BAEL.

Wykres 22. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2005–2016

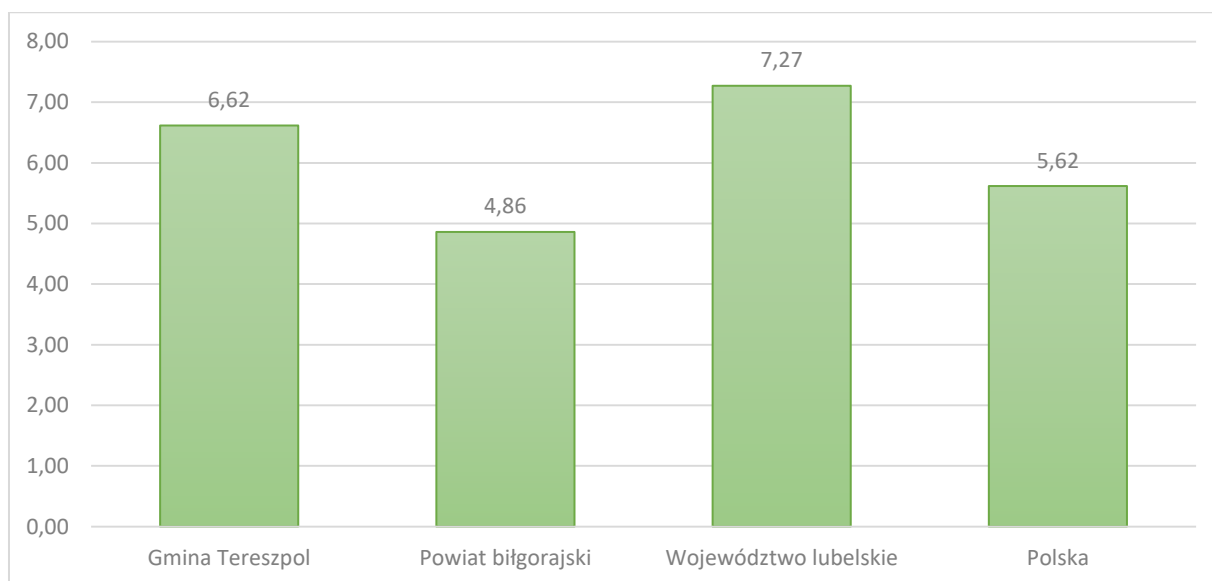

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

³ Stopa bezrobocia według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy (w ramach BAEL – Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności, co kwartał na próbie rotacyjnej 20 000 gospodarstw domowych).

Wykres 23. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i gminy

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Tabela 19. Wybrane kategorie osób bezrobotnych ogółem w Gminie Terespol w 2016 r.

Wyszczególnienie	OGÓŁEM	
	RAZEM	KOBIETY
ZAMIESZKALI NA WSI	166	68
W TYM: POSIADAJĄCY GOSPODARSTWO ROLNE	9	4
OSOBY W OKRESIE DO 12 MIESIĘCY OD DNIA UKOŃCZENIA NAUKI	17	9
CUDZOZIEMCY	1	1
BEZ KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH	37	20
BEZ DOŚWIADCZENIA ZAWODOWEGO	58	29
KOBIETY, KTÓRE NIE PODJĘŁY ZATRUDNIENIA PO URODZENIU DZIECKA	26	26
OSOBY BĘDĄCE W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY	146	62
DO 30 ROKU ŻYCIA	81	38
W TYM: DO 25 ROKU ŻYCIA	42	19
DŁUGOTRWALE BEZROBOTNE	73	35
POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA	37	10
KORZYSTAJĄCE ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ	2	1
POSIADAJĄCE CO NAJMNIJ JEDNO DZIECKO DO 6 ROKU ŻYCIA	32	24
POSIADAJĄCE CO NAJMNIJ JEDNO DZIECKO NIEPEŁNOSPRAWNE DO 18 ROKU ŻYCIA	0	0
NIEPEŁNOSPRAWNI	12	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Powiatowego Urzędu Pracy.

Tabela 20. Liczba osób bezrobotnych w podziale na poszczególne sołectwa w Gminie Terespol.

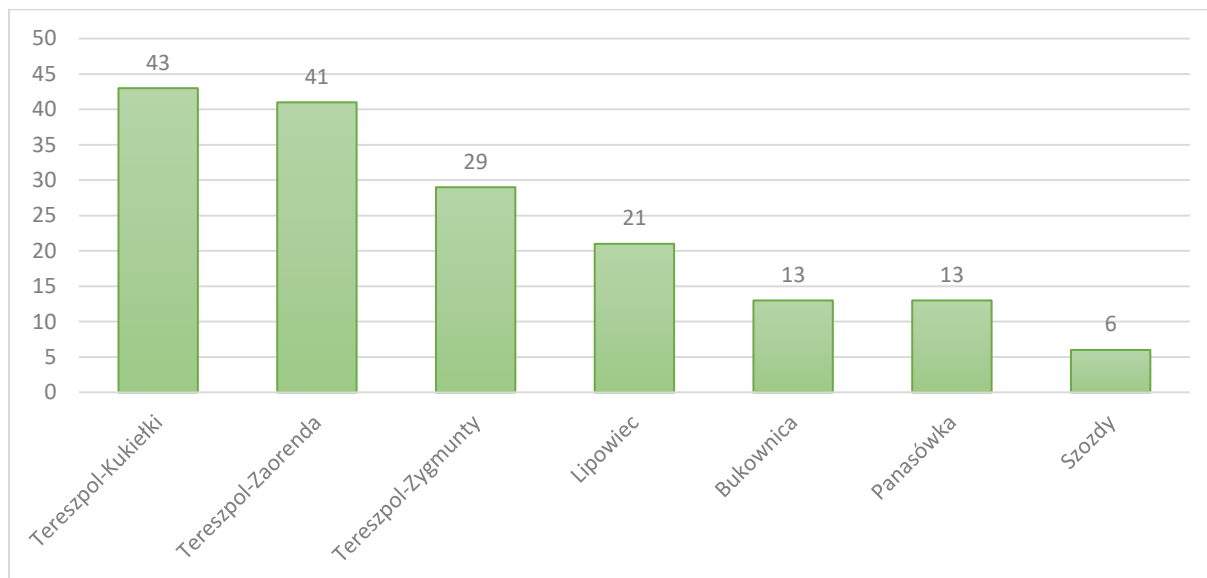
Lp.	Sołectwo	Liczba bezrobotnych na koniec 2016 r.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na koniec 2016 r.	Liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i niższym 2016
1.	Bukownica	13	7	1
2.	Lipowiec	21	10	6
3.	Panasówka	13	6	1
4.	Szozdy	6	4	2
5.	Tereszpol-Kukiełki	43	22	10
6.	Tereszpol-Zaorenda	41	14	4
7.	Tereszpol-Zygmunt	29	10	2
Razem:		166	73	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Powiatowego Urzędu Pracy.

Zgodnie z danymi PUP na terenie gminy zarejestrowanych było 166 bezrobotnych. Najwięcej zarejestrowanych osób bezrobotnych zamieszkiwało w miejscowościach: Terespol- Kukielki (43 – 25,90% ogółu bezrobotnych na terenie gminy), Terespol- Zaorenda (41- 24,70%) i Terespol- Zygmunty (29- 17,47%).

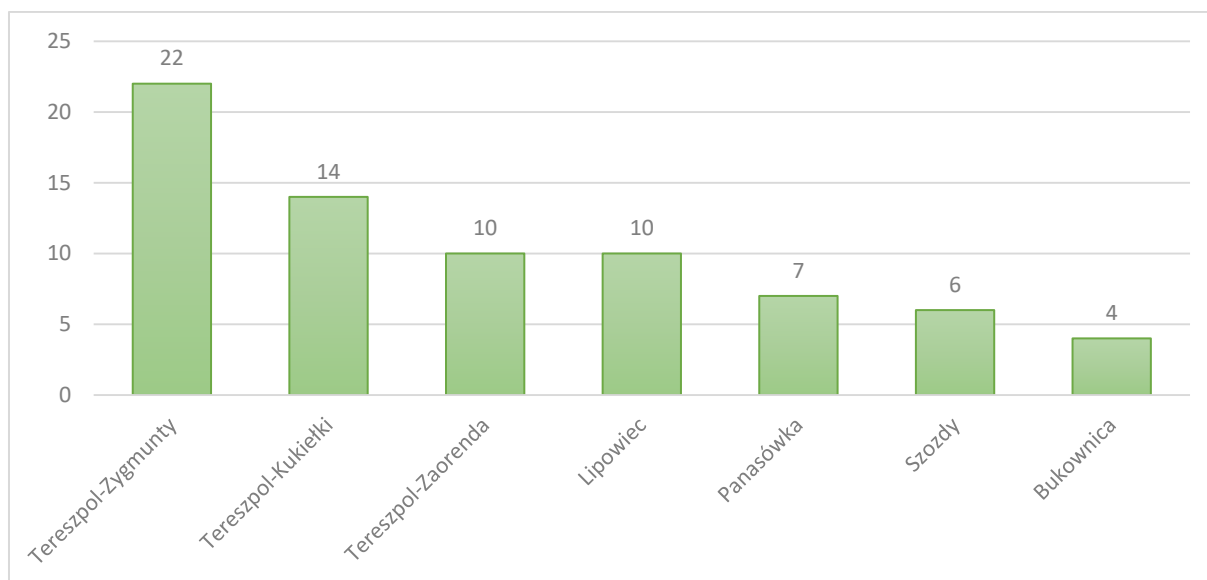
Wykres 24. Liczba osób bezrobotnych na poziomie miejscowości w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP.

Najwięcej zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych zamieszkiwało w miejscowościach: Terespol- Zygmunty (22 – 30,14% ogółu długotrwale bezrobotnych na terenie gminy), Terespol- Kukielki (14- 19,18%) oraz Terespol- Zaorenda (10- 13,70%) i Lipowiec (10- 13,70%).

Wykres 25. Liczba długotrwale bezrobotnych na terenie Gminy wg miejscowości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP.

Bezrobocie jest jednym z podstawowych czynników prowadzących do wykluczenia społecznego. Dlatego kluczowe jest podejmowanie działań minimalizujących poziom tego

zjawiska. Szczególny nacisk winien być położony na wsparcie grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, zwłaszcza osób długotrwale bezrobotnych, które stanowią 43,98% ogółu mieszkańców pozostających bez pracy na terenie gminy.

3.8. Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa – lub jego brak – przesądza, o jakości życia i rozwoju społeczeństwa. Dlatego ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego należą do zasadniczych zadań instytucji państwa i samorządu. Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, mimo tego, że stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać ślad w jej funkcjonowaniu. Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Komisariat Policji w Puławach.

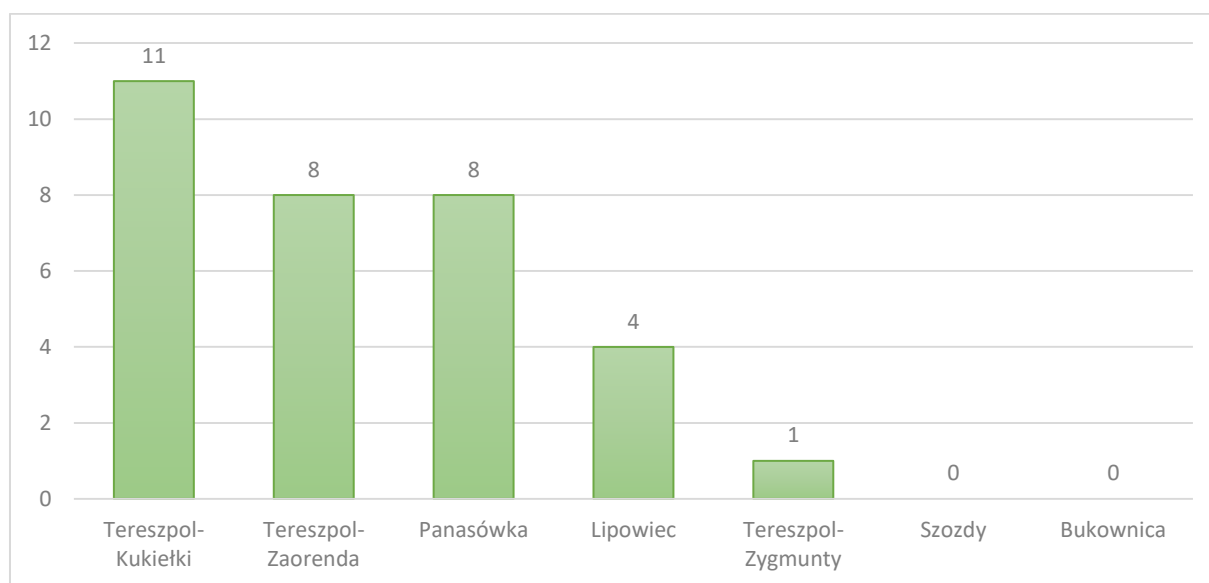
Zgodnie z danymi Komisariatu Policji w na terenie gminy w 2016 roku odnotowano:

- ✓ 32 przestępstwa
- ✓ 17 przestępstw kryminalnych

Ponadto założono 10 niebieskich kart.

Najwięcej przestępstw dokonano w miejscowościach: Tereszpól- Kukietki (11), Tereszpól- Zaorenda (8) oraz Panasówka (8).

Wykres 26. Przestępstwa na terenie sołectw 2016.

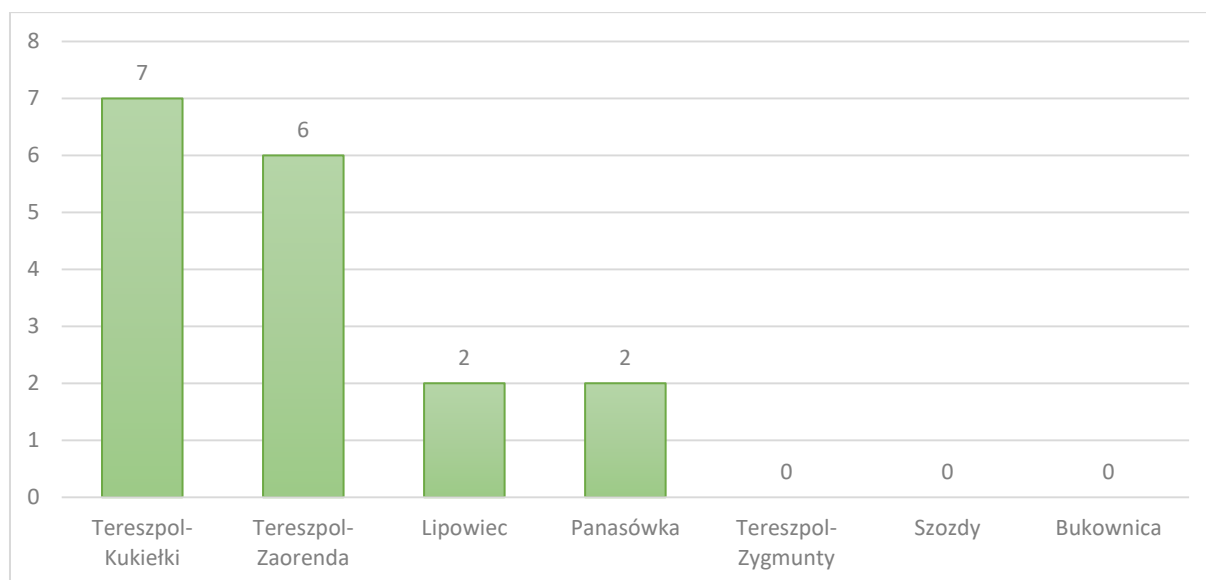

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji

Największej liczby przestępstw kryminalnych dokonano w miejscowościach: Tereszpól-Kukielki (7) oraz Tereszpól- Zaorenda (6).

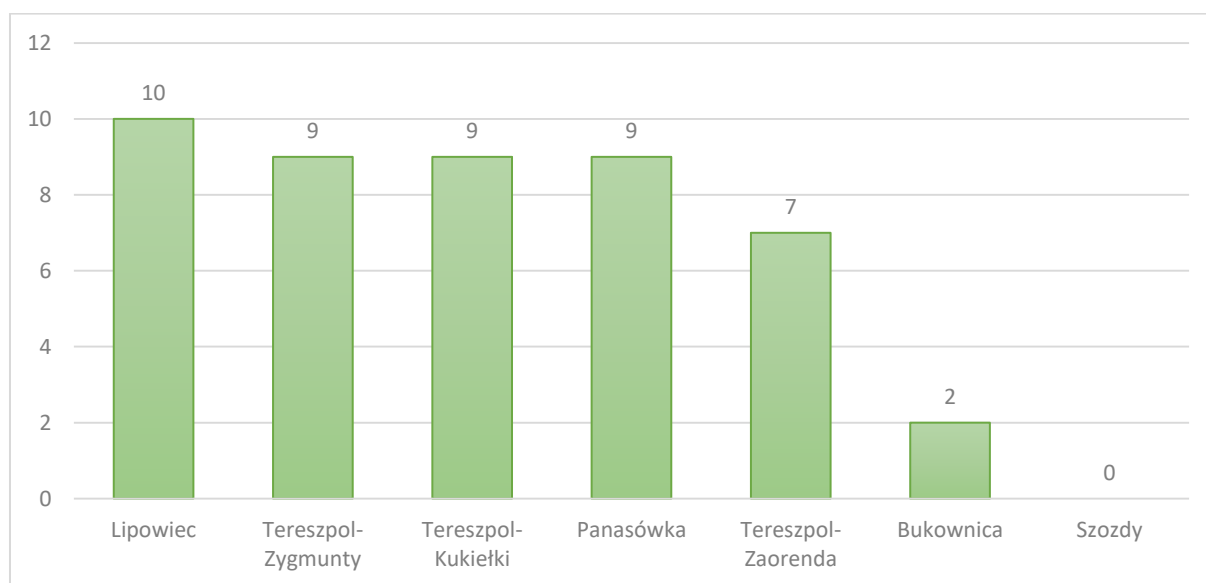
Wykres 27. Liczba przestępstw kryminalnych w 2016 roku na poziomie miejscowości.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji.

Największa liczba interwencji domowych odbyła się w miejscowościach: Lipowiec (10), Tereszpól- Zygmunt (9), Tereszpól- Kukielki (9), i Panasówka (9).

Wykres 28. Liczba interwencji domowych w 2016 roku na poziomie miejscowości.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji.

Tabela 21. Przestępczość – dane zbiorcze

Lp.	Miejscowość	Liczba przestępstw	Liczba wykroczeń zgodnie z RSoW (bez mandatów)	Interwencje domowe	Przestępstwa kryminalne
1	Tereszpol-Zaorenda	8	5	7	6
2	Tereszpol-Zygmunt	1	1	9	0
3	Tereszpol-Kukiełki	11	4	9	7
4	Szozdy	0	0	0	0
5	Lipowiec	4	2	10	2
6	Bukownica	0	1	2	0
7	Panasówka	8	7	9	2
	GMINA	32	20	46	17

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komisariatu Policji.

4. Środowisko przyrodnicze

4.1. Uwarunkowania fizyczno-geograficzne

4.1.1. Rzeźba terenu

Gmina Terespol leży niemal w całości na terenie Puszczy Solskiej i Rostocza, w miejscu styku Rostocza Zachodniego i Środkowego. W obrębie gminy Terespol położona jest część terenu otuliny Rostoczańskiego Parku Narodowego. Otulina pełni rolę ochronną przed niekorzystnymi czynnikami zewnętrznymi. Lasy otuliny, mimo że znajdują się poza granicami Parku, są wartościowe ze względu na zachowanie półnaturalnego charakteru i występujących tam urozmaiconych zespołów leśnych.

W 2014 roku lasy pokrywały 10 417,55 ha, co stanowiło 71% powierzchni całej gminy. 7 676,55 ha gruntów leśnych to tereny publiczne. Przeważają tam siedliska borowe – z dominującym borem świeżym, którego cechą regionalną jest obecność buka i świerka w poszyciu oraz borem mieszanym świeżym. Gatunkiem panującym jest sosna. Świerk, jodła, rzadziej buk i grab stanowią domieszkę i tworzą niższą podstawę drzewostanów. Warstwa podszytu, niezbyt bujna, składa się z gatunków iglastych, jak i liściastych.

Cała gmina Terespol, z uwagi na specyficzny ekosystem, została zakwalifikowana (w krajowym projekcie EKONET – Polska) jako obszar szczególnie chroniony.

Spośród surowców mineralnych na terenie gminy występują:

- piaski trzeciorzędowe przydatne w przemyśle szklarskim (lokalizacja w otulinie Rostoczańskiego Parku Narodowego),
- piaski kwarcowe czwartorzędowe (złoże Terespol-Zaorenda),
- piaski kwarcowe czwartorzędowe (złoże Bukownica).

4.1.2. Gleby

W obrębie gminy Terespol przeważają gleby bielcowe wytworzone z lessu, które są dość żyzne i posiadają dobre właściwości wodne i powietrzne. Umożliwia to uprawę wielu cennych roślin, dlatego też większy areał tych gleb zajęty jest pod uprawę roli. Mniejszą część obejmują gleby bielcowe wytworzone z piasków, których żyzność jest mniejsza i w związku z tym porośnięte są na dużych obszarach przez borowe zbiorowiska leśne. W sąsiedztwie gleb bielcowych występują gleby brunatne wytworzone z lessów. Wartość produkcyjna tych gleb jest o wiele wyższa niż bielcowych, stąd wykorzystywane są przede wszystkim pod uprawę roli⁴.

⁴ Źródło: Położenie fizjograficzne i charakterystyka obszarów leśnych i gleb Powiatu Biłgorajskiego, https://www.bilgorajski.pl/pdf/rol_pol.pdf

4.1.3. Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Obszar arkusza Terespol położony jest na granicy zlewni Wieprza i Sanu. Dział wodny między nimi przebiega wzdłuż kulminacji Rostocza. W zlewni Wieprza znajduje się rzeka Gorajec (dopływ Poru) oraz dopływ Wieprza Świerszcz. Na obszarze Rostocza doliny rzeczne przebiegają wzdłuż stref uskokowych. Dolina Wieprza wykorzystuje rów tektoniczny, jej szerokość na północ od Zwierzyńca sięga do 2 km. Tektoniczne założenia ma również dolina Gorajca, jej rozległy obszar źródłiskowy znajduje się w bagnach Tałandy. Do zlewni Sanu należy obszar południowego skłonu Rostocza i obszar Zapadliska Przedkarpackiego. Do zlewni tej należą wpadające do Tanwi Szum i Czarna Łada z licznymi dopływami. Sieć małych cieków powierzchniowych oraz rozległe obszary podmokłe na terenie Puszczy Solskiej sprawiają, że jest to obszar zasobny w wody powierzchniowe. Doliny rzeki Gorajec i Czarnej Łady są silnie zmeliorowane.

W granicach arkusza występują liczne źródła (Balcerz- Rolewska, 1998, Michalczyk, red., 1996). Ważniejsze z nich, o dużej wydajności, od 3,8–42 l/s, znajdują się w: Górecku Starym, Czarnymstoku, Wywłoczce i Trzęsinach. Są to źródła szczelinowo- warstwowe, zasilane przez wody poziomu kredowego związane ze strefą krawędziową Rostocza. W Hedwiżynie znajduje się źródło zasilane wodami poziomu mioceńskiego. Świerszcz zasilany jest przez kilkanaście przykorytowych źródeł o niewielkich wydajnościach około 0,1 l/s. Mniejsze źródła zasilają rzeki Szum i Gorajec. Źródła w Górecku Starym i Trzęsinach objęto ochroną w formie pomników przyrody nieożywionej.

Sieć wód powierzchniowych uzupełniają sztucznie utworzone zbiorniki i stawy. Na rzece Świerszcz na południe od Zwierzyńca, utworzono kompleks stawów „Echo” o łącznej powierzchni około 42 ha, największy przeznaczony został do celów rekreacyjnych. Na tej samej rzece w Zwierzyńcu znajduje się Staw Kościelny, o powierzchni 3,7 ha, oraz Staw Pałacowy o powierzchni 0,5 ha. We wschodniej części omawianego obszaru znajduje się zbiornik małej retencji Rudka.

WIOŚ w Lublinie ocenę jakości wód powierzchniowych w 2009 r. prowadził zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz.U nr 162, poz. 1008). W granicach arkusza nie badano wód w 2009 r. Wykonana ocena jednolitych części wód wskazuje, że wody płynące w granicach arkusza są potencjalnie zagrożone, poza rzeką Gorajec, która prowadziła wody niezagrożone.

Wody podziemne

W granicach arkusza Terespol występują trzy piętra wodonośne: czwartorzędowe, mioceńskie i górnokredowe (Balcerz-Rolewska, 1998). Czwartorzędowy poziom wodonośny występuje głównie na obszarze Zapadliska Przedkarpackiego w rynn timerozyjnej równoległej do krawędzi Rostocza oraz w dolinach rzek Gorajca, Wieprza. Budują go różnoziarniste rzeczno-lodowcowe i aluwialne piaski z domieszką żwiru. Miąższość ich jest zmienia się w zależności od morfologii podłoża i waha się od około 20 m przy krawędzi Rostocza do około 40 m na południe od niej. Lokalnie poziom ten jest dwudzielny, utwory wodonośne są rozdzielone warstwą glin i mułków. Zwierciadło wody występuje zwykle na głębokości 5 m i ma charakter

swobodny. Zasilanie odbywa się na drodze bezpośredniej infiltracji, a w rejonie skłonu Roztocza z poziomu kredowo-miocenijskiego.

Wydajności potencjalne ujęć wynoszą od 10 do 30 m³/h, a lokalnie sięgają 50 m³/h. Wody z tego poziomu mają niską mineralizację. Charakteryzują się podwyższoną zawartością żelaza i manganu. Wody są średniej jakości, klasy II i wymagają uzdatniania. Brak warstwy izolującej powoduje, że czwartorzędowy poziom wodonośny jest podatny na zanieczyszczenie. Na obszarze występowania wodonośnych utworów wypełniających rynną erozyjną ustanowiono główny zbiornik wód podziemnych nr 428 dolina kopalna Biłgoraj- Lubaczów o zasobach dyspozycyjnych wynoszących 702 tys. m³/d (Kruk i in., 1996).

Utwory czwartorzędowe na obszarze Roztocza, w dolinach rzecznych (Wieprza, Gorajca) tworzą poziom wodonośny łącznie z utworami kredowymi. Miąższość zawodzionych utworów czwartorzędowych w dolinie Wieprza dochodzi do 40 m. Wydajności ujęć wynoszą od 2,5 do 40 m³/h. W strefie brzeżnej Roztocza występuje miocenijski poziom wodonośny. Tworzą go wapienie, piaskowce i piaski. Pozostają one w łączności hydraulicznej z występującym poniżej kredowym poziomem w gezach. Wydajności ujęć wód tego poziomu są zróżnicowane od 10 do 70 m³/h, w zależności od stopnia zaangażowania tektonicznego utworów wodonośnych. Większe ujęcia znajdują się w Dylach i Hedwiżynie. Dla ujęcia wiejskiego w Hedwiżynie wyznaczono strefę ochrony sanitarnej pośredniej. Wody tego poziomu są dobrej jakości i niskiej mineralizacji. Niekiedy zawierają podwyższone zawartości żelaza i wysokie azotanów. Kredowe piętro wodonośne tworzą gezy, opoki i margle silnie spękane w strefach tektonicznych oraz w strefie przypowierzchniowej objętej wietrzeniem. Piętro to występuje na obszarze Roztocza. Strefa intensywnego krążenia wód sięga do głębokości około 120 m. Miąższość utworów wodonośnych wynosi średnio 90 m. Zwierciadło wody jest na ogół swobodne i stabilizuje się na głębokości 40-50 m na wierzchowinach, a do około kilku metrów w dolinach. W dolinach rzecznych lokalnie jest napięte przez osady ilasto-mułkowe lub gliniaste i stabilizuje się na głębokości do 5 m. Wody tego poziomu pozostają w łączności hydraulicznej z wodami czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Zasilanie odbywa się przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych na wychodniach, lub pośrednio poprzez utwory czwartorzędowe. Wody tego poziomu na krawędzi Roztocza zasilają źródła zboczowe.

Wydajność ujęć wynoszą od 10 do 30 m³/h, w strefach tektonicznych do 70 m³/h, a lokalnie nawet do 180 m³/h. Wody są dobrej jakości, klasy Ib, i niskiej mineralizacji. Brak izolacji lub tylko cienka pokrywa utworów czwartorzędowych powoduje, że poziom wodonośny w utworach kredowych jest narażony na zanieczyszczenia antropogeniczne. Wodonośne utwory kredowe występujące na wschód od doliny Wieprza i Świerszcza stanowią część udokumentowanego głównego zbiornika wód podziemnych nr 407. Jego całkowita powierzchnia, obejmująca także arkusze sąsiednie, wynosi 9015 km², a zasoby dyspozycyjne 1127,5 tys. m³/h (Zezula, Pietruszka, Kopacz, 1996). Wody tego zbiornika ujmowane są w Rudce, gdzie zatwierdzona wydajność wynosi 150 m³/h. Cały zbiornik objęty jest ochroną. W zachodniej części obszaru wody poziomu kredowego tworzą również udokumentowany GZWP 406 Niecka Lubelska – Lublin. Jego powierzchnia wynosi 7,5 tys. km² a moduł zasobów odnawialnych 213 m³/d*km² (Czerwińska-Tomczyk, 2008). Powierzchnia zbiornika w granicach arkusza objęta jest ochroną ze względu na możliwość dotarcia zanieczyszczeń z powierzchni terenu w czasie krótszym niż 25 lat. Poniżej poziomów wodonośnych wód słodkich stwierdzono występowanie wód wysoko zmineralizowanych. W starszych utworach kredowych, w utworach jurajskich i paleozoicznych, na głębokości poniżej 780 m, występują solanki chlorkowo-sodowe o mineralizacji do 88 g/dm³, stwierdzone w otworze wiertniczym

w Dylach (Malinowski, 1974). Obszar arkusza Terespol jest zasobny w wody podziemne dobrej jakości. Udokumentowane zasoby wód podziemnych w granicach arkusza są wykorzystywane w niespełna 10 procentach (Balcerz-Rolewska, 1998). W Zwierzyńcu woda z dwóch ujęć – kredowego „Roztocze” i czwartorzędowego „Zwierzyniec-Zdrój” rozlewana jest jako naturalna woda źródłana niskozmineralizowana.

4.1.4. Klimat

Warunki klimatyczne w gminie Terespol sprzyjają gospodarce rolnej, czego przykładem jest długość okresu wegetacji roślin 205- 210 dni, co pozwala na uprawę wszystkich roślin typowych dla tej strefy klimatycznej. Opady rozkładają się od 550 do 700 mm, w zależności od hipsometrii, na Roztoczu największe, w kierunku południowym wgłąb Kotliny Sandomierskiej maleją.

Według podziału Polski na strefy klimatyczne, w okresie letnim gmina Terespol została zaliczona do strefy II gdzie temperatura powietrza wynosi 30 °C z wilgotnością na poziomie 45%. W okresie zimowym gmina Terespol zaliczana jest do strefy III, o temperaturze powietrza zewnętrznego -20 °C.

4.1.5. Ochrona przyrody

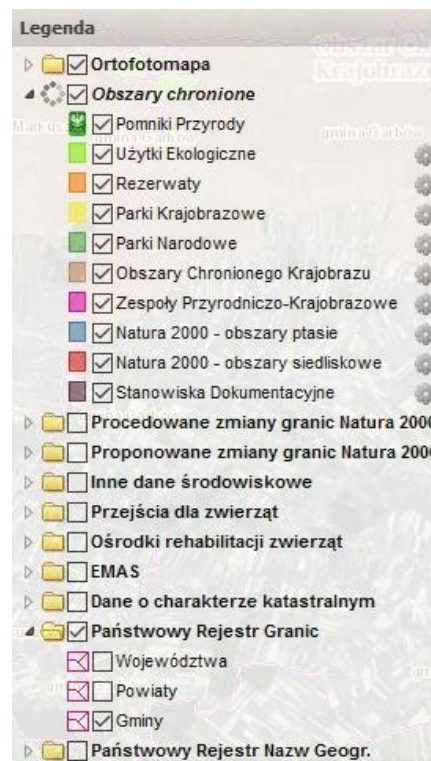
Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Mapa 3. Obszary chronione na terenie gminy Terespol

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

W gminie funkcjonuje kilka typów obszarów i obiektów prawnie chronionych, należą do nich:

- » grunty rolne i leśne,
- » Szczepreszyński Park Krajobrazowy.
- » Rezerwat "Szum" - zajmujący powierzchnię 18,17 ha. Utworzono go 21 VII 1958 r. (pierwotnie w 1934 r.). Na dwukilometrowym odcinku pomiędzy Góreckim Starym a Kościelnym. Ochronie podlega malownicza dolina rzeki Szum (zwanej niegdyś Strużką, a także Bździną). Jej nurt często rozdwaja się, opływając piaszczyste wysepki. Brzegi rzeki są w wielu miejscach strome, a przeciwległe ich stoki położone bardzo blisko siebie. Wody Szumu zmuszone są tam do przeciskania się przez wąskie, zarośnięte przesmyki. Dodatkową atrakcją rezerwatu stanowią małe wodospady, pojedyncze, zarośnięte i rozmieszczone w dużych odstępach. Dno doliny rzeki porasta naturalny las. Zbocza - bór jodłowy z domieszką świerka i sosny. Wierzchowiny zajmuje bór sosnowy. Z gatunków rzadkich w rezerwacie "Szum" występują zanokcica skalna i zielona, porzecznica alpejska, wawrzynek wilczytyko, lilia złotogłów, paprotnica krucha, widłak jałowcowaty i goździsty, kruszczyk szerokolistny i listera jajowata.

Obszary Natura 2000

Na terenie gminy znajdują się cztery obszary Natura 2000. Są to:

1. PLB060012 „Roztocze”- obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia)

Długość geograficzna: 23, 2508

Szerokość geograficzna: 50, 4525

Powierzchnia [ha]:103503,3

Obszar ostoi obejmuje pas wzniesień ciągnących się z północnego zachodu na południowy wschód. Część obszaru to fragment długiego wału Roztocza, łączącego Wyżynę Lubelską z Wyżyną Podolską (powierzchnia terenu na wysokości 100-150m, z kulminacjami Wapielni i Wielkiego Działu - do 400m n.p.m.. Północna część znajduje się w obniżeniu (Padół Zamojski). Największa rzeka to Wieprz, dopływ Wisły. Ostoja jest ważna z botanicznego punktu widzenia - przebiega tu wschodnia granica zasięgu buka, jodły, modrzewia i świerka, a także granica lasów mieszanych i roślinności leśno-stepowej Europy Wschodniej i dąbrów świetlistych Zachodniej Europy. Lasy pokrywają 60% obszaru ostoi, tworząc mozaikę z terenami rolnymi (łąki i pastwiska 4%, inne tereny rolne 32%) i terenami zabudowanymi. Większa część lasów ma charakter zbliżony do naturalnego. Dominują bory sosnowe, duży udział mają też mieszane bory jodłowe i buczyna karpacka. Występują liczne stawy rybne, te z nich które nie są zagospodarowane utworzyły zabagnienia i liczne oczka wodne. Na obszarze występuje co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, z czego 7 było kluczowych dla wyznaczenia ostoi ptasiej: trzmiełojad, orlik krzykliwy, puszczyk uralski, dzięcioły: zielonoszyi, białoszyi i białogrzbiety, muchołówka białoszyja. Z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej warte wymienienia są bąk, bączek i rybitwy, odbywające tu lęgi. Spoza załącznika warto wspomnieć śmieszkę (odbywa lęgi na obszarze ostoi) oraz krzyżówkę (ostoja jest dla niej miejscem odpoczynku i żerowania w okresie migracji).

2. PLH060017 „Roztocze Środkowe”- specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Długość geograficzna: 22,9633

Szerokość geograficzna: 50, 5965

Powierzchnia [ha]: 8472,8

Obszar stanowi fragment Roztocza Środkowego, zbudowanego z utworów trzeciorzędowych – głównie skał kredowych, w wierzchnich partiach przykrytych piaskami i lessem. Sieć wodna jest uboga. Łańcuchy wzgórz przecięte są doliną rzeki Wieprz, a także kilkoma mniejszymi potokami, jak Szum, Świerszcz i Topornica. W dolinach częste są wysięki wody, źródła i zabagnienia. Na terasie nadzalewowej występują ciągi pagórków wydmych, o wysokości od 2 do 15 m. Większość obszaru pokrywają lasy, a do najcenniejszych wśród nich należą: buczyna karpacka (drzewostany bukowe i bukowo-jodłowe) porastające szczyty i zbocza wzniesień oraz bór jodłowy - występujący w dolnych partiach zboczy i obniżeniach pomiędzy wzniesieniami. Mniejsze powierzchnie zajmują grądy, olsy i łąki olszynowe oraz bory mieszane, bagienne i sosnowe. Na terenie ostoi znajduje się też szereg dobrze zachowanych torfowisk wysokich i przejściowych. Łąki odgrywają małą rolę, gdyż związane są głównie z doliną Wieprza i w

mniej stopniu z polanami śródleśnymi. Niewielką część terenu zajmują osady i pola uprawne. Istnieje tu też kilka pojedynczych stawów rybnych np. Czarny Staw i jeden duży kompleks stawowy - "Echo", o powierzchni ok. 40 ha. Buczyna karpacka, zbudowana z drzewostanów bukowych i bukowo-jodłowych, dominuje na szczytach i zboczach wzniesień. Natomiast bór jodłowy występuje w dolnych partiach zboczy, poniżej lasów bukowych. W sumie prawie połowę obszaru ostoi zajmuje 14 rodzajów siedlisk ważnych z europejskiego punktu widzenia m.in.: grądy środkowoeuropejskie, lasy łęgowe oraz świetliste dąbrowy. Na terenie ostoi znajdują się dobrze zachowane torfowiska wysokie i przejściowe. Flora naczyniowa ostoi reprezentowana jest przez około 700 gatunków, spośród których wiele gatunków jest rzadkich i zagrożonych. Szczególnie cennym gatunkiem jest piękny storczyk - obuwik pospolity. Równie bogaty jest tu świat zwierząt. Oprócz pospolitych w lasach ssaków można tu spotkać rysia i wilka, a nad wodami wydrę i bobra. Zobaczyć można tu również wiele rzadkich gatunków bezkręgowców, np. motyle - czerwończyk nieparek, szlaczkoń szafraniec i modraszek teleius. Ostoja ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków, takich jak orlik krzykliwy, puchacz, bąk i derkacz. W wodach na terenie ostoi występuje sześć gatunków ryb ważnych dla Europy, m.in. minóg strumieniowy, różanka i koza. Spośród gadów na szczególną uwagę zasługuje występujący tu żółw błotny.

3. PLB0600008 „Puszcza Solska”- ostoja ptasia o randze europejskiej E74

Długość geograficzna: 22,9089

Szerokość geograficzna: 50,4738

Powierzchnia [ha]: 79349,09

Występują co najmniej 34 gatunki ptaków z załącznika i dyrektywy Rady 79/409/EWG, 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: dzięcioł białogrzbiety, dzięcioł zielonosiwy, puchacz, puszczyk uralski, trzmieljad, w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje bocian biały i orlik krzykliwy, a także przepiórka. Stawy Tarnawatka są ważnym w regionie miejscem lęgowym śmieszki (ok. 1000 par) oraz miejscem żerowania w czasie migracji dla krzyżówki (ok. 8000 osobników).

4. PLH060034 „Uroczyska Puszczy Solskiej”- specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Obszar leży na wysokości 199-321 m n.p.m. i obejmuje rozległe fragmenty kompleksu leśnego z (głównie sosnowego - lasy iglaste zajmują 80% powierzchni). Występują tu również jedliny, olsy i łęgi. W Puszczy Solskiej prowadzi się intensywną gospodarkę leśną. Na obrzeżach kompleksu znajdują się ekstensywnie użytkowane lub nieużytkowane łąki. Puszcza Solska porasta ubogie gleby piaszczyste, często zwydmione, a w strefie krawędziowej Roztocza - pararendziny i gleby brunatne. W znacznym stopniu jest to obszar podmokły. U podnóża wydm, w bezodpływowych zagłębieniach, wytworzyły się torfowiska i często naturalne zbiorniki wodne. W południowo-wschodniej części ostoi, w dolinach rzecznych powstały niewielkie stawy rybne (w Biłgoraju, Podlesie oraz w Rudzie Różanieckiej). Rzeki w strefie krawędziowej wykształciły przełomy i nabierają cech rzek górskich (Tanew, Sopot i Szum). Wzdłuż naturalnych koryt cieków puszczańskich powstały łęgi i nadrzeczne ziołorośla. Głównym walorem ostoi są dobrze zachowane rozległe bory bagienne a także torfowiska wysokie i przejściowe. W ostoi stwierdzono występowanie 17 typów siedlisk przyrodniczych z Zał. I Dyrektywy Siedliskowej, 1 gatunek rośliny oraz 18 gatunków zwierząt z Zał. II Dyrektywy

Siedliskowej. Szczególnie wartościowe są siedliska podmokłe (torfowiska wysokie i przejściowe, bory i lasy bagienne oraz łągi) i bory jodłowe. Puszcza Solska jest bardzo ważną w skali regionu ostoją puszczańskiej fauny kręgowców, z zagrożonymi i rzadkimi gatunkami w Polsce m. in. wilkiem i rysiem. Stale przebywają tu 4 watahy wilków oraz 2-3 rodziny rysi. Stwierdzono tu także występowanie 16 gatunków zwierząt cennych dla UE. Z zagrożonych w skali europejskiej roślin zanotowano występowanie rzadkiego gatunku mszaka – sierpowca błyszczącego. Do innych, cennych gatunków należą: 3 gatunki roszcików, kosaćca syberyjskiego, kukulkę Fuchsa, mącznicę lekarską, widłaki: torfowca, wronca i spłaszczonego.

Źródło: Dane na podstawie Analizy uwarunkowań środowiskowych dla „Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Tereszpól” oraz

http://obszary.natura2000.org.pl/index.php?s=lista&nazwa_obsz=&w=2918&p=2679&g=2457&ssaki=&ptaki=&gady=&plazy=&ryby=&bezkregowce=&rosliny=&siedliska=&typyKrajobrazu=&istn_ochr_prz=.

W gminie Tereszpól znajdują się następujące pomniki przyrody:

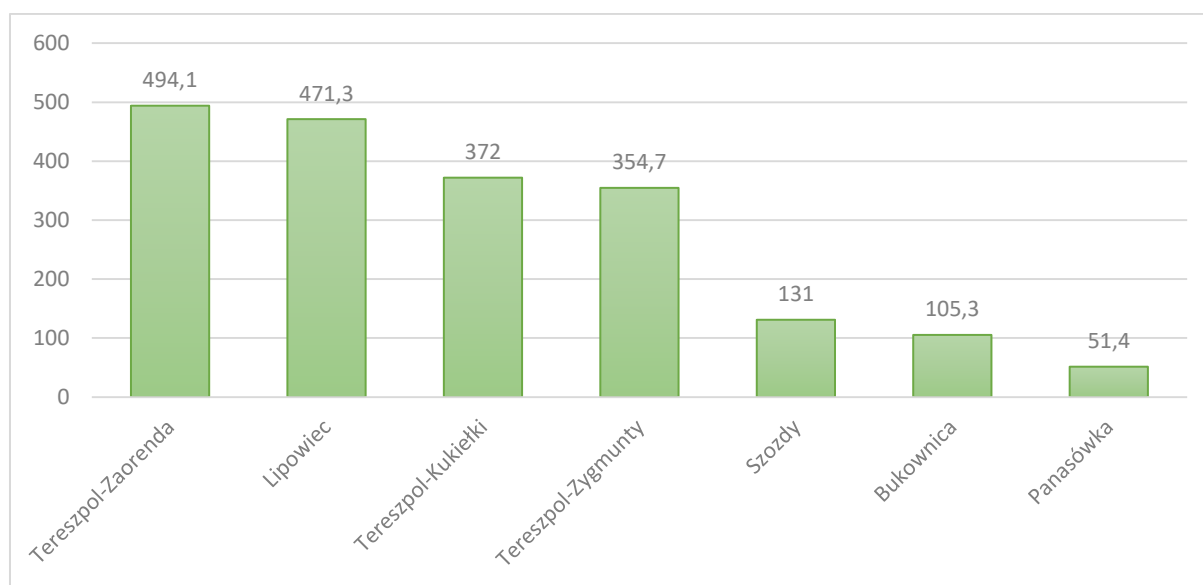
- » Dąb Szypułkowy w miejscowości Tereszpól-Kukiełki na terenie działki siedliskowej,
- » Klon Jawor w miejscowości Tereszpól-Kukiełki na gruntach ornych przylegających do działki siedliskowej,
- » Skupisko skałek ostańcowych w miejscowości Tereszpól-Zygmuntów wśród pól na północnym zboczu „Lasowej Góry.

4.2. Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

Do negatywnych zjawisk w obszarze środowiska zalicza się ilość wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych miejscowości gminy. Najwięcej azbestu znajduje się w miejscowościach: Terespol- Zaorenda, Lipowiec, Terespol- Kukielki oraz Terespol- Zygmunt. W Gminie na etapie diagnozy nie stwierdzono występowania innych negatywnych zjawisk w obszarze środowiska naturalnego, w szczególności obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi i stanu środowiska.

Wykres 29. Wyroby zawierające azbest (w tonach) w 2016 roku na poziomie miejscowości.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych UG Terespol.

5. Środowisko kulturowe

5.1. Dziedzictwo kulturowe

Na terenie Gminy Terespol znajdują się obiekty prawnie chronione, wpisane do rejestru zabytków oraz zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 21. Wykaz obiektów zabytkowych w rejestrze zabytków

Lp.	Zakres wpisu	Miejscowość	Nr rejestru
1.	Kapliczka słupowa Chrystusa Frasobliwego	Kamienna- Lipowiec	Ew. gminna
2.	Kapliczka słupowa, drewniana koniec IX wieku	Terespol- Kukietki	Ew. gminna
3.	Zespół kościelny: kościół parafialny, murowany, dzwonnica murowana, plebania murowana 1926 r.	Terespol- Zaorenda	Ew. gminna
4.	Dwór, wraz z zachowanym wystrojem architektonicznym oraz pozostałościami kafli z d. pieców i zadrzewiony teren przed dworem	Panasówka	A/635

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie Obwieszczenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dn. 31.12.2016

Kultura

Infrastruktura kultury występuje na terenie następujących miejscowości: Terespol- Zaorenda (Biblioteka publiczna), Terespol- Zygmunt (świątelnia wiejska), Terespol- Zaorenda (świątelnia- remiza), Terespol- Kukietki (świątelnia- remiza), Szozdy (świątelnia- remiza), Bukownica (świątelnia- remiza) oraz Lipowiec (świątelnia- remiza). Największy dostęp do kultury jest w Terespolu- Zaorendzie.

Tabela 223. Dostęp do infrastruktury kultury oraz jej stan na poziomie miejscowości Gminy w 2016 r.

L.p.	Miejscowość	Infrastruktura kultury (biblioteka, świątelnia, muzeum, izba regionalna, inne (jakie?))	Stan: zły, zadowalający, dobry
1.	Terespol-Zaorenda	Biblioteka publiczna,	dobry
2.	Terespol-Zygmunt	świątelnia wiejska	niewystarczający
3.	Terespol-Zaorenda	Świątelnia-remiza	zły
4.	Terespol-Kukietki	Świątelnia-remiza	zły
5.	Szozdy	Świątelnia-remiza	zły
6.	Bukownica	Świątelnia-remiza	niewystarczający
7.	Lipowiec	Świątelnia-remiza	niewystarczający
8.	Panasówka	brak	brak

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Poniższa tabela przedstawia dostęp do infrastruktury kultury i spędzania czasu wolnego na terenie gminy i jej stan, gdzie:

- 1 - zły,
- 2 - niewystarczający/wymagający inwestycji,
- 3 - zadowalający,
- 4 - bardzo dobry

Tabela 23. Dostęp do infrastruktury kultury i spędzania czasu wolnego oraz jej stan na poziomie miejscowości gminy.

Lp.	Sołectwo	Możliwość uczestnictwa w lokalnej imprezie kulturalnej/sportowej	Możliwość wstąpienia i działania w organizacji pozarządowej/społecznej	Funkcjonowanie centrów skupienia lokalnego - place, kościoły, domy ludowe, remizy	Możliwość skorzystania z biblioteki/czyteln	Infrastruktura kultury (biblioteka, świetlica, muzeum, izba regionalna) -	Infrastruktura sportu i rekreacji: boisko, orlik, plac zabaw, siłownia -
1	Tereszpól-Zaorenda	2	2	2	3	3, biblioteka stan dobry	2, orlik
2	Tereszpól-Zygmunt	2	2	2	1	2, świetlica - wymaga inwestycji	1
3	Tereszpól-Kukietki	2	2	2	1	1	2
4	Lipowiec	2	2	2	1	1	2
5	Szozdy	1	2	2	1	1	2
6	Bukownica	1	2	2	1	1	2
7	Panasówka	1	2	2	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy.

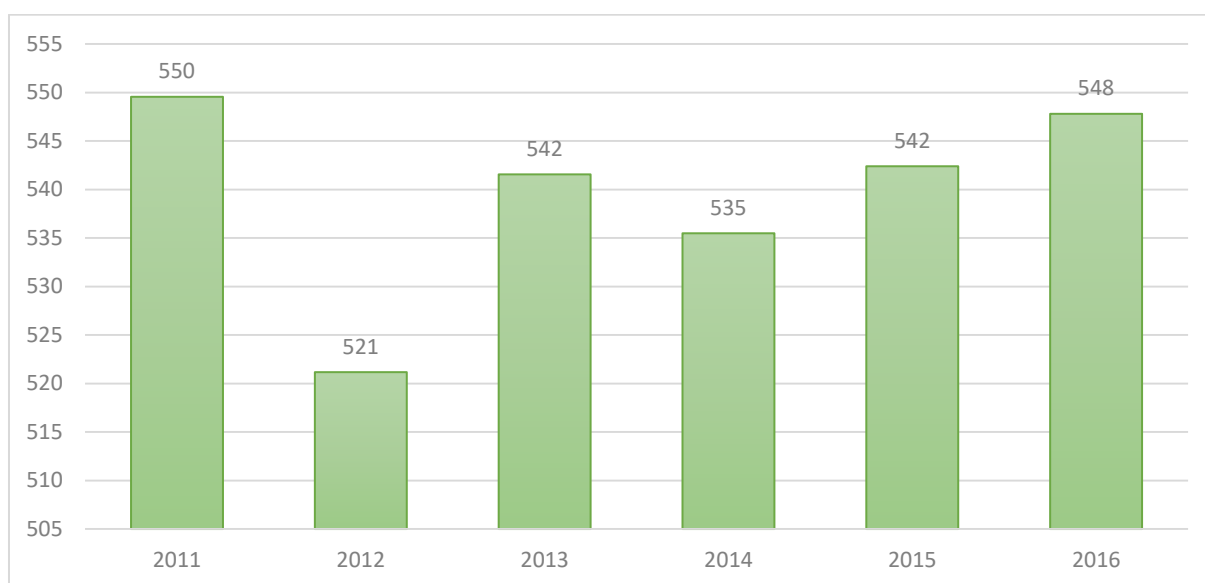
6. Gospodarka

Przedsiębiorczość pozarolnicza

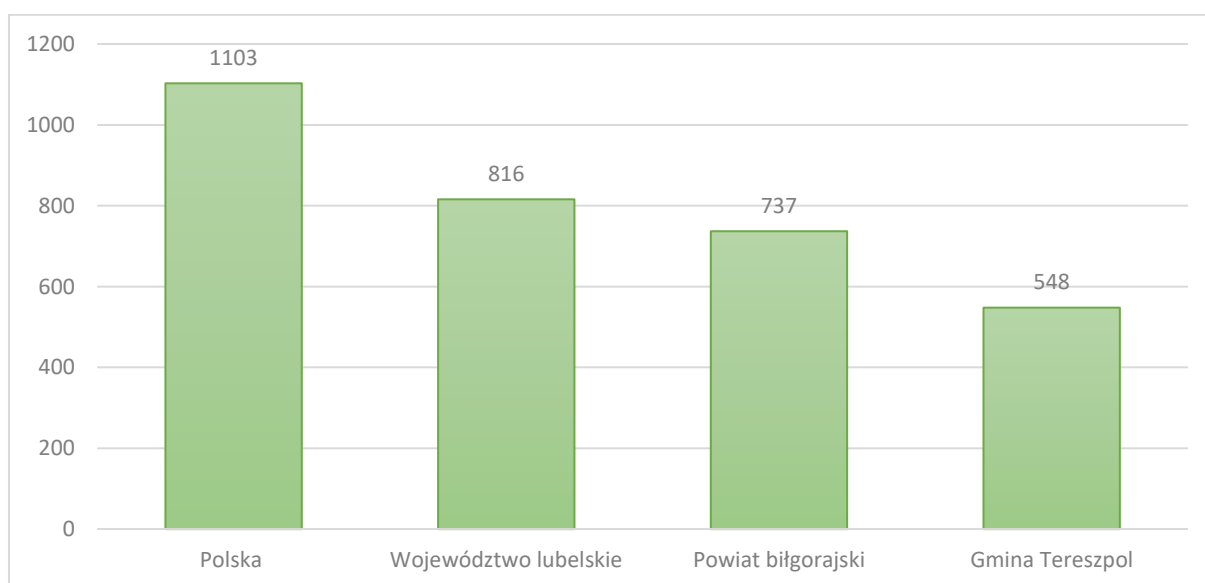
W latach 2011–2016 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności ulegała wahaniom – w 2016 roku osiągnęła wartość 548 podmiotów. Wynik ten był zdecydowanie niższy od średniej dla powiatu).

Wykres 37. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w Gminie w latach 2011–2016.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wykres 38. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy.

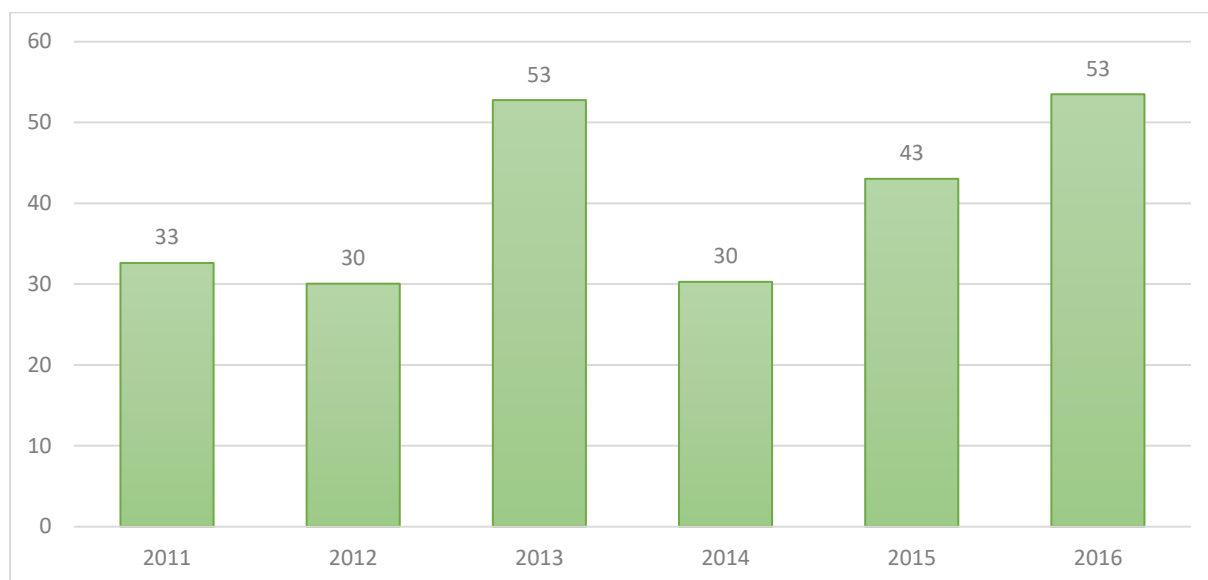

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

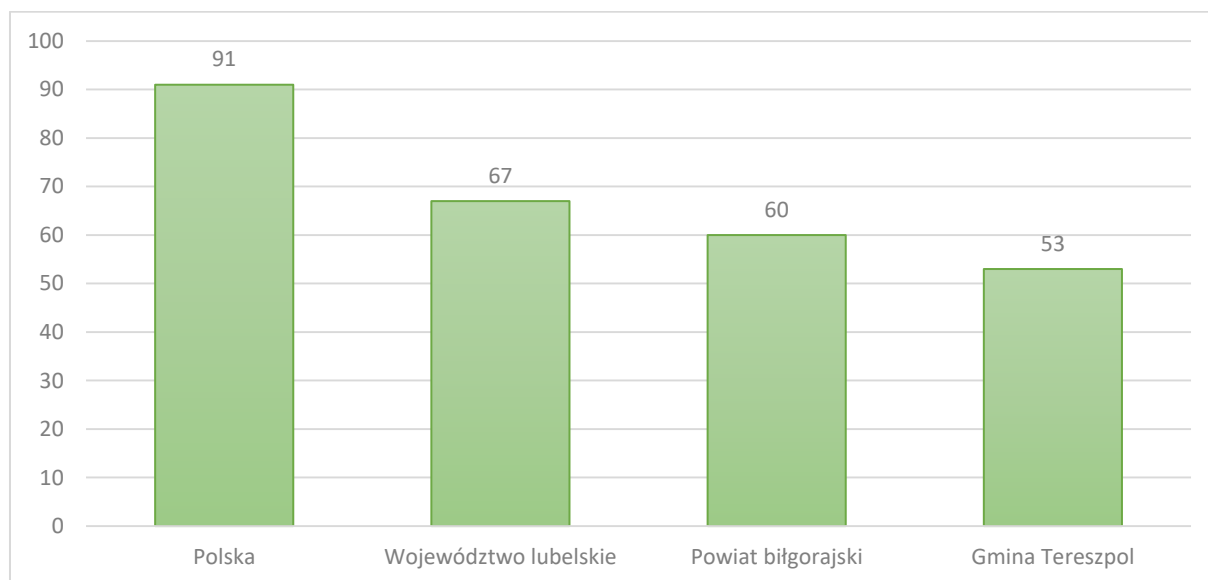
Liczba jednostek nowo zarejestrowanych na 10 tys. ludności podlegała wahaniom w latach 2011–2016. W 2016 roku w gminie wskaźnik nowo zakładanych przedsiębiorstw wyniósł 53. Wskaźnik ten był niższy od średniej dla powiatu (60), województwa (67) i całego kraju (91).

Wykres 39. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie w latach 2011–2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wykres 40. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy

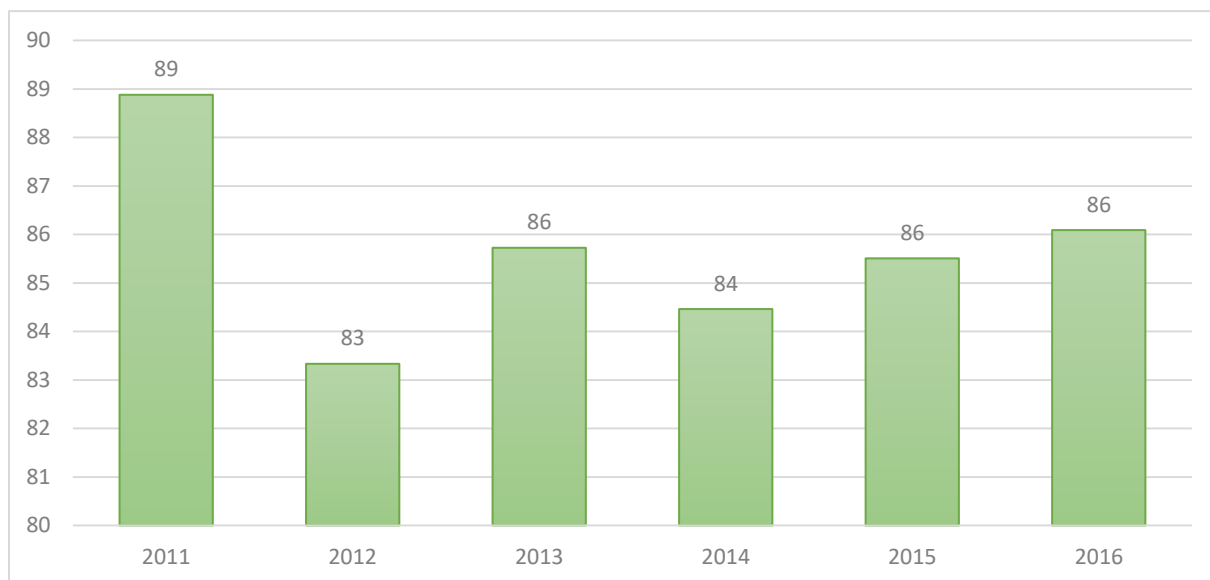

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

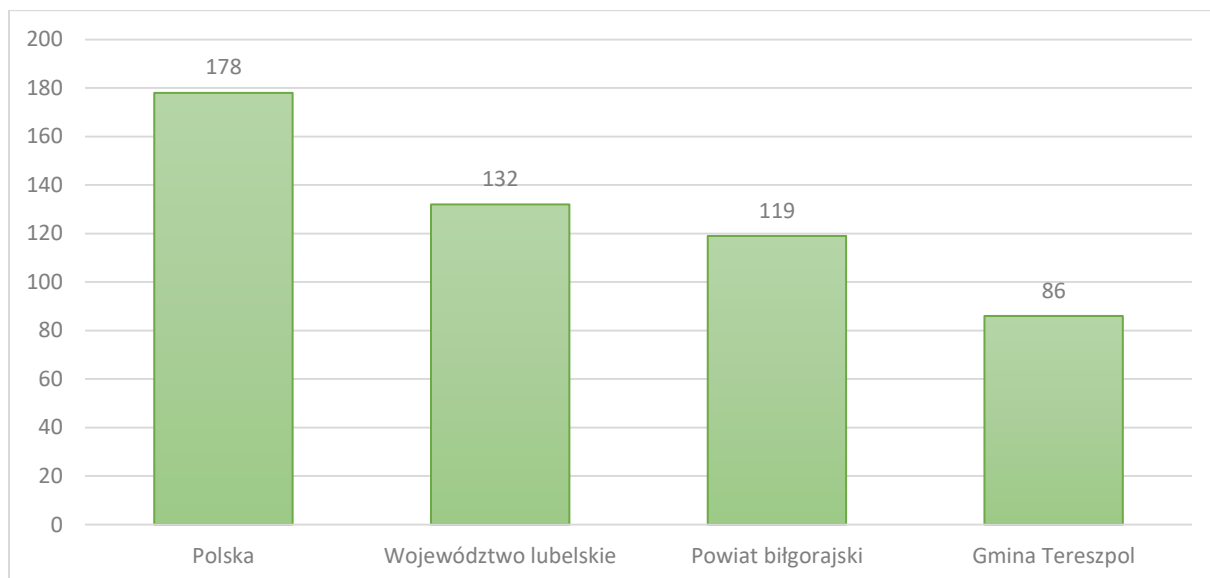
Wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2011-2016 ulegała nieznacznym wahaniom. Najniższy wskaźnik zanotowano w 2012 r. (83), najwyższy w 2011 r. (89). Jednak był to wynik gorszy w porównaniu z powiatem (119), jak i województwem (132).

Wykres 30. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Terespol w latach 2006–2016

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Wykres 31. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy na terenie gminy zarejestrowanych było w 2016 roku 108 podmiotów gospodarczych – czyli tyle samo co w roku poprzednim.

Tabela 24. Liczba zarejestrowanych w poszczególnych miejscowościach gminy podmiotów gospodarczych w latach 2015-2016.

L.p.	Miejscowość	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na koniec 2015 r.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na koniec 2016 r.
1.	Tereszpol-Zaorenda	28	30
2.	Tereszpol-Kukielki	29	24
3.	Tereszpol-Zygmunt	23	24
4.	Lipowiec	8	10
5.	Bukownica	4	5
6.	Szozdy	3	2
7.	Panasówka	13	13
Razem:		108	108

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Gminy.

W 2016 roku najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych było w miejscowościach: **Tereszpol- Zaorenda** (30), **Tereszpol- Kukielki** (24) oraz **Tereszpol- Zygmunt** (24). Najmniejsza liczba przedsiębiorstw zarejestrowana była w miejscowościach: **Bukownica** (5) oraz **Szozdy** (2).

Wykres 32. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach w gminie w 2016 roku.

L.p.	Miejscowość	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na koniec 2016 r.
1.	Tereszpol-Zaorenda	30
2.	Tereszpol-Kukielki	24
3.	Tereszpol-Zygmunt	24
4.	Lipowiec	10
5.	Bukownica	5
6.	Szozdy	2
7.	Panasówka	13
Razem:		108

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG

6.2. Rolnictwo

Gmina zajmuje powierzchnię 14403,81 ha. Użytki rolne zajmują 3568,34 ha, natomiast lasy i grunty leśne zajmują 10426,33 ha. Użytki rolne stanowią 24,77% powierzchni gminy.

Tabela 25. Użytkowanie gruntów w Gminie

Lp.	Rodzaje gruntów	Powierzchnia (ha)
1.	Ogólna powierzchnia gminy [ha]	14 403,8174
2.	Użytki rolne, w tym:	3 568,3404
	grunty orne	3 027,2017
	sady	31,6779
	łąki trwałe	224,9392
	pastwiska trwałe	124,5469
	grunty rolne zabudowane	151,3909
	grunty pod stawami	0
	grunty pod rowami	7,6838
3.	Grunty leśne oraz zadrzewienia i zakrzewienia, w tym:	10 426,3390
	las	10 426,2190
	zadrzewienia i zakrzewienia	0,1200
4.	Grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	257,2117
	tereny mieszkaniowe	4,5640
	tereny przemysłowe	0
	inne tereny zabudowane	1,7898
	zurbanizowane tereny niezabudowane	2,8900
	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	1,5000
	drogi	177,0984
	tereny kolejowe	68,9795
	inne	0
	użytki kopalne	0,3900
5.	Grunty pod wodami, w tym:	10,5086
	powierzchniowymi płynącymi	9,3586
	powierzchniowymi stojącymi	1,1500
6.	Nieużytki	19,5524
7.	Tereny różne E-N	122,7653

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Pomimo tego, że gospodarka gminy w dominującej mierze opiera się na rolnictwie, to zgodnie z danymi GUS, w 2010 roku gospodarstwa zajmujące powierzchnię mniejszą niż 5 hektarów stanowiły w gminie aż 87,96% wszystkich gospodarstw. Z tego aż 41,36% to gospodarstwa zajmujące poniżej 1 ha. W ciągu 8 lat ich odsetek zwiększył się aż o 27,22 punktów procentowych. W 2010 roku gospodarstwa większe od 10 ha stanowiły jedynie 1,29% wszystkich gospodarstw. Jak wynika z przedstawionych danych, w gminie Terespol występuje bardzo niekorzystna sytuacja agrarna. Jest ona związana z rozdrobnieniem rolnictwa, co prowadzi do małej efektywności w zakresie gospodarki rolnej.

Tabela 26. Charakterystyka gospodarstw rolnych w Gminie wg. grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Terespol w latach 2002 i 2010.

Grupy obszarowe użytków rolnych (ha)	2002		2010		Różnica	
	Liczba gospodarstw	% wszystkich gospodarstw	Liczba gospodarstw	% wszystkich gospodarstw	Liczba gospodarstw	pkt. Procentowy
do 1	124	14,14%	481	41,36%	+357	+27,22
od 1 do 5	546	62,26%	542	46,60%	-4	-15,66
od 5 do 10	191	21,78%	125	10,75%	-66	-11,03
od 10 do 15	16	1,82%	8	0,69%	-8	-1,13
15 i więcej	0	0,00%	7	0,60%	+7	+0,60
Ogółem	877	100,00%	1 163	100,00%	+286	+24,59

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL, Powszechne Spisy Rolne 2010

Wykres 33. Liczba gospodarstw rolnych pod względem liczby (stan na 2010 r.)

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

W gminie największą powierzchnię zasiewów głównych ziemiopłodów stanowią zboża. Ich uprawy zajmują 87,32% zasiewów w gospodarstwach rolnych. Szczegółowo powierzchnię zasiewów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27. Powierzchnia zasiewów w indywidualnych gospodarstwach rolnych (stan na 2010 r.)

Rodzaj zasiewów	ha	%
ogółem	1495,46	100,00%
zboża razem	1305,82	87,32%
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	1240,96	82,98%
pszenica ozima	171,05	11,44%
pszenica jara	63,46	4,24%
żyto	70,87	4,74%
jęczmień ozimy	57,03	3,81%
jęczmień jary	80,25	5,37%
owies	47,98	3,21%
pszenżyto ozime	207,07	13,85%
pszenżyto jare	97,00	6,49%
mieszanki zbożowe ozime	41,80	2,80%
mieszanki zbożowe jare	404,46	27,05%
kukurydza na ziarno	2,19	0,15%
ziemniaki	98,49	6,59%
uprawy przemysłowe	21,50	1,44%
buraki cukrowe	1,80	0,12%
rzepak i rzepik razem	0,00	0,00%
strączkowe jadalne na ziarno razem	3,40	0,23%
warzywa gruntowe	0,00	0,00%

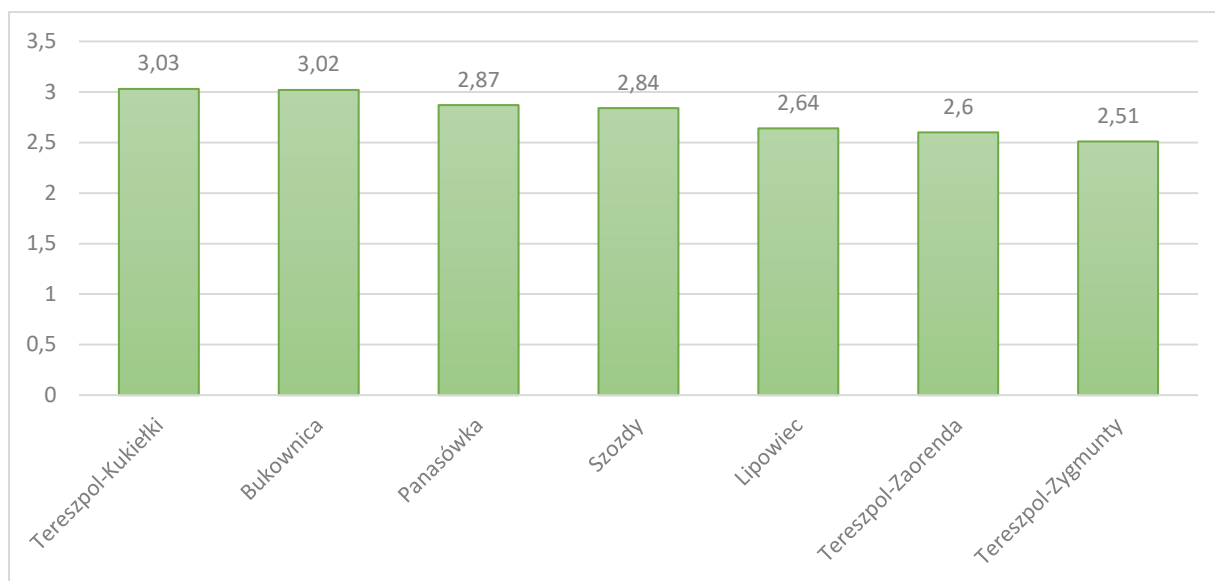
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Największa średnia powierzchnia gospodarstw rolnych jest w miejscowościach: **Tereszpol- Kukielki** (3,03 ha), **Bukownica** (3,02 ha) oraz **Panasówka** (2,87 ha), najmniejsza natomiast w miejscowościach: **Tereszpol- Zaorenda** (2,60 ha) i **Tereszpol- Zygmunt** (2,51 ha).

Wykres 34. Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych w 2016 roku.

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

6.3. Turystyka

W dokumencie „Koncepcja programowo-przestrzenna rozwoju turystyki i rekreacji. Cele i główne kierunki rozwoju sektora turystyki i rekreacji w województwie lubelskim” gmina Terespol została wskazana jako posiadająca obszary o wysokich i bardzo wysokich walorach krajoznawczych i wypoczynkowych. Jednocześnie znajdująca się na jej terenie Puszcza Solska została wskazana jako obszar preferowany do rozwoju turystyki wypoczynkowej (zwłaszcza w kontekście letnich pobyków wypoczynkowych). Ponadto jej obszar jest uznawany za obszary o bardzo korzystnych warunkach do rozwoju agroturystyki.

Na terenie gminy Terespol występują następujące czynniki atrakcyjności turystycznej:

- » występowanie obszarów przyrodniczych o bardzo wysokich walorach krajoznawczych i ograniczonej przydatności dla turystyki wypoczynkowej oraz obszarów o bardzo wysokich walorach krajoznawczych i wypoczynkowych;
- » sprzyjające warunki klimatyczne dla rozwoju turystyki leczniczej i wypoczynkowej w okresie letnim (wysoki poziom usłonecznienia, korzystny wpływ klimatyczny lasów iglastych i mieszanych o charakterze puszczańskim, pełny komfort akustyczny na znacznej powierzchni obszaru);
- » sprzyjające warunki klimatyczne dla rozwoju turystyki w okresie zimowym (długi okres zalegania pokrywy śnieżnej);
- » możliwość rozwoju turystyki wypoczynkowej pobytowej i rekreacji.

Oznacza to, iż obszar gminy Terespol predystynowany jest przede wszystkim do uprawiania turystyki krajoznawczej, przyrodniczej (ekoturystyki), tzw. kwalifikowanej aktywnej, w tym. np. konnej, rowerowej oraz specjalistycznej np. łowieckiej i agroturystyki.

Gmina Tereszpól pośrednio stała się elementem turystycznego produktu liniowego. Geoturystyczna trasa Rostocza Środkowego stanowi produkt turystyczny o znaczeniu regionalnym i jest szlakiem rowerowym przebiegającym przez kilka gmin Rostocza.

Ponadto przez teren gminy przebiegają liczne szlaki rowerowe:

1. Szlaki czerwone

- » **Centralny Rostoczański na odcinku Goraj – Zastawie – Kondraty – Hosznia Ordynacka – Gilów:** cały szlak ma długość 176 km, natomiast w granicach powiatu biłgorajskiego biegnie przez następujące miejscowości: (na północy) przez Goraj – Zastawie – Kondraty – Hosznę Ordynacką i Gilów, a na południu przez Szozdy i Tereszpól i Górecko Kościelne - razem 39 km.

2. Szlaki zielone

- » **Łącznikowy:** Dyle – Kajetanówka – Lipowiec. Szlaki łącznikowe są rodzajem wewnętrznego łącznika i skrótu dla szlaku na wzgórze Polak. Swoją początek ma Cyncynopol i jedna trasa prowadzi przez Dyle i Hedwiżyn do źródełek rzeki Stok pod Wolą Dużą, a druga przez Dyle i Kajetanówkę, do Lipowca, do węzła szlaków, gdzie zaczyna się szlak (również o zielonym kolorze) Dymitra Gorajskiego do Goraja
- » **Im. Dymitra Gorajskiego:** Goraj – Zastawie – Tłomska Góra - Hosznia Abramowska – Las Łysiec (pomnik „Zapory”) - Chłopków - Zaburze - Kawęczynek – Lipowiec.

3. Szlaki żółte

- » **Pogranicze regionów - wzgórze Polak:** Biłgoraj – Rapy Dylańskie – Cyncynopol – Ignatówka – Żelebsko – Trzęsiny – Czarnystok Ruś – Lipowiec – wzgórze Polak – Tereszpól – Bukownica – źródła rzeki Stok – Wola Duża – Wola Mała – Biłgoraj Szlak ma długość około 47 kilometrów (w powiecie 43 km).

Do najważniejszych terenów i obiektów turystycznych, w tym pomników przyrody, w gminie Tereszpól należy zaliczyć:

- » Zespół dworski: dwór murowany, 2 ćw. XIX w oraz park krajobrazowy zabytek - Panasówka
- » Zespół kościelny: kościół parafialny – katolicki (d. cerkiew) p.w. MB Częstochowskiej, murowany w 1851 r., dzwonnica murowana w XIX w, plebania murowana w 1926 r. organistówka drewniana z lat 20-tych XX w. - Tereszpól-Zaorenda
- » Cmentarz powstańczy na wzgórzu „Polak” 1863 r. Panasówka.
- » Pomnik upamiętniający zwycięską bitwę z wojskami carskimi podczas powstania styczniowego jaka rozegrała się w okolicach Panasówki w dniu 3 września 1863 r. oraz Obelisk „Ku pamięci Marcina Borelowskiego ps. Lelewel który na wzgórzu Polak dowodził powstańcami w bitwie pod Panasówką dnia 3 września 1863 r.
- » Budynek szkoły powszechnej, drewniany, koniec XIX w.,
- » Leśniczówka poordynacka drewniana w Bukownicy,
- » Klon zwyczajny „Kukietka” - pomnik przyrody w Tereszpolu-Kukietkach,

- » Skalka ostańcowa o wys. 2,5 m i dł. 4 m. w Tereszpolu-Zygmuntach,
- » Obelisk upamiętnienia 'W hołdzie mieszkańcom gminy Terespol poległym i pomordowanym w czasie II wojny światowej',
- » Obelisk upamiętniający przebiecie się z okrażenia części partyzantów którzy zostali okrażeni przez hitlerowców podczas operacji antypartyzanckiej pod kryptonimem „Sturmwind II” w dniu 23 czerwca 1944 r. w Tereszpolu-Kukiełkach,
- » Pomnik przyrody – Dąb szypułkowy w miejscowości Terespol-Kukiełki
- » Znaczne obszary prawnie chronione o różnym stopniu dostępności: rezerwat krajobrazowy częściowo chroniony „Szum”, Szerzyński Park Krajobrazowy, otulina Rostoczańskiego Parku Narodowego,
- » Szlaki turystyczne: czerwony krawędziowy (Susiec-Górecko Kościelne –grunty wsi Terespol-Kukiełki i Szozdy – Zwierzyniec – Szastarka); czerwony ZA3105y (Zwierzyniec –Lipowiec-Bidaczów); czarny ZA-25s (Tomaszów Lubelski-Górecko-teren Puszczy Solskiej – Bidaczów);
- » Ścieżka rowerowa (Zwierzyniec –Szozdy-Terespol-Górecko)
- » Ścieżka dydaktyczna w rezerwacie „Szum”
- » Łącznik trasy rowerowej GreenVelo „Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej”- Miejsce Obsługi Rowerzystów (MOR) w Tereszpolu-Zaorendzie.

Na terenie gminy działają następujące obiekty noclegowe:

- 1) Agroturist – Usługi Agroturystyczne Szozdy 5
- 2) „Sarmatówka” Lipowiec 185
- 3) Brzozowy Dwór Lipowiec 1b
- 4) Wojciech Kimak, ul. Długa 289 Terespol-Zaorenda
- 5) PROROCK Urszula Borsuk, Lipowiec 183
- 6) Agroturystyka pod Olchami Lipowiec 15

7. Infrastruktura komunikacyjna

Gmina Terespol położona jest w niewielkiej odległości od miasta Biłgoraja (ok. 17 km). Takie położenie sprawia, że gmina jest w miarę dobrze skomunikowana. Przez ośrodek gminny Terespol przebiegają drogi powiatowe m.in. droga Gorajec- Tarnowola, Zwierzyniec- Terespol czy Terespol- Smółsko.

Tabela 28. Ocena skomunikowania poszczególnych miejscowości z resztą Gminy.

Lp.	Miejscowość	Drogi (krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne) i/lub tory przebiegające przez teren miejscowości	Ocena skomunikowania z resztą gminy (jakość nawierzchni dróg/kolei: zła, zadowalająca, dobra oraz bezpieczeństwo (np. chodnik),	Ocena skomunikowania z resztą gminy (jakość nawierzchni dróg/kolei: zła, zadowalająca, dobra oraz bezpieczeństwo-	Obecność chodników	Komunikacja publiczna: jest/nie ma (połączenia wystarczające lub nie wystarczające)
1.	Terespol-Zaorenda	Droga powiatowa 2919 L, Tory kolejowe Linii LHS oraz PLK Drogi gminne : 109349L, 109352 L, 109359L, 109354L, 109348 L, 109347L,	- Zadowalająca - zła	zadowalająca	TAK (50%)	połączenia wystarczające
2.	Terespol-Zygmunt	Droga powiatowa 2919 L Drogi gminne: 109353 L, 105348 L	- zadowalająca - zła	zadowalająca	TAK (15%)	połączenia wystarczające
3.	Terespol-Kukiełki	Droga powiatowa 2919 L, drogi gminne 109 361 L, 109363, 109356, 109355	- dobra - zła	zadowalająca	TAK (40%)	połączenia wystarczające
4.	Szozdy	Droga powiatowa 2947 L Drogi gminne 109360 L, 109346 L Tory kolejowe Linii LHS oraz PLK	- zadowalająca - zła	zła	NIE	nie wystarczające

Lp.	Miejscowość	Drogi (krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne) i/lub tory przebiegające przez teren miejscowości	Ocena skomunikowania z resztą gminy (jakość nawierzchni dróg/kolei: zła, zadowalająca, dobra oraz bezpieczeństwo (np. chodnik),	Ocena skomunikowania z resztą gminy (jakość nawierzchni dróg/kolei: zła, zadowalająca, dobra oraz bezpieczeństwo-	Obecność chodników	Komunikacja publiczna: jest/nie ma (połączenia wystarczające lub nie wystarczające)
5.	Lipowiec	Droga powiatowa 2919 L, Drogi gminne; 109358L, 109357 L	- dobra - zadowalająca	dobra	TAK (70%)	nie wystarczające
6.	Bukownica	Drogi powiatowe : 2920 L, 2921L Droga gmina 109350 L	- zadowalająca - zła	zadowalająca	NIE	nie wystarczające
7.	Panasówka	Droga wojewódzka 858 Droga powiatowa 2919 L	-Dobra -Dobra	dobra	TAK (50 %)	połączenia wystarczające

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Tabela 29. Długość lokalnych dróg według rodzaju nawierzchni.

Lp.	Nazwa drogi	Długość ogółem [km]	Długość nawierzchni twardej (w tym naw. bitumiczna, tłuczniowa oraz z płyt bet. [km]	Długość nawierzchni gruntowej [km]
a) DROGI POWIATOWE				
1	2919L Gorajec Tarnowola	17,228	17,228	0
2	2947 L Zwierzyniec Terespol	2,915	2,915	0
3	2920 L Hedwiżyn -Bukownica	3,556	3,556	0
4	2946 L Sigła – Stacja Kol. Krasnobród	1,122	1,122	0
5	2918 L Czarnystok – Dyle	0,77	0	0,77
6	2921 L Terespol-Smólsko	6,482	5,216	1,266
b) DROGI WOJEWÓDZKIE				
1	858 Szczepieszyn – Zarzecze	5,5	5,5	0
c) DROGI GMINNE				
1	109346 L Terespol-Zaorenda Szozdy	3,9	3,9	0
2	109347 L Terespol-Zaorenda – do granicy gminy	4	0	4
3	109348 L Terespol-Zaorenda – Terespol-Zygmunt	1	1	0

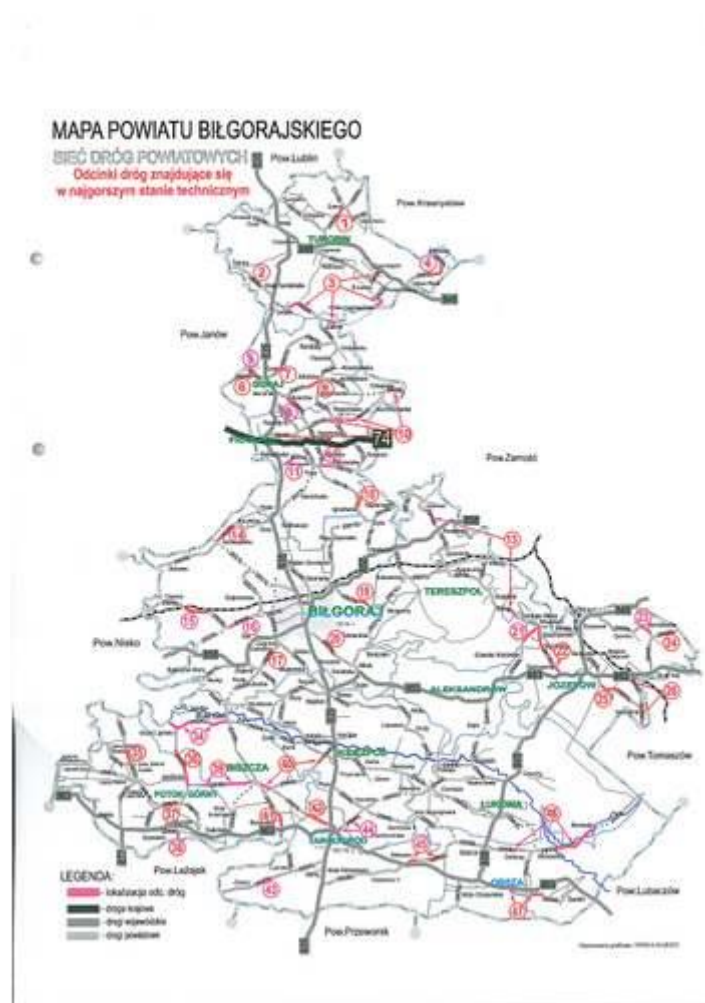

Lp.	Nazwa drogi	Długość ogółem [km]	Długość nawierzchni twardej (w tym naw. bitumiczna, tłuczniowa oraz z płyt bet. [km]	Długość nawierzchni gruntowej [km]
4	109349 L Terespol-Zaorenda ul. Szkolna	1,4	1,4	0
5	109350 L. Bukownica – do końca zabudowań	0,45	0,45	0
6	109351 L Terespol-Zygmunt (Zachart)	0,85	0,85	0
7	109352 L Terespol-Zaorenda ul. Leśna	0,2	0,2	0
8	109353 L , Terespol-Zygmunt	0,11	0,11	0
9	109354 L Terespol-Zaorenda ul. Kolejowa	0,25	0	0,25
10	109355 L Terespol-Kukietki (Karpaty)	0,5	0	0,5
11	109356 L Terespol-Kukietki (Jurdyga)	0,55	0,55	0
12	109357 L Lipowiec Góry	1,5	1,5	0
13	109358 L Lipowiec (IGLOPOL)	1,5	1,5	0
14	109359 L Terespol-Zaorenda ul Piaszkowa	0,18	0	0,18
15	109360 L Szozdy	1,1	1,1	0
16	109361 L Terespol-Kukietki (obwodnica)	1,25	1,25	0
17	19362 L Terespol-Kukietki (wzdłuż jeziora)	0,2	0	0,2
18	Droga Gminna Ul. Polna	0,87		0,87

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

Mapa 4. Sieć dróg na obszarze powiatu biłgorajskiego

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Biłgoraju

8. Infrastruktura techniczna

8.1. Gospodarka mieszkaniowa

Według najnowszych danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2015 roku na terenie gminy zlokalizowanych było 1 213 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 103 919 m². Liczba mieszkań na przełomie lat 2011-2015 wzrosła o 24, natomiast powierzchnia użytkowa zwiększyła się o 3 118 m².

Szczegółowe dane dotyczące infrastruktury mieszkaniowej zawiera tabela.

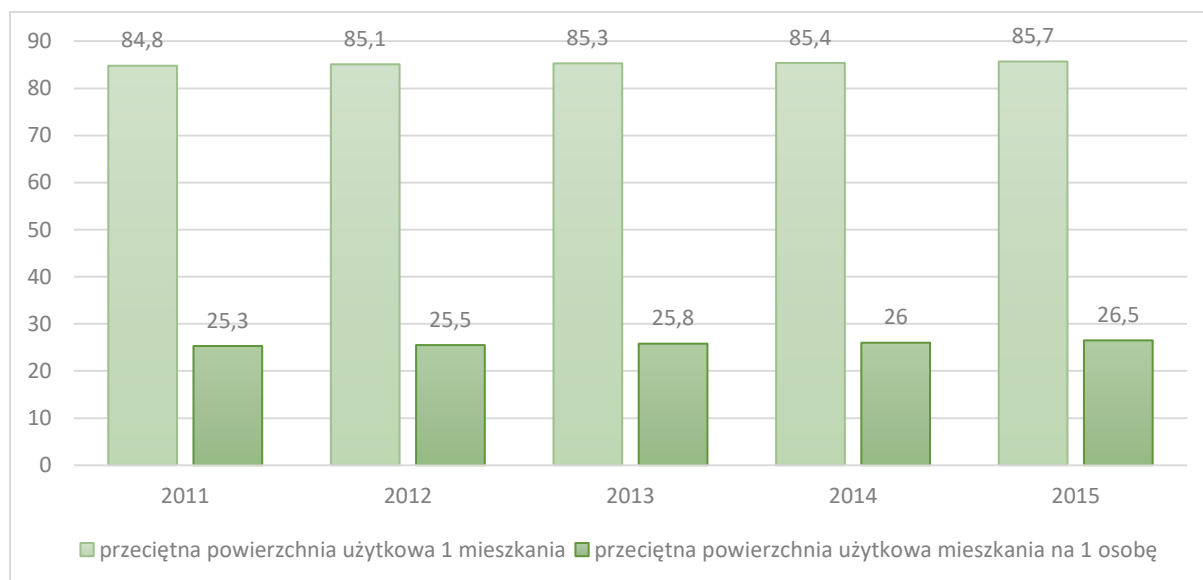
Tabela 30. Charakterystyka zasobów mieszkalnych Gminy

	2011	2012	2013	2014	2015
mieszkania	1189	1196	1201	1206	1213
izby	4667	4711	4745	4767	4806
powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	100801	101756	102488	102967	103919

Źródło: GUS, 2016

Wskaźnik powierzchni mieszkalnej przypadającej na jednego mieszkańca gminy wyniósł w roku 2015 – 26,5 m² i wzrost w odniesieniu do 2011 roku o 1,2 m²/osobę. Średnia powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania w 2015 r. wyniosła 85,7 m² i wzrosła w odniesieniu do 2011 roku o 0,9 m².

Wykres 35. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w m²

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

8.2. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi stanowi istotny czynnik wpływający na stan środowiska naturalnego. Do głównych zadań systemu gospodarki odpadami należy zaliczyć:

- ✓ edukację ekologiczną społeczeństwa,
- ✓ uporządkowanie gospodarki odpadami w gminie, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów, wdrożenie procesów odzysku i unieszkodliwiania odpadów w ramach przewidywanych do osiągnięcia celów krótko długookresowych,
- ✓ osiągnięcie wymaganych prawem poziomów odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Na terenie gminy Terespol nie ma zorganizowanego składowiska odpadów, a obszar gminy należy do regionu gospodarki odpadami Puławy. Odpady wywożone są przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Biłgoraju na składowisko innych niż niebezpieczne w każdy drugi wtorek miesiąca. Składowisko w Korczowie działa nieprzerwanie od 2006 roku, zajmuje powierzchnię ok. 9,71 ha.

Według najnowszych danych GUS w 2015 roku na jednego mieszkańca gminy przypadło ogółem 54,6 kg wytworzonych odpadów, a ilość odpadów z gospodarstw domowych przypadająca na jednego mieszkańca wynosiła 47,2 kg.

Tabela 31. Średnia ilość odpadów przypadająca na jednego mieszkańca Gminy [kg]

	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	10 670	14 820	14 870	21 730	21 590
ogółem na 1 mieszkańca	26,8	37,1	37,4	54,8	54,6
z gospodarstw domowych	9 110	12 350	10 570	17 720	18 640
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	22,9	30,9	26,6	44,7	47,2

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

Poniższa tabela przedstawia objęcie miejscowości systemem wywozu/segregacji odpadów oraz przekroczenia standardów jakości środowiska. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy wszystkie miejscowości są objęte systemem wywozu/segregacji odpadów. Nie stwierdzono przekroczeń standardów jakości środowiska

Tabela 32. Odpady objęte systemem wywozu/segregacji oraz przekroczenia standardów jakości środowiska w miejscowościach gminy.

Lp.	Miejscowość	Odpady objęte systemem wywozu/segregacji	Przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (np. dzięki wysypisko, składowisko wyrobów zawierających azbest, poletka do remediacji gruntów zanieczyszczonych substancjami ropopochodnymi, możliwość występowania zagrożenia hałasem na obszarze stacji – boczniczy kolejowej, drogi krajowej, wojewódzkiej, tereny przemysłowe)
1.	teren całej Gminy Terespol	Odpady zmieszane, Szkło białe i kolorowe Tworzywa sztuczne; Papier i tektura; Odpady biodegradowalne, w tym zielone; Odpady tekstylne, w tym ubrania, dywany, pościel; Zużyte żarówki i świetlówki; Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych; Przeterminowane farby, lakiery, środki ochrony roślin i inne chemikalia; Zużyte baterie i akumulatory inne niż przemysłowe i samochodowe; Meble i inne odpady wielkogabarytowe; Zużyte opony; Popiół i drobny gruz z remontów; Przeterminowane leki	nie występuje

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy.

8.3. System zaopatrzenia w wodę

Z sieci wodociągowej na terenie gminy w 2015 roku korzystało prawie 100% mieszkańców.

Zgodnie z danymi UG Gminy długość sieci wodociągowej w 2015r. wyniosła 31,4 km i prowadziło do niej 1244 przyłączy.

Tabela 33. Charakterystyka infrastruktury wodociągowej

	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	31,4	31,4	31,4	31,4	31,4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1196	1200	1225	1238	1244
woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam³]	95	100	100	109	115
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	3538	3544	3534	3955	3923
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca [m²]	23,8	25	25,1	27,5	29,1

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

W latach 2011-2015 r. długość sieci wodociągowej pozostała na niezmiennym poziomie. Natomiast liczba przyłączy wzrosła o 148 szt. Opierając się na danych BDL GUS w latach 2011-2015 wzrosła ilość wody dostarczanej do gospodarstw domowych o 20 dm³. Istniejące źródła wody w pełni pokrywają zapotrzebowanie mieszkańców.

Perspektywiczny wzrost zapotrzebowania na wodę będzie spowodowany zwiększeniem liczby użytkowników przy uwzględnieniu podwyższonego standardu wyposażenia mieszkań w instalację wodociągową, gazową i odprowadzającą ścieki.

8.4. System odprowadzania ścieków

W 2015 r. sieć kanalizacyjna mierzyła 80,7 km oraz liczyła 1 585 przyłączy o rocznym odprowadzeniu ścieków w gospodarstwach domowych na poziomie 222 dam³. Z kanalizacji korzystało 57% mieszkańców.

Tabela 34. Charakterystyka infrastruktury kanalizacyjnej

	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	55,5	55,7	55,7	55,7	80,7
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1112	1131	1147	1275	1585
ścieki odprowadzone [dam³]	142	132	149	160	222
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej [osoba]	3361	3395	3422	4652	5102

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z GUS, BDL

8.5. Sieć gazowa

Na terenie gminy obecnie jest brak sieci gazowej.

8.5. System ciepłowniczy

Na obszarze gminy Terespol nie występuje scentralizowany system ciepłowniczy. Zapotrzebowanie na ciepło wykorzystane do ogrzewania oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej w obiektach jest zaspokajane dzięki wykorzystaniu:

Kotłowni zlokalizowanych na terenie obiektów użyteczności publicznej, w tym administracyjnych oraz placówek oświatowo-wychowawczych zasilanych w głównej mierze paliwem węglowym, ciepła kotłowni lokalnych obiektów przyległych, kotłowni na biomasę. Do jednych z największych źródeł wytwórczych w analizowanych obiektach zaliczyć należy:

- kocioł węglowy o mocy 280 kW przy Zespole Szkół Samorządowych im. Jana Pawła II w Terespol-Zaorenda
- kocioł węglowy oraz kocioł olejowy o mocy 140 kW przy Zespole Szkół Samorządowych w Terespolu-Kukiełkach
- kocioł gazowy o mocy 60 kW w obiekcie Urzędu Gminy,
- kocioł węglowy o mocy 50 kW przy NZOZ Praktyka Lekarska MEDYK - Miranda Sitarczyk

Kotłowni zlokalizowanych na terenie obiektów prowadzących działalność gospodarczą, w tym zasilające przedsiębiorstwa handlowo-usługowe oraz przemysłowe ogrzewane w głównej mierze paliwem węglowym, ciepła kotłowni lokalnych obiektów przyległych, kotłowni na biomasę. W głównej mierze są to niewielkiej mocy jednostki wytwórcze wspomagane w procesie produkcji ciepłej wody użytkowej bojlerem elektrycznym oraz pompą ciepła.

Ogrzewanie większości jednorodzinnych obiektów mieszkalnych odbywa się w oparciu o indywidualne piece zasilane węglem kamiennym najczęściej zmieszonym z biomasą zazwyczaj pochodzenia leśnego, w dalszej kolejności gazem propan-butan oraz olejem opałowym.

8.7. Infrastruktura elektroenergetyczna

Na obszarze gminy Terespol nie znajduje się przesyłowa infrastruktura elektroenergetyczna administrowana przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. Oddział w Radomiu. Najbliższe sieci przesyłowe relacji Lublin (Abramowice ABR)-Stalowa Wola (STW) oraz Lublin (Abramowice ABR)- Zamość (ZAM) przebiegają przez obszary powiatów sąsiadujących. Zgodnie z oficjalną informacją operatora w najbliższych latach, inwestycje związane z rozbudową sieci przesyłowej na obszarze gminy nie są planowane do realizacji.

Obszar terytorialny gminy Terespol jest zasilany z GPZ 110/15 kV Biłgoraj Północ zlokalizowanej na obszarze miasta Biłgoraj oraz ze stacji GPZ 110/15 kV miasta i gminy Józefów. W sytuacjach awaryjnych obszar Gminy Terespol może być zasilany z stacji GPZ 110/15 kV Biłgoraj Południe oraz ze stacji GPZ 110/15 kV miasta i gminy Szczepleszyn. Stacje Głównego Punktu Zasilania (GPZ) są odpowiedzialne za przetworzenie energii wysokich napięć na napięcia średnie, akceptowalne przez lokalny system rozdzielczy.

Infrastrukturę sieci energetycznej sklasyfikowano na podstawie napięcia, które przenoszą, tj.:

- **Sieci wysokich napięć (WN).** W czasie rzeczywistej pracy systemu, energia elektryczna przesyłana jest napowietrznymi liniami zasilającymi o napięciu 110 kV o łącznej długości 5,2 km. Linie WN stanowią 3,94% wszystkich linii w gminie Terespol.
- **Sieci średnich napięć (SN).** Zasilanie stacji transformatorowych Sn/nN, odbiorców końcowych w tym przemysłowych i komunalnych na obszarze gminy Terespol jest realizowane poprzez linie elektroenergetyczne o napięciu 15 kV pracujące w oparciu o wymienione wcześniej stacje GPZ 110/15 kV Biłgoraj Północ oraz Józefów. Na obszarze gminy Terespol znajduje się łącznie 44,72 km linii elektroenergetycznych SN, z czego 42,02 km (93,96%) stanowią linie napowietrzne, przy 2,7 km (6,04%) linii kablowych. Linie SN stanowią 33,85% wszystkich linii w gminie Terespol.
- **Sieci niskich napięć (nN).** Linie o niskim napięciu 0,4 kV są odpowiedzialne za bezpośrednie zasilanie odbiorców końcowych w tym przemysłowych i komunalnych. Sieć ta wykorzystywana jest również bardzo często jako wydzielone obwody oświetlenia ulicznego. Na obszarze gminy Terespol znajduje się łącznie 82,2 km linii elektroenergetycznych nN, z czego 64,6 km (78,59%) stanowią linie napowietrzne, przy 17,6 km (21,41%) linii kablowych. Linie nN stanowią 62,21% wszystkich linii w gminie Terespol.

Odbiorcy końcowi na niskim napięciu są zasilani za pośrednictwem 26 stacji PGE Dystrybucja S.A. oraz 7 stacji stanowiących własność odbiorcy. Łączna moc zainstalowana wszystkich stacji wyniosła 5 087 kVA.

Na potrzeby oświetlenia ulic w gminie Terespol funkcjonuje łącznie 284 pkt. oświetleniowych, z czego 218 pkt. (76,76%) stanowi własność PGE Dystrybucja S.A. a 66 pkt. (23,24%) jest własnością Gminy. Szczegółowy wykaz infrastruktury oświetlenia ulic przedstawiono w Załączniku nr 2 do opracowania.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy zły stan infrastruktury energetycznej i oświetlenia dróg i ulic występuje na terenie miejscowości: **Szozdy, Bukownica, Panasówka oraz Lipowiec**. Na terenie pozostałych sołectw stan infrastruktury został określony jako dobry.

Tabela 35. Stan infrastruktury energetycznej na terenie miejscowości gminy Terespol.

Lp.	Miejscowość	Stan infrastruktury energetycznej: zły (wymaga inwestycji), zadowalający, dobry (nowa lub zmodernizowana), obecność szerszego zastosowania OZE	Stan infrastruktury energetycznej
1.	Tereszpol- Zaorenda		Dobry
	Stacja I, III, IV, V	Bardzo dobry - zmodernizowany	
	Stacja - Szkoła	Dobry	
	Stacja II	Zły – wymaga modernizacji	
2.	Tereszpol- Zygmunt		Dobry
	Stacja I, II	Bardzo dobry - zmodernizowany	
	Stacja - Osiedle	Dobry	
3.	Tereszpol- Kukiełki		Dobry
	Stacja I - VII	Dobry	
4.	Szozdy	Zły – wymaga modernizacji	Zły
5.	Bukownica		Zły
	Stacja I i II	Zły – wymaga modernizacji	
6.	Panasówka		Zły
	Stacja - SKR	Zły – wymaga modernizacji	
	Stacja - Osiedle	Dobry	
7.	Lipowiec		Zły
	Stacja I, II, hydrofornia	Zły – wymaga modernizacji	
	Stacja III	Bardzo dobra - zmodernizowana	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Terespol

8.8. Infrastruktura teleinformatyczna

Gmina Terespol należy do obszarów o przeciętnie rozwiniętej sieci teleinformatycznej. W chwili obecnej praktycznie wszyscy mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z Internetu. Na terenie gminy znajduje się relatywnie dobrze rozwinięta komercyjna sieć Wi-Fi, która cieszy się dużą popularnością. Posiada ona jednakże dość ograniczoną prędkość transferu. W miejscowości Terespol-Zaorenda, przy Urzędzie Gminy, istnieje możliwość skorzystania z bezpłatnego punktu dostępowego Hot-Spot, działającego w promieniu do kilkuset metrów. Hot-spot powstał w ramach projektu „Wrota Lubelszczyzny – Informatyzacja Administracji” Działanie 4.1. Społeczeństwo Informacyjne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013. Aby połączyć się z bezpłatną siecią należy zalogować się zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie startowej Hot-Spota. Sieć typu LAN występuje tylko w budynkach użyteczności publicznej, szkołach, ośrodku zdrowia oraz bibliotece. Telefonii stacjonarna kablowa została zrealizowana w latach 90-tych. Z uwagi na coraz większe zainteresowanie mieszkańców oraz brak możliwości technicznych do przyłączenia kablowego nowych użytkowników wprowadzona została alternatywa bezprzewodowa. Ponadto na terenie gminy znajduje się jeden nadajnik GSM. Zlokalizowany jest on w miejscowości Panasówka. W części gminy wykazuje się jednak zupełny brak lub słabe pokrycie GSM, szczególnie w miejscowościach Terespol-Kukiełki oraz Szozdy.

Dostęp do sieci Internetowej i telekomunikacyjnej na poziomie poszczególnych miejscowości przedstawia poniższa tabela. Na terenie wszystkich miejscowości dostęp do Internetu i komunikacji został określony jako zadowalający.

Tabela 36 .Dostęp do sieci Internetowej i telekomunikacyjnej

Lp.	Miejscowość	Sieć Internet i komunikacja. DSL/WLAN/GSM
1.	Terespol-Zaorenda	DSL, GSM, WLAN
2.	Panasówka	DSL, GSM
3.	Lipowiec	DSL, GSM
4.	Terespol-Zygmunt	DSL, GSM, WLAN
5.	Terespol-Kukiełki	DSL, GSM, WLAN
6.	Szozdy	DSL, GSM
7.	Bukownica	DSL, GSM

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z UG

9. Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych

9.1. Założenia ogólne

1. Zgodnie z przyjętymi definicjami: stanu kryzysowego, obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wskazane zostały sfery i negatywne zjawiska, które w szczególności powinny być podstawą do identyfikacji danego obszaru jako obszaru zdegradowanego, a dalej obszaru rewitalizacji.
2. Powyższe cechy – leżące u podstaw identyfikacji sytuacji problemowych – należy traktować także jako ramy interwencji, zgodnie z zasadą, że interwencja powinna być ukierunkowana na likwidację lub ograniczenie sytuacji problemowej.

9.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarach wiejskich odbywa się poprzez zbadanie wskaźników dotyczących miejscowości lub sołectw pod kątem wykazywania stanu kryzysowego.

Diagnozę i delimitację obszaru zdegradowanego oparto na wiarygodnych źródłach i wskaźnikach, pochodzących nie tylko z Urzędu Gminy, ale także innych jednostek takich jak: Policja, Powiatowy Urząd Pracy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Szczegółowy proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przebiegał następująco:

1. Dla wszystkich sołectw przeprowadzono diagnozę (analizę wskaźnikową), mającą na celu identyfikację występowania stanu kryzysowego.
2. Do obszaru zdegradowanego zaliczono miejscowości spełniające jednocześnie następujące kryteria:
  - a) analiza wskaźnikowa pokazała największe nagromadzenie negatywnych zjawisk z zakresu:
    - ☐ **bezrobocia** (liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców, liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców, liczba osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem na 100 mieszkańców),
    - ☐ **ubóstwa** (liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezdomności na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu wielodzietnych rodzin na 100 mieszkańców, liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie na 100 mieszkańców),

- ☐ **przestępczości** (liczba przestępstw na 100 mieszkańców, liczba interwencji domowych na 100 mieszkańców, odnotowane przestępstwa kryminalne na 100 mieszkańców, liczba wykroczeń na 100 mieszkańców),
  - ☐ **niskiego poziomu edukacji** (średnia wyniku sprawdzianu szóstoklasistów w roku 2015 i 2016),
  - ☐ **niskiego poziomu kapitału społecznego** (liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców),
  - ☐ **niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym** (frekwencja wyborcza podczas Wyborów Samorządowych w 2010 i 2014 r.),
- b) występowanie przynajmniej jednego policzonego w analizie wskaźnikowej negatywnego zjawiska z zakresu:
- ☐ **gospodarczego** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw (liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców) lub
  - ☐ **środowiskowego** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi i stanu środowiska), lub
  - ☐ **przestrzenno-funkcjonalnego** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, w tym (bezpieczeństwo np.: obecność poboczy, chodników dla pieszych) lub
  - ☐ **technicznego** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska, w tym (infrastruktura kultury wymagająca remontu na 100 mieszkańców, liczba budynków użyteczności publicznej gdzie brak rozwiązań termomodernizacyjnych na 100 mieszkańców, liczba zdegradowanych obiektów budowlanych o znaczeniu mieszkaniowym na 100 mieszkańców, liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 rokiem na 100 mieszkańców).

Obszar zdegradowany może stanowić jedno sołectwo lub kilka.

9.3. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.

Obszarem rewitalizacji może zostać obszar zdegradowany w całości lub jego część jeśli łącznie nie przekracza 20% powierzchni gminy i 30% ludności gminy, zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju.

Do powierzchni obszaru rewitalizacji należy zaliczyć rzeczywistą powierzchnię, na której planowana jest interwencja w ramach programu rewitalizacji (a nie powierzchnię geodezyjną miejscowości/sołectw). Jednocześnie do ludności obszaru rewitalizacji należy zaliczyć osoby mieszkające na terenie wskazanym jako obszar rewitalizacji.

Dodatkowo mając na uwadze, że delimitacja obszaru rewitalizacji podlega ograniczeniu ze względu na liczbę mieszkańców i wielkość, zdecydowano, że na obszarze rewitalizowanym powinna znajdować się infrastruktura (zdegradowane obiekty lub obszary lub tereny), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów. Takie określenie obszaru rewitalizacji pozwoli na odnowę zdegradowanych przestrzeni wiejskich przyczyniając się do wzmocnienia ich potencjałów rozwojowych w tym gospodarczych.

Rewitalizacja jest prowadzona na obszarach, gdzie mamy do czynienia ze zjawiskiem degradacji, czyli stanem kryzysowym. Oznacza to, że nie prowadzi się rewitalizacji na terenach, które nie mogą być zdefiniowane jako zdegradowane, znajdujące się w kryzysie. Degradacja ma obejmować przestrzeń, funkcję i substancję. To znaczy, że możemy mówić o obszarze zdegradowanym w sytuacji, gdy na danym obszarze stan kryzysowy występuje nie tylko w odniesieniu do sfery architektoniczno-urbanistycznej (substancja) danego obszaru, czy przestrzennej, ale także jest związany ze sferą gospodarczą i społeczną (funkcja) terenu. Warto w tym miejscu podkreślić, że rewitalizacja ma rozwiązywać problemy danego obszaru związane ze wszystkimi sferami, a nie jedną z nich. Dlatego też nie można mówić o rewitalizacji w miejscu, gdzie planowane są do wdrożenia jedynie przedsięwzięcia związane np. z remontem zniszczonych przestrzeni, czy budową infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, a pomijając działania bezpośrednio wpływające pozytywnie na rozwój ekonomiczny i społeczny danego obszaru. Ale także nie należy pomijać aspektu działań infrastrukturalnych. Działania infrastrukturalne powinny być narzędziem do osiągnięcia celów ekonomicznych i społecznych i być tym celom podporządkowane.

Obszar rewitalizacji wyznaczono w ramach obszaru zdegradowanego, charakteryzującego się kumulacją problemów zdiagnozowanych na obszarze gminy, zwłaszcza problemów społecznych co przedstawia punkt 9.4.6. Sfera społeczna - podsumowanie. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji było przedmiotem społecznych uzgodnień, co zostało szerzej opisane w rozdziale 14. Przebieg partycypacji społecznej. Przy wyznaczaniu obszaru kierowano się

nie tylko wynikami diagnozy, ale również wynikami konsultacji społecznych i wynikami przeprowadzonych na terenie gminy ankiet (wyniki zostały omówione w punkcie 14.2).

9.4. Charakterystyka obszarów zdegradowanych

Procesy rewitalizacji wsparte środkami europejskimi mogą być prowadzone zarówno na obszarach miejskich jak i wiejskich. Podkreślić jednak należy, że zarówno występowanie określonych zagadnień jako zagadnień problemowych jak i dostępność danych w tym zakresie jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Czynniki, które powszechnie uważa się za istotny problem rozwoju w największych miastach, mogą nie występować w ogóle lub występować w znacznie mniejszym natężeniu w miastach małych i na obszarach wiejskich, gdzie de facto ze względu na skalę, nie stanowią problemu i nie wymagają interwencji. Ze względu na specyfikę obszarów wiejskich oraz dostępność danych niezbędne było dostosowanie sposobu prowadzenia rewitalizacji wg typów jednostek osadniczych (tereny wiejskie). Dostosowanie dotyczyło zarówno sposobu wyznaczenia obszarów zdegradowanych jak i obszarów rewitalizacji. Na obszarach wiejskich nierzadko występują tylko wybrane kategorie problemów, określone przy definicji stanu kryzysowego, które mają charakter problemu rozwoju. Ze względu na sposób pozyskiwania i publikowania danych statystycznych, możliwość monitorowania niektórych zagadnień jest bardzo ograniczona. Należy uwzględnić fakt, że niektóre spośród aspektów określonych przy definicji stanu kryzysowego jako przyczyny uzasadniające prowadzenie rewitalizacji na obszarach wiejskich – nie muszą być zjawiskami patologicznymi, wymagającymi interwencji w kierunku naprawy stanu. Cechą charakterystyczną obszarów wiejskich, ściśle powiązaną z hierarchicznością ośrodków (za którą idzie zależność niektórych obszarów niewyposażonych od sąsiednich ośrodków wyposażonych), jest niedorozwój pewnych aspektów życia społeczno-gospodarczego. Naturalne jest, że obsługa w tym zakresie odbywa się w sąsiednich ośrodkach wyższego rzędu (stąd na przykład nie zawsze na obszarach wiejskich za sytuację niewłaściwą uważa się brak określonych rodzajów usług – nie są one przejawem sytuacji kryzysowej). Ponadto należało także uwzględnić fakt, że na obszarach wiejskich zwłaszcza w skali części gmin, pojedynczych miejscowości lub części miejscowości – w praktyce nie jest możliwe monitorowanie w sposób statystyczny (za pomocą obiektywnych, porównywalnych w czasie i przestrzeni wskaźników) wszystkich aspektów określonych przy definicji stanu kryzysowego gdzie jako przyczyny uzasadniające prowadzenie rewitalizacji wskazuje się: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Dostosowując metodologię badań do obszaru wiejskiego jakim jest teren Gminy Terespol zdecydowano się na przeprowadzenie analizy wskaźnikowej badającej nagromadzenie negatywnych zjawisk, w każdym sołectwie. Analiza poddaje badaniu występowanie

negatywnych zjawisk, w każdym koniecznym do wybrania obszaru zdegradowanego zakresie. Problem obrazowany jest wskaźnikiem, najczęściej jest to wskaźnik ukazujący zjawisko w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wartość wskaźnika określana jest jako niekorzystna kiedy wskaźniki te przyjmują w miejscowości wartości mniej korzystne od średniej ich wartości dla gminy.

9.4.1. Sfera społeczna – ubóstwo

Tabela 37. Sfera społeczna ubóstwo (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej / 100 mieszkańców	z powodu ubóstwa/ 100 mieszkańców	z powodu bezrobocia/ 100 mieszkańców	z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności/ 100 mieszkańców	z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych / 100 mieszkańców	z powodu alkoholizmu / 100 mieszkańców	z tytułu bezdomności/100 mieszkańców	z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby/100 mieszkańców	z tytułu wielodzietnych rodzin/100 mieszkańców	z tytułu przemocy w rodzinie/ 100 mieszkańców	Sfera społeczna - ubóstwo
1.	Tereszpol-Zaorenda	6,39	3,42	5,25	3,24	0,00	0,18	0,00	2,98	1,84	0,79	1
2.	Tereszpol-Zygmunt	7,12	4,09	6,60	1,32	1,19	0,26	0,00	2,11	4,62	0,00	3
3.	Tereszpol-Kukielki	11,40	5,43	9,12	7,71	1,95	0,00	0,00	7,93	4,34	0,00	5
4.	Lipowiec	17,09	3,69	14,37	36,89	1,55	0,00	0,00	4,85	5,24	0,00	6
5.	Szozdy	7,47	4,98	5,39	2,07	0,83	0,00	0,00	1,66	2,90	0,00	0
6.	Bukownica	22,03	11,86	16,95	10,17	0,56	1,13	0,00	7,91	6,21	0,00	7
7.	Panasówka	7,69	2,83	7,29	2,83	0,40	0,00	0,00	1,21	0,00	0,00	0
ŚREDNIA		11,31	5,19	9,28	9,18	0,93	0,22	0,00	4,09	3,59	0,11	3,142857

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.2. Sfera społeczna - bezrobocie

Tabela 38. Sfera społeczna bezrobocie (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba osób bezrobotnych/ 100 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych/ 100 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych z najniższym wykształceniem/100 mieszkańców	Sfera społeczna- bezrobocie
1.	Tereszpol-Zaorenda	3,59	1,23	0,35	0
2.	Tereszpol-Zygmunt	3,83	1,32	0,26	0
3.	Tereszpol-Kukielki	4,67	2,39	1,09	3
4.	Lipowiec	4,08	1,94	1,17	1
5.	Szozdy	2,49	1,66	0,83	1
6.	Bukownica	7,34	3,95	0,56	2
7.	Panasówka	5,26	2,43	0,40	2
ŚREDNIA		4,47	2,13	0,67	1,285714

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.3. Sfera społeczna – przestępczość

Tabela 39. Sfera społeczna przestępczość (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba przestępstw/100 mieszkańców	Interwencje domowe/100 mieszkańców	Przestępstwa kryminalne/100 mieszkańców	Liczba wykroczeń/100 mieszkańców	Sfera społeczna-przestępczość
1.	Tereszpol-Zaorenda	0,70	0,61	0,53	0,44	1
2.	Tereszpol-Zygmunt	0,13	1,19	0,00	0,13	0
3.	Tereszpol-Kukietki	1,19	0,98	0,76	0,43	2
4.	Lipowiec	0,78	1,94	0,39	0,39	2
5.	Szozdy	0,00	0,00	0,00	0,00	0
6.	Bukownica	0,00	1,13	0,00	0,56	0
7.	Panasówka	3,24	3,64	0,81	2,83	4
ŚREDNIA		0,86	1,36	0,35	0,68	1,29

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.4. Sfera społeczna - poziom edukacji

Tabela 40. Sfera społeczna poziom edukacji.

Lp.	Sołectwo	Wyniki egzaminów klas 6 (2015)	Wyniki egzaminów klas 6 (2016)	Sfera społeczna- poziom edukacji
1.	Tereszpol-Zaorenda	55,30%	68,00%	1
2.	Tereszpol-Zygmunt	58,45%	61,00%	1
3.	Tereszpol-Kukielki	61,60%	54,00%	1
4.	Lipowiec	55,30%	68,00%	1
5.	Szozdy	61,60%	54,00%	1
6.	Bukownica	55,30%	68,00%	1
7.	Panasówka	55,30%	68,00%	1
ŚREDNIA		0,5755	0,63	1,00

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.5. Sfera społeczna - poziom uczestnictwa w życiu publicznym

Tabela 41. Sfera społeczna poziom uczestnictwa w życiu publicznym.

Lp.	Sołectwo	Frekwencja wyborcza (Wybory Samorządowe 2010)	Frekwencja wyborcza (Wybory Samorządowe 2014)	Sfera społeczna- poziom uczestnictwa w życiu publicznym
1.	Tereszpol-Zaorenda	58,58	52,78	0
2.	Tereszpol-Zygmunt	60,1	57,07	0
3.	Tereszpol-Kukielki	56,78	53,75	0
4.	Lipowiec	39,87	49,12	2
5.	Szozdy	58,29	36,04	1
6.	Bukownica	48,28	56,55	1
7.	Panasówka	58,58	52,78	0
ŚREDNIA		54,35428571	51,16	0,57

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.6. Sfera społeczna - poziom kapitału społecznego

Tabela 42. Sfera społeczna poziom kapitału społecznego (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba NGO/100 mieszkańców	Liczba wniosków o dotacje złożonych do gminy w 2016 r.	Liczba projektów realizowanych przy wsparciu Gminy w 2016 r.	Sfera społeczna-poziom kapitału społecznego
1.	Tereszpol-Zaorenda	0,35	0	0	0
2.	Tereszpol-Zygmunt	0,13	1	1	3
3.	Tereszpol-Kukietki	0,22	1	1	3
4.	Lipowiec	0,39	0	0	0
5.	Szozdy	0,41	1	1	2
6.	Bukownica	0,56	1	1	2
7.	Panasówka	0,00	1	1	3
ŚREDNIA		0,30	0,71	0,71	1,857143

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

9.4.7. Sfera społeczna - podsumowanie

Podstawą do wyznaczenia obszarów zdegradowanych są problemy społeczne. Na podstawie analizy wskaźnikowej (wskaźnik na 100 mieszkańców) jako obszary o szczególnym natężeniu problemów społecznych wymienia się:

- Terespol- Kukietki: 14
- Bukownica: 13
- Lipowiec: 12
- Panasówka: 10

Zbiorcze przedstawienie problemów społecznych zawiera poniższa tabela. Kolumna obszar natężenia problemów społecznych przedstawia kolorystycznie nasilenie problemów – od białego (brak problemów) do czerwonego (największe nasilenie problemów).

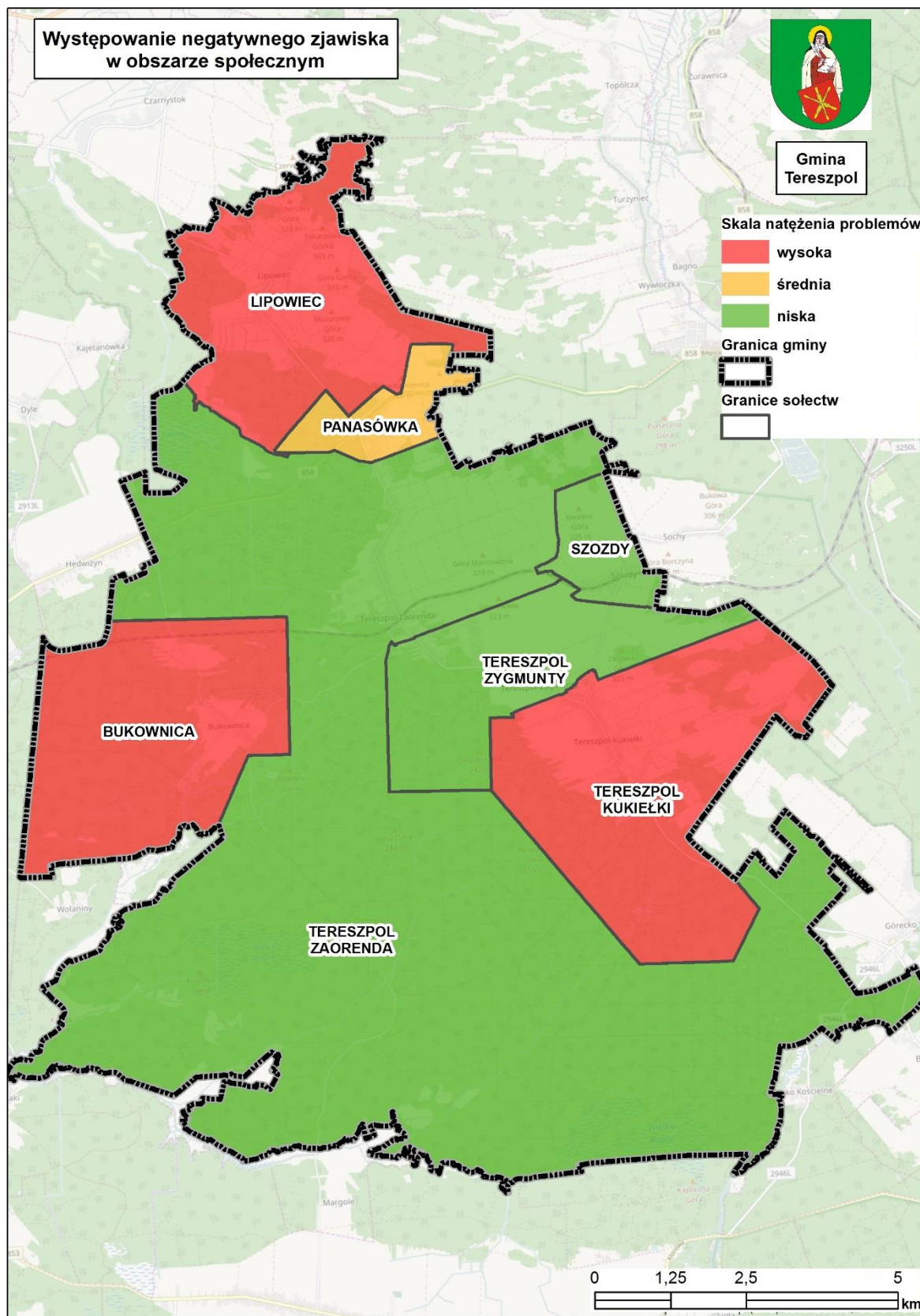
Tabela 43. Sfera społeczna podsumowanie (liczba przekroczeń średniej dla gminy na poziomie miejscowości).

Lp.	Sołectwo	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze pomocy społecznej	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze bezrobocia	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestępczości	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze edukacji	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze uczestnictwa w życiu publicznym	Problemy w obszarze kapitału społecznego	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze społecznym
1.	Tereszpol-Zaorenda	1	0	1	1	0	0	3
2.	Tereszpol-Zygmunt	3	0	0	1	0	3	7
3.	Tereszpol-Kukielki	5	3	2	1	0	3	14
4.	Lipowiec	6	1	2	1	2	0	12
5.	Szozdy	0	1	0	1	1	2	5
6.	Bukownica	7	2	0	1	1	2	13
7.	Panasówka	0	2	4	1	0	3	10
ŚREDNIA		3,14	1,29	1,29	1,00	0,57	1,86	9,14

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 5. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze społecznym.

Źródło: Opracowanie własne.

9.4.8. Sfera gospodarcza - liczba podmiotów gospodarczych

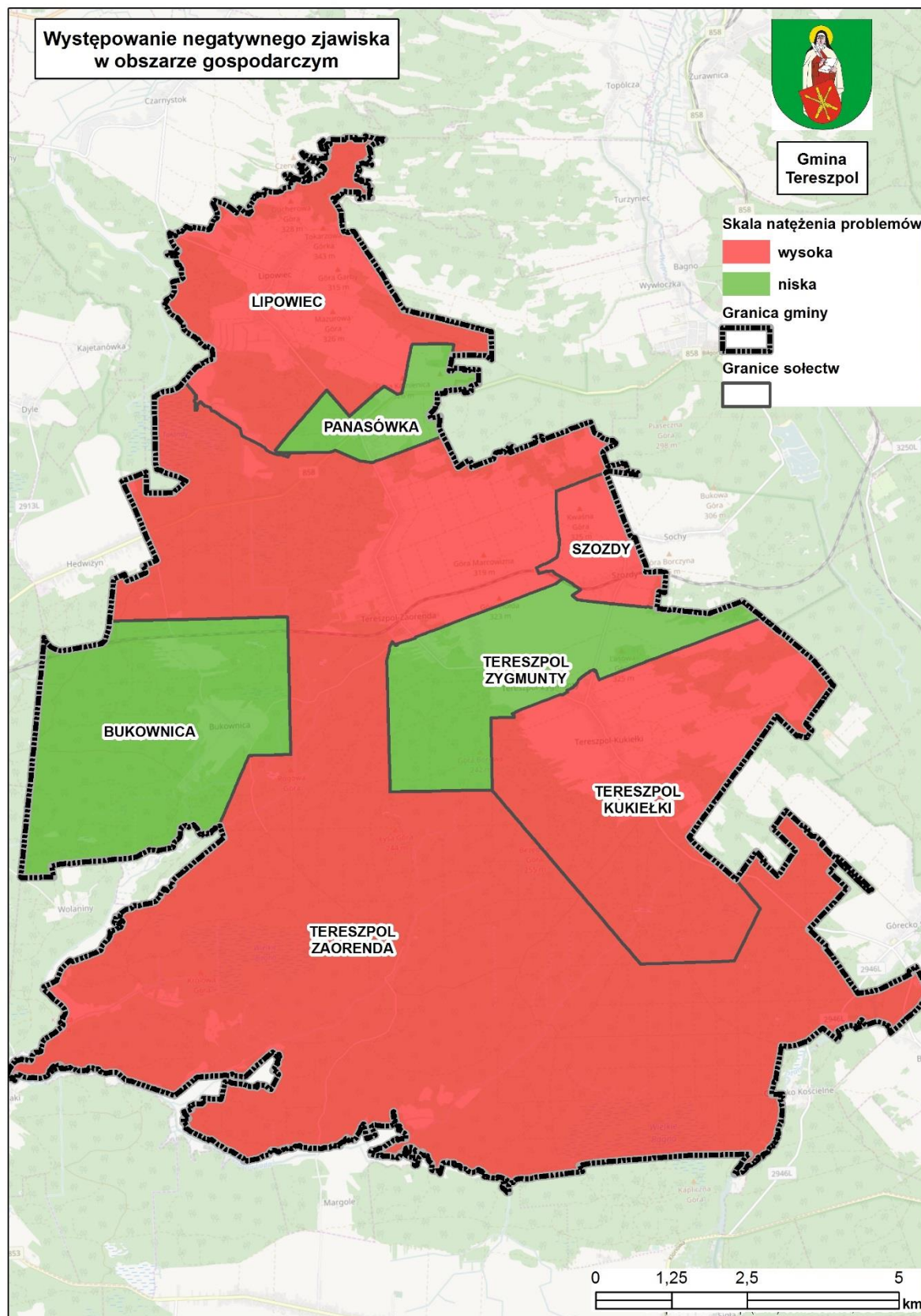
Tabela 44. Sfera gospodarcza – liczba podmiotów gospodarczych (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności 2016	Liczba podmiotów gospodarczych 2016	Liczba podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze gospodarczym
1.	Tereszpol-Zaorenda	1142	30	2,63	1
2.	Tereszpol-Zygmunt	758	24	3,17	0
3.	Tereszpol-Kukietki	921	24	2,61	1
4.	Lipowiec	515	10	1,94	1
5.	Szozdy	241	2	0,83	1
6.	Bukownica	177	5	2,82	0
7.	Panasówka	247	13	5,26	0
SUMA/ŚREDNIA		4001	108,00	2,75	0,571429

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 6. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze gospodarczym.

Źródło: Opracowanie własne.

9.4.9. Sfera środowiskowa - przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska

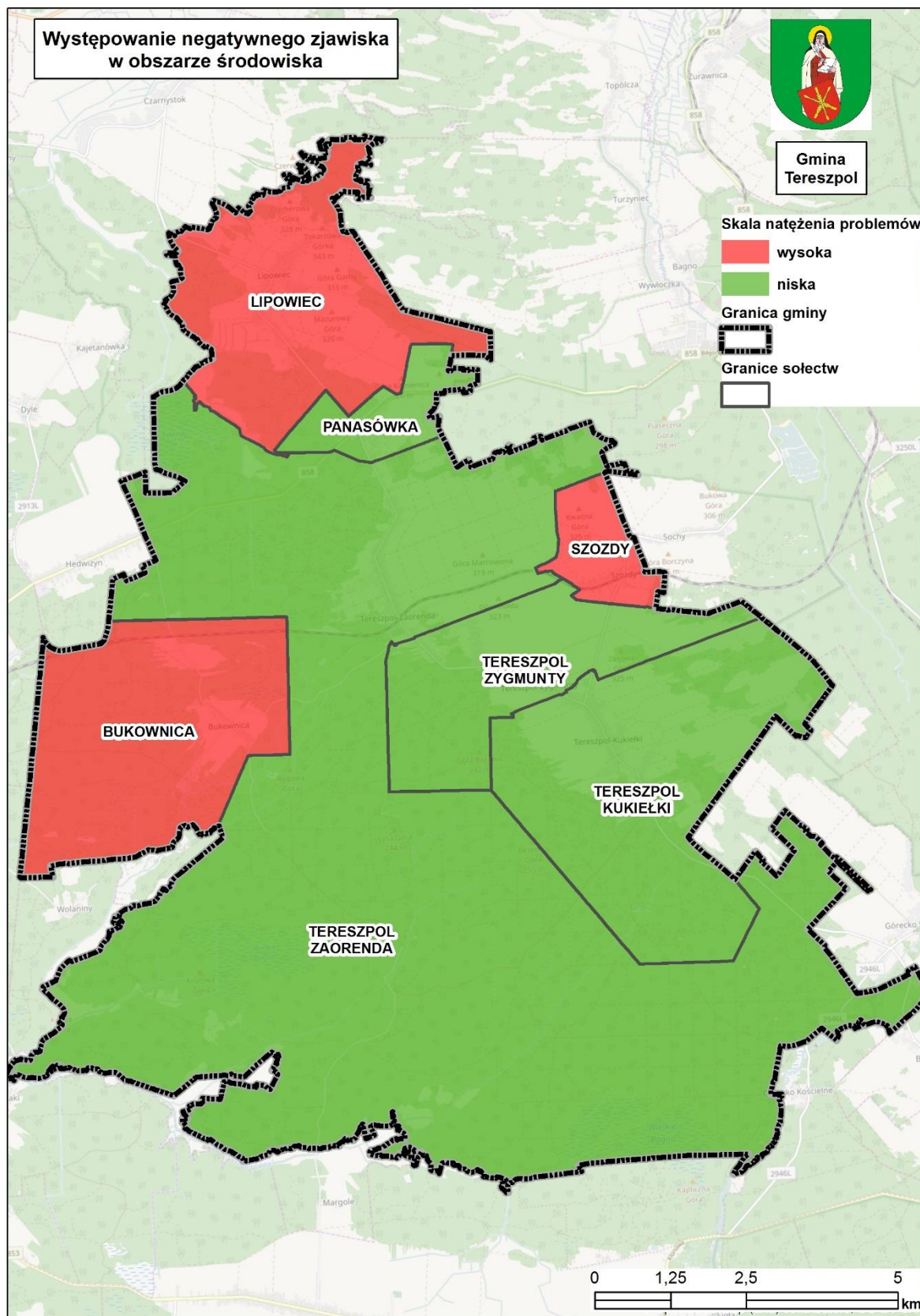
Tabela 45. Sfera środowiskowa - przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp.	Sołectwo	Ilość wyrobów zawierających azbest (w kg)/100 mieszkańców	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze środowiska
1.	Tereszpol-Zaorenda	43,27	0
2.	Tereszpol-Zygmunt	46,79	0
3.	Tereszpol-Kukiełki	40,39	0
4.	Lipowiec	91,51	1
5.	Szozdy	54,36	1
6.	Bukownica	59,49	1
7.	Panasówka	20,81	0
ŚREDNIA		50,95	0,428571429

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 7. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze środowiska

Źródło: Opracowanie własne.

9.4.10. Sfera techniczna

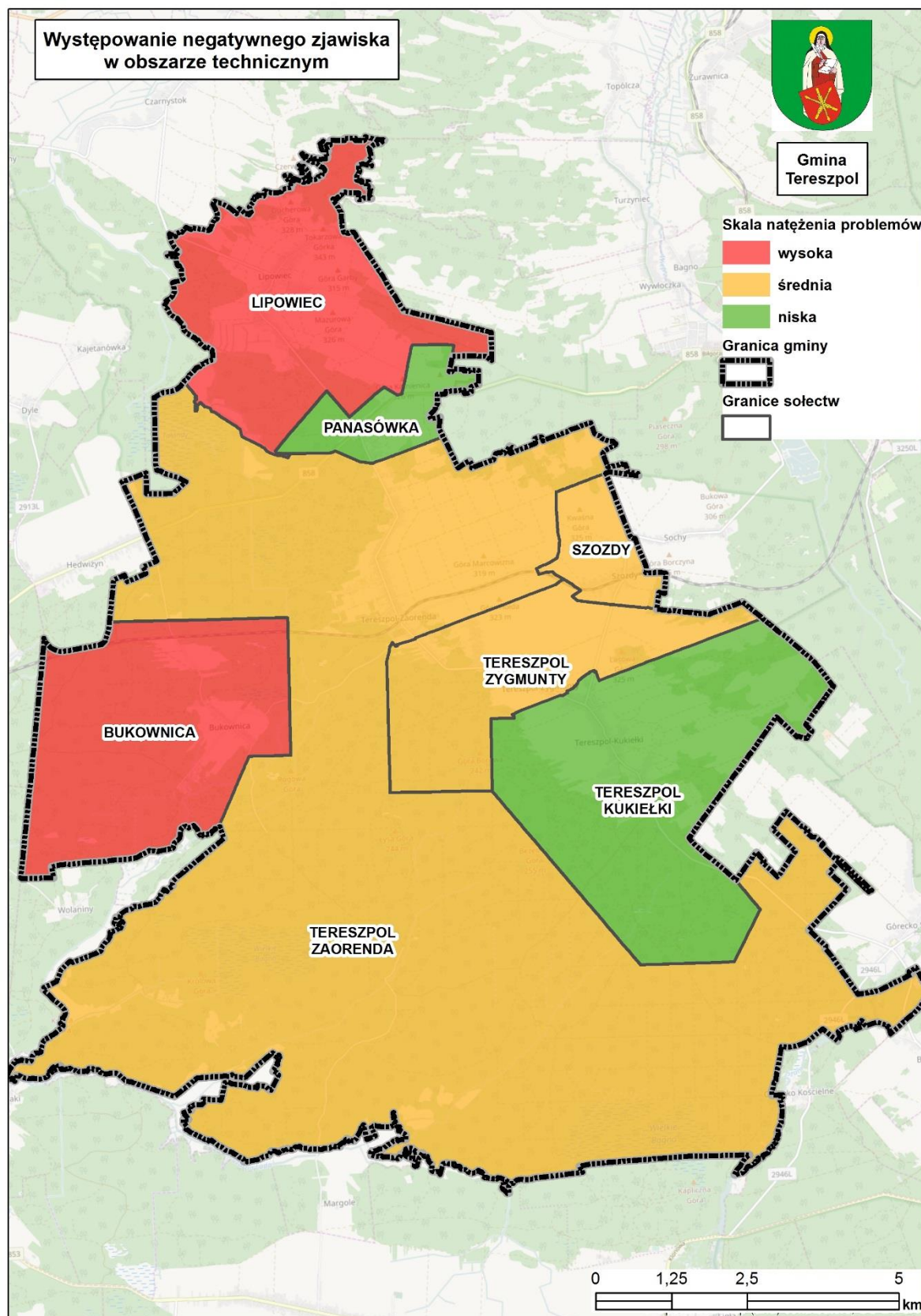
Tabela 46 Sfera techniczna (wskaźniki na 100 mieszkańców).

Lp	Sołectwo	Budynki użyteczności publicznej - gdzie brak rozwiązań termomodernizacyjnych/ 100 mieszkańców	Zdegradowane obiekty budowlane w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym/100 mieszkańców	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 r./100 mieszkańców	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze infrastrukturalnym
1.	Tereszpol-Zaorenda	0,26	0,26	13,57	1
2.	Tereszpol-Zygmunt	0,13	0,00	15,96	1
3.	Tereszpol-Kukiełki	0,22	0,00	14,33	0
4.	Lipowiec	0,39	0,00	17,09	2
5.	Szozdy	0,41	0,00	14,11	1
6.	Bukownica	0,56	0,00	16,95	2
7.	Panasówka	0,00	0,00	12,55	0
ŚREDNIA		0,28	0,04	14,94	1

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 8. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze technicznym.

Źródło: Opracowanie własne.

9.4.11. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

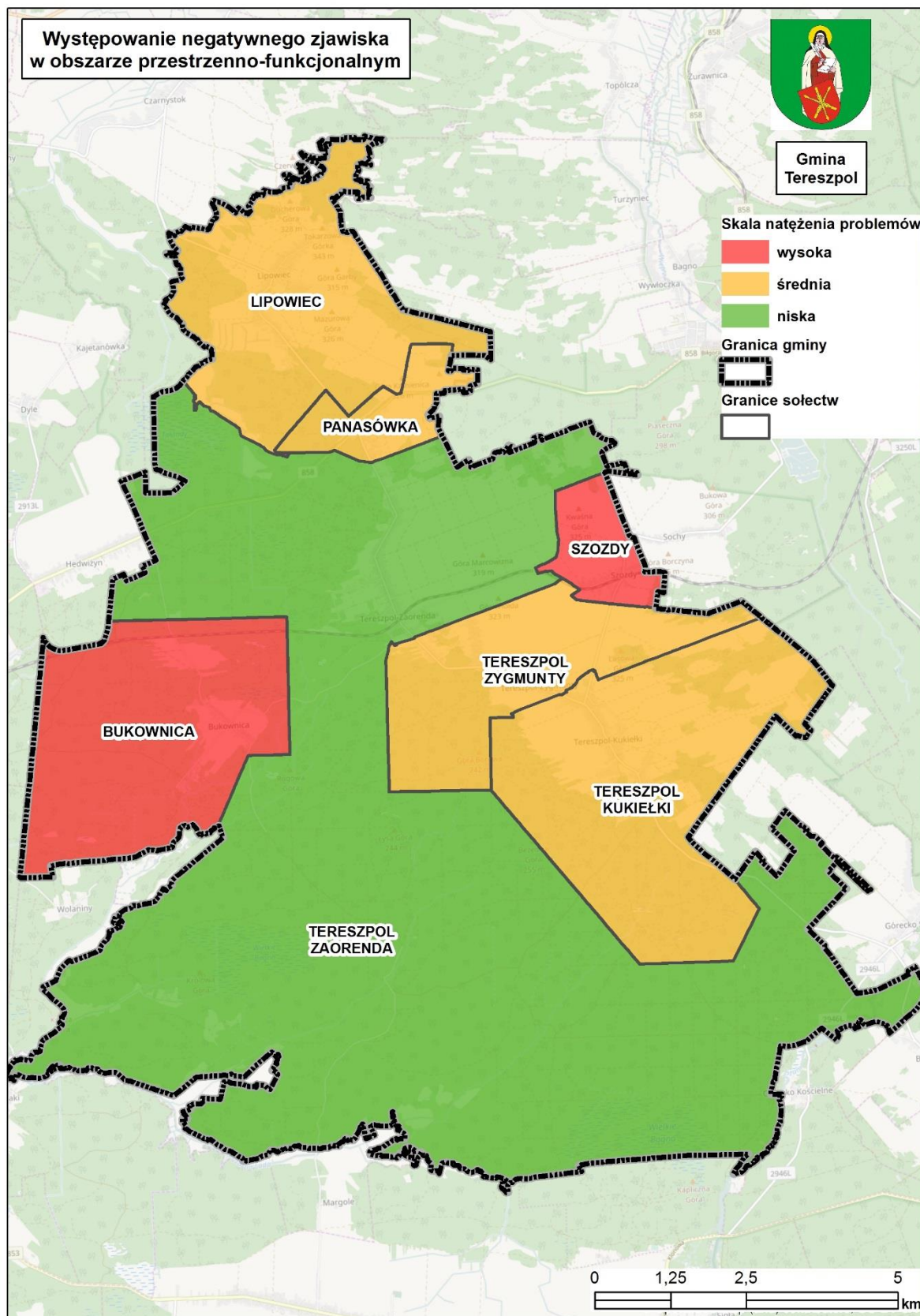
Tabela 47. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.

Lp.	Sołectwo	Ocena skomunikowania z resztą gminy	Bezpieczeństwo (np. obecność poboczy, chodników dla pieszych),	Obecność kanalizacji	Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestrzenno-funkcyjnym
1.	Tereszpol-Zaorenda	0	0		0
2.	Tereszpol-Zygmunt	0	1		1
3.	Tereszpol-Kukielki	0	1		1
4.	Lipowiec	1	0		1
5.	Szozdy	1	1	1	3
6.	Bukownica	1	1	1	3
7.	Panasówka	0	1		1
	ŚREDNIA:	0,4285	0,7143		1,4286

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

Mapa 9. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym.

Źródło: Opracowanie własne.

10. Zestawienie danych

Analiza wskaźników ze sfery społecznej oraz sfer gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzennej wskazuje na obszary dotknięte kryzysem. Do obszarów zdegradowanych zaliczają się tereny, gdzie łącznie zdiagnozowano najwięcej problemów we wszystkich sferach:

- Bukownica – 19 problemów
- Lipowiec – 17 problemów
- Terespol-Kukiełki – 16 problemów

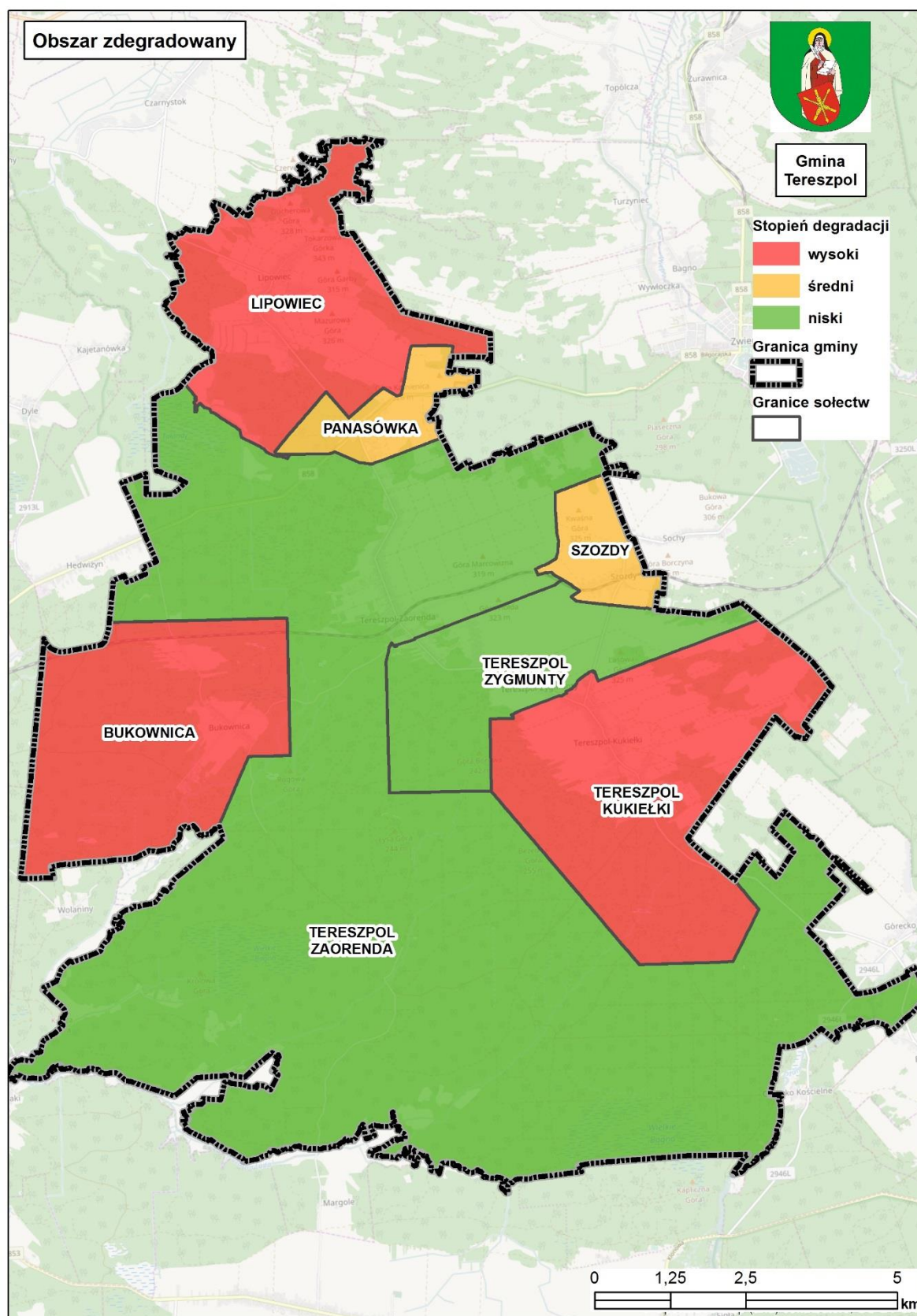
Tabela 48. Zestawienie danych.

	Sołectwo	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze pomocy społecznej	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze bezrobocia	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze przestępczości	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze edukacji	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze uczestnictwa w życiu publicznym	Problemy w obszarze kapitału społecznego	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze społecznym	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze gospodarczym	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze środowiska	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze technicznym	Występowanie negatywne go zjawiska w obszarze przestrzeni no-funkcjonalnym	Obszar zdegradowany
1.	Terespol-Zaorenda	1	0	1	1	0	0	3	1	0	1	0	5
2.	Terespol-Zygmunt	3	0	0	1	0	3	7	0	0	1	1	9
3.	Terespol-Kukielki	5	3	2	1	0	3	14	1	0	0	1	16
4.	Lipowiec	6	1	2	1	2	0	12	1	1	2	1	17
5.	Szozdy	0	1	0	1	1	2	5	1	1	1	3	11
6.	Bukownica	7	2	0	1	1	2	13	0	1	2	3	19
7.	Panasówka	0	2	4	1	0	3	10	0	0	0	1	11
Razem:		3,14	1,29	1,29	1,00	0,57	1,86	9,14	0,57	0,43	1,00	1,43	12,57

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

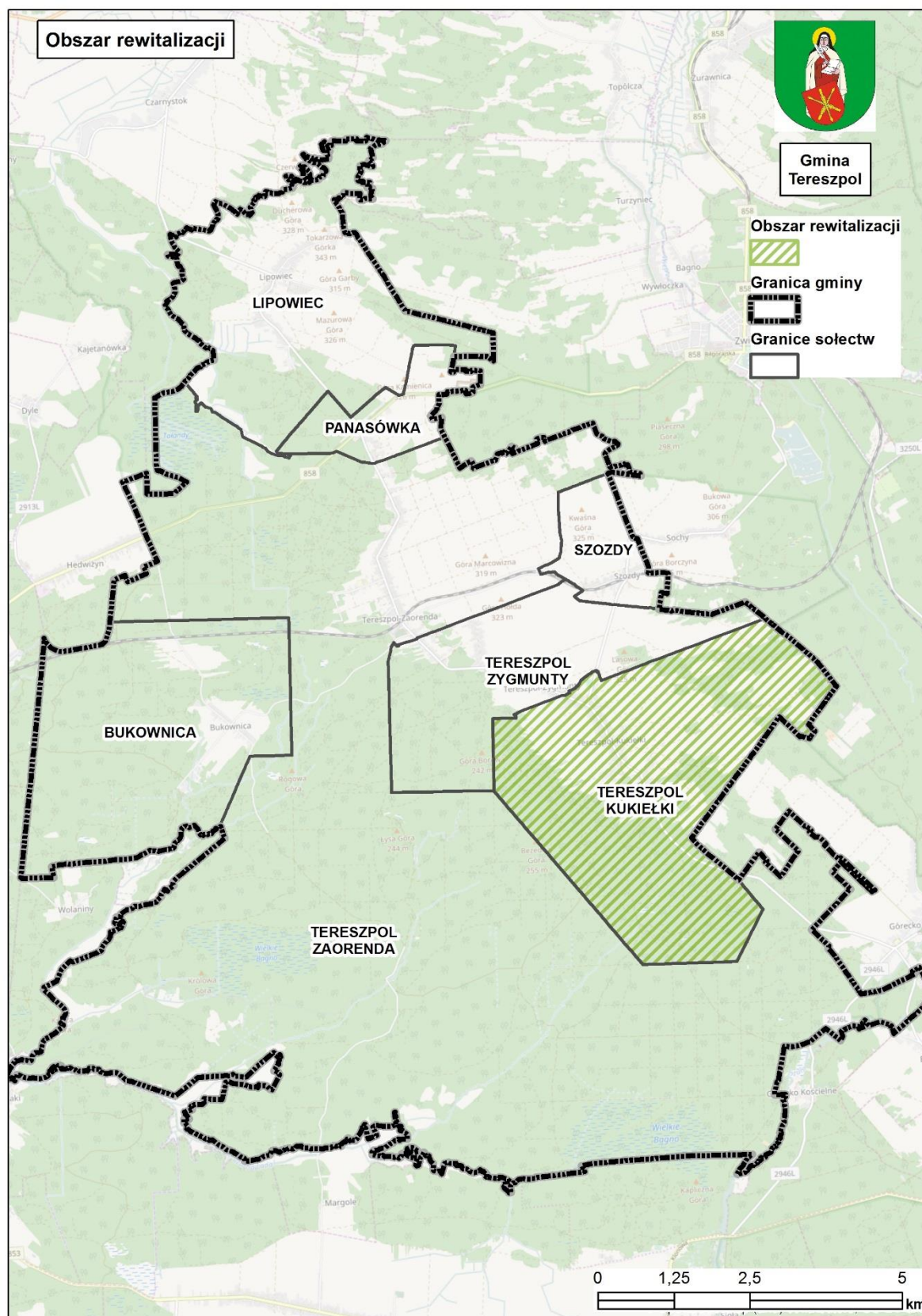
Mapa 10. Obszary zdegradowane

Źródło: Opracowanie własne.

Mapa 11. Obszary do rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne.

10.1. Podsumowanie

Diagnoza wskazuje na **3 miejscowości**, które spełniają warunki do uznania ich za obszary zdegradowane. Wskazane zostały w powyższych tabelach wg przeliczenia najintensywniejszego występowania negatywnych zjawisk, w każdym z sześciu podstawowych obszarów społecznych, czyli ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, edukacji, aktywności społecznej i kapitału społecznego oraz w obszarze środowiskowym, gospodarczym, technicznym i przestrzenno-funkcjonalnym.

Obszar zdegradowany obejmuje następujące miejscowości:

- ✓ Bukownica
- ✓ Lipowiec
- ✓ Terespol- Kukiełki

Na obszarze zdegradowanym zaproponowano obszary do rewitalizacji. Ze względu na ograniczenia związane z liczbą ludności i wielkością obszaru do rewitalizacji nie ma możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego za obszar rewitalizacji. Aby prawidłowo określić obszar rewitalizacji uznano za konieczne ustalenie dodatkowych kryteriów.

Obszar rewitalizacji wyznaczono w ramach obszaru zdegradowanego, charakteryzującego się kumulacją problemów zdiagnozowanych na obszarze gminy, zwłaszcza problemów społecznych co przedstawia punkt 9.4.6. Sfera społeczna - podsumowanie. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji było przedmiotem społecznych uzgodnień, co zostało szerzej opisane w rozdziale 14. Przebieg partycypacji społecznej. Przy wyznaczaniu obszaru kierowano się nie tylko wynikami diagnozy, ale również wynikami konsultacji społecznych i wynikami przeprowadzonych na terenie gminy ankiet (wyniki zostały omówione w punkcie 14.2). Przy wyznaczaniu obszaru do rewitalizacji poza wyżej wymienionymi czynnikami kierowano się również skutecznością potencjalnych oddziaływań.

Ponadto uznano, że do obszaru rewitalizacji muszą wejść obszary zamieszkane. Według ustawy o rewitalizacji na obszarze rewitalizacji powinno istnieć nagromadzenie negatywnych zjawisk przynajmniej w takim zakresie jak na obszarze zdegradowanym.

Po drugie przyjęto, że aby część obszaru zdegradowanego uznać za obszar rewitalizacji powinna znajdować się na nim infrastruktura (zdegradowane obiekty lub obszary), których przebudowa i adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczynią się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów.

Ostatnim kryterium było takie określenie obszaru rewitalizacji, aby w jego granicach znajdowały się obiekty, które same w sobie nie muszą być zdegradowane, ale w oparciu o ich infrastrukturę można prowadzić szereg działań i projektów służących celowi rewitalizacji społecznej, gospodarczej, np. świetlica, szkoła, ośrodek kultury itp.

Dwa ostatnie kryteria spełniają następujące miejscowości objęte **obszarem rewitalizacji**:

Najważniejsze obiekty na terenie:

Tereszpol- Kukielki:

- Budynek OSP Terespol-Kukielki
- Zespół Szkół Samorządowych w Terespolu-Kukielkach

Łączna powierzchnia obszarów do rewitalizacji wynosi **17,61 km²**, co stanowi **12,30%** powierzchni gminy. Miejscowości na których znajdują się obszary do rewitalizacji zamieszkuje łącznie **921 osób (23,02%** populacji gminy).

Tym samym obszar rewitalizacji mieści się w limitach określonych w Wytycznych (< 20% powierzchni gminy i < 30% liczby jej mieszkańców).

Tabela 49. Dane zbiorcze w miejscowościach objętych rewitalizacją.

Miejscowość	Obszar rewitalizacji (w km ²)	% powierzchni gminy	Liczba osób zamieszkałych na terenie miejscowości	% ludności
Tereszpol- Kukielki	17,61	12,30%	921	23,02%
Łącznie obszar rewitalizacji	17,61	12,30%	921	23,02%

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy

11. Cele rewitalizacji oraz środki ich realizacji

Kompleksowa rewitalizacja i koncentracja działań w centrum gminy Tereszpól oraz w jego najbliższym otoczeniu będą podstawą do wyprowadzenia obszaru z sytuacji kryzysowej, poprzez oddziaływanie na sfery, w których stwierdzono największe nagromadzenie problemów – czyli sfery społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną i przestrzenno-funkcjonalną.

Wizja obszaru rewitalizacji obrazuje stan docelowy tego obszaru w 2022 roku tj. po przeprowadzeniu zaplanowanych działań rewitalizacyjnych, zmierzających do odbudowania oraz nadania mu nowych funkcji.

W 2022 roku obszar rewitalizacji w gminie Tereszpól będzie obszarem:

- ✓ o wysokiej jakości życia mieszkańców oraz ograniczonym występowaniu ubóstwa i patologii społecznych,
- ✓ wykorzystującym potencjał kulturalny, rekreacyjny i turystyczny najważniejszych obiektów na terenie obszaru (...);
- ✓ bogatej ofercie spędzania czasu wolnego, która przyczyni się do minimalizowania występowania negatywnych zjawisk społecznych (zwłaszcza negatywnych wzorców zachowania wśród młodzieży)
- ✓ uporządkowanej i funkcjonalnie zagospodarowanej przestrzeni publicznej,
- ✓ dysponującym warunkami lokalowymi dla lokalnych jednostek użytku publicznego działających w zakresie kultury, edukacji i turystyki
- ✓ przyjaznym dla przedsiębiorców, zarówno już działających, jak i planujących założyć działalność gospodarczą.
- ✓ dobrym stanie środowiska naturalnego

Wybór centrum gminy na obszar do rewitalizacji i realizacja na tym terenie kompleksowych projektów rewitalizacyjnych przyczyni się do przeciwdziałania różnorodnym problemom w obszarze rewitalizacji, szczególnie dotyczącym sfery społecznej, wpłynie na znaczną poprawę jakości życia, co w dalszej kolejności przyczyni się do pozytywnych zmian w innych obszarach gminy. W 2022 roku gmina Tereszpól będzie gminą intensywnego i zrównoważonego pod względem przestrzennym rozwoju społeczno-gospodarczego, tworzącą przyjazną i atrakcyjną przestrzeń do życia dla mieszkańców, turystów i potencjalnych inwestorów.

11.1 Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych w ramach LPR

Część postulatywna LPR ma na celu realizację wizji – jej urzeczywistnienie. Rewitalizacja w miejscowości: Terespol- Kukielki koncentruje się na rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów przede wszystkim w sferze społecznej oraz w dalszej kolejności gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Cele i działania wyznaczono stosując metody partycypacji społecznej co zostało szerzej opisane w punkcie 14.1 Konsultacje społeczne. Cele i działania programu opisano przewidując udział niezależnych od gminy podmiotów lokalnych i mieszkańców obszaru rewitalizacji w ich wdrażaniu. Ponadto w celach i działaniach uwzględniono postulaty wynikające z trybu partycypacji społecznej.

Na poniższym schemacie zaprezentowano układ celów oraz kierunków działań, którym przyświeca cel główny skupiający się na poprawie poziomu życia mieszkańców oraz poprawie atrakcyjności obszaru rewitalizacji. **Cele i działania odnoszą się do dziedzin, w których zdiagnozowano problemy.**

W niniejszym dokumencie obowiązuje hierarchiczny układ celów składający się z: celu głównego, celów operacyjnych oraz kierunków działań, które odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym. Mają one charakter ramowy i odnoszą się do specyfiki wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie gminy Terespol.

Wyznaczone cele rewitalizacji spełniają kryteria SMART, czyli są:

S – skonkretyzowane – jasno stwierdzają, czego dotyczy Lokalny Program Rewitalizacji i w jaki sposób zamierza to osiągnąć,

M – mierzalne – możliwe do zmierzenia przy pomocy wskaźników (do każdego celu został przypisany odpowiedni wskaźnik),

A – osiągalne – technicznie wykonalne biorąc pod uwagę zakres LPR,

R – realistyczne – wyznaczone w oparciu o dostępne środki, czas i zakres interwencji,

T – terminowe – zostaną zrealizowane w okresie obowiązywania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022.

Celem głównym LPR jest:

Cel główny Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol

Wzrost poziomu życia mieszkańców oraz poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez nadanie mu nowych funkcji i odbudowanie istniejących oraz kompleksową odnowę społeczną, przestrzenną i gospodarczą z zachowaniem dbałości o środowisko naturalne

W ramach celu głównego zidentyfikowano 3 cele operacyjne:

Cel operacyjny 1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;

Cel operacyjny 2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;

Cel operacyjny 3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.

Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;

- 1.1.** Uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni w obszarze zdegradowanym
- 1.2.** Dostosowanie infrastruktury technicznej i społecznej do potrzeb mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych
- 1.3.** Poprawa jakości przestrzeni publicznej w zakresie estetyki, bezpieczeństwa oraz wyposażenia
- 1.4.** Poprawa stanu środowiska naturalnego m.in. poprzez ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń

Cel operacyjny 2.

Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;

- 2.1.** Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego przyczyniające się do podniesienia poziomu integracji społecznej
- 2.2.** Przeciwdziałanie bezrobociu i walka z ubóstwem poprzez podniesienie kompetencji osób bezrobotnych oraz aktywizację obywatelską
- 2.3.** Rozwój oferty zajęć podnoszących kwalifikacje zawodowe grup marginalizowanych
- 2.4.** Pobudzanie aktywności osób starszych, niepełnosprawnych oraz wykluczonych
- 2.5.** Współpraca z organizacjami społecznymi ukierunkowana na rzecz ograniczania zjawiska biedy i wykluczenia społecznego

Cel operacyjny 3.

Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji

- 3.1.** Wspieranie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej
- 3.2.** Współpraca z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą na obszarze do rewitalizacji
- 3.3.** Stymulowanie powstawania nowych firm i rozwijania już istniejących

11.2. Projekty rewitalizacyjne

Projekty rewitalizacyjne zostały określone/zweryfikowane w trybie partycypacji społecznej podczas spotkań konsultacyjnych, co zostało szerzej opisane w podrozdziale 14.1 Konsultacje społeczne.

Projekty rewitalizacyjne – lista podstawowa.

Tabela 50. Głównie projekty rewitalizacyjne

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
Główne projekty rewitalizacyjne										
Cel operacyjny 1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;										
1	Remont budynku OSP w Tereszpolu-Kukielkach wraz z przystosowaniem go do pełnienia funkcji Centrum Aktywizacji Mieszkańców	Projekt będzie polegał na: Remontie i modernizacji zdegradowanego budynku OSP w Tereszpolu-Kukielkach, w celu nadania mu nowych funkcji użytkowych- społecznych i kulturalnych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem. Do prac związanych z wykonaniem projektu będą należeć: 1.Opracowanie dokumentacji technicznej i kosztorysowej 2. Opracowanie dokumentacji konkursowej	Celem projektu jest zmiana funkcji budynku OSP na Centrum Aktywizacji Mieszkańców. W budynku będą organizowane spotkania mieszkańców, kół gospodyń lokalnych stowarzyszeń, niezrzeszonych grup młodzieży wiejskiej. Budynek posłuży również przy realizacji projektów miękkich nastawionych na zmniejszenie wykazanych w diagnozie problemów społecznych (szkolenia mieszkańców- upowszechnianie agroturystyki, projekty	Tereszpol-Kukielki	Gmina Terespol	2 000 000,00	RPO WL Działanie 13.4. Rewitalizacja obszarów wiejskich	2019-2022	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.: 1 Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.: 1	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/ kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu: 300

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
		3. Roboty budowlane w zakresie termomodernizacji budynku OSP w Terespolu-Kukielkach (w tym m.in. instalacja c.o.) . 4.Montaż wyposażenia budynku i remont poszczególnych pomieszczeń. 5.Zagospodarowanie terenu w otoczeniu budynku 6. Zagospodarowanie/aranżacja miejsca pod siłownię zewnętrzną 7. Stworzenie siłowni zewnętrznej i miejsca obsługi rowerowej jako element zewnętrznego wyposażenia zgodnego z funkcją, którą budynek będzie pełnić po realizacji projektu (Centrum Aktywizacji Mieszkańców) 8. Remont infrastruktury drogowej przyległej do budynku i drogi dojazdowej. 9. Budowa chodnika przy budynku OSP w Terespolu-Kukielkach 10. Wyposażenie budynku w toalety, w tym	nastawione na ograniczenie bezrobocia). Ponadto budynek będzie mógł być wykorzystywany na potrzeby organizacji cyklicznych imprez, w których będą brali udział mieszkańcy terenu do rewitalizacji jak również pozostali mieszkańcy gminy Terespol. Część budynku będzie użytkowana przez straż pożarną z OSP Terespol-Kukielki.							

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
		toaletę dla osób niepełnosprawnych 11. Wykonanie zadaszenia przed budynkiem 12. Wykonanie podjazdu dla osób niepełnosprawnych 13. Zamontowanie schodofazu dla osób niepełnosprawnych 14. Wykonanie pozostałych prac zgodnie z opracowaną dokumentacją techniczną i kosztorysową 15. Roboty budowlane i modernizacyjne infrastruktury technicznej (wodnokanalizacyjna-utworzenie przyłącza do budynku).								
2	Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu przyległego do Szkoły Podstawowej w Terespolu-Kukielkach i nadanie obszarowi funkcji turystycznej	1. Utworzenie Miejsca Obsługi Rowerowej 2. Wykonanie wycinki drzew i wykonanie nasadzeń 3. Budowa wiaty grillowej oraz altany 4. Budowa chodnika	W efekcie realizacji projektu powstanie miejsce, w którym mieszkańcy będą mogli spędzać wolny czas. Projekt przyczyni się również do wzrostu ruchu turystycznego na terenie gminy.	Terespol-Kukielki	Gmina Terespol	300 000,00	RPO WL	2020	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją:	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu.
Cel operacyjny 2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;										
1	Stworzenie systemu zajęć pozalekcyjnych	Przygotowanie oferty zajęć pozalekcyjnych zgodnych z potrzebami	Działanie pozwoli na wzrost integracji uczniów szkół	Terespol-Kukielki	Biblioteka Publiczna w	20 000,00	Budżet Gminy, RPO WL 2014-	2019-2020	Liczba zorganizowanych zajęć	Liczba osób biorących udział w

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
	integrujących lokalną społeczność	mieszkańców Terespola-Kukiełki, zgodnych z ich potrzebami, organizowanych w zmodernizowanym Gminnym Ośrodku Kultury	podstawowych i gimnazjów, organizację czasu wolnego oraz będzie służyło włączeniu społecznemu dzieci z rodzin problemowych		Tereszpolu-Zaorendzie		2020; PROW 2014-2020; inne środki		pozalekcyjnych – 50 szt.	zajęciach pozalekcyjnych – 500 os.
2	Stworzenie spójnej, obejmującej wszystkie miejscowości, oferty kulturalnej integrującej mieszkańców	Przygotowanie oferty kulturalnej zgodnej z potrzebami mieszkańców organizowanych w zmodernizowanym Gminnym Ośrodku Kultury	Działanie pozwoli na wzrost integracji mieszkańców, organizację czasu wolnego oraz będzie służyło włączeniu społecznemu (zwłaszcza osób korzystających z pomocy społecznej- w tym niepełnosprawnych) KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt przewiduje potencjalnie wykorzystywanie wyremontowanej w efekcie projektów infrastrukturalnych budynków.	Tereszpol-Kukiełki	Biblioteka Publiczna w Tereszpolu-Zaorendzie	20 000,00	Budżet Gminy, PROW 2014-2020; inne środki	2019-2020	Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych – 20 szt.	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych – 500 os.
3	Wsparcie osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa	Projekt polega na organizacji staży dla osób wykluczonych, długotrwale bezrobotnych zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy w celu ich aktywizacji i powrotu na rynek pracy	Działanie pozwoli na aktywizację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt przewiduje potencjalnie	Tereszpol-Kukiełki	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	25 000,00	RPO WL 2014-2020	2017-2020	1. Liczba zorganizowanych szkoleń – 10 szt. 2. Liczba zorganizowanych staży – 25 szt. Liczba osób bezrobotnych,	1. Liczba osób, które skorzystają ze szkoleń i wsparcia – 5 os. 2. Liczba osób, które

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
			wykorzystywanie wyremontowanej w efekcie projektów infrastrukturalnych budynków.						w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie – 50 os. 4. Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie – 20 os. 5. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 30 os.	odbędą staż – 5 os. 3. Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 5 os. 4. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 5 os.
Cel operacyjny 3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.										
1	Utworzenie terenów inwestycyjnych na terenie Terespol-Kukielki	1. Prace studyjno-koncepcyjne 2. Kompleksowe wyposażenie/doposażenie terenu inwestycyjnego w media, tj.: - Budowa sieci zaopatrzenia w wodę, - Budowa sieci kanalizacyjnej,	Realizacja projektu przyczyni się do przyciągnięcia na teren gminy nowych inwestorów, a co za tym idzie w dłuższym okresie czasu nastąpi również wzrost zatrudnienia. Przyczyni się to wprost do poprawy sytuacji gospodarczej na terenie gminy oraz	Terespol-Kukielki	Gmina Terespol	4 000 000,00	RPO WL Działanie 3.1. Tereny inwestycyjne	2019-2022	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych. - 20 ha	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych udostępnionych inwestorom. – 20 ha

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
2	„Od szkolenia do zatrudnienia – YEI”	- Budowa sieci energetycznej, - Budowa lokalnej sieci teleinformatycznej 3. Budowa wewnętrznego układu komunikacyjnego terenu inwestycyjnego Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób młodych do 24 roku życia bez pracy, w tym w szczególności osób, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu (tzw. młodzież NEET). I grupa (15-17 lat) to osoby znajdujące się w szczególnie niekorzystnej sytuacji, które posiadają wykształcenie na poziomie szkoły podstawowej lub gimnazjum, zaniedbujące obowiązki szkolne – wykazujące słabe wyniki w nauce i dużą absencję na zajęciach szkolnych, a przez to zagrożone wykluczeniem społecznym. Celem projektu będzie udzielenie tym osobom wsparcia prowadzącego	zmniejszenia bezrobocia wśród jej mieszkańców. Podjęte działania będą miały ma celu eliminację zjawisk społecznych, będących przyczyną powstawania zjawiska wykluczenia społecznego. Podejmowane kroki doprowadzą do integracji i aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji. Planuje się realizację usług aktywnej integracji, w tym m.in. z zakresu poradnictwa specjalistycznego i wsparcia (indywidualnego oraz grupowego) przy procesie podnoszenia kompetencji życiowych oraz pozyskiwania umiejętności zawodowych umożliwiających docelowo powrót do	Miejscowość Terespol-Kukiełki	Lubelska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy	ok. 140 000 zł	POWER Działanie 1.3., Poddziałanie 1.3.2	2017-2018	Liczba przeprowadzonych szkoleń: X	Liczba osób biernych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu objętych wsparciem w programie - 10 Liczba osób poniżej 30 lat z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 1

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
		do podjęcia nauki lub szkolenia, nabycia kwalifikacji oraz nabycia elementarnych kompetencji społecznych. II grupa (18-24 lata) to osoby pozostające bez zatrudnienia, nieuczące się, których ograniczenia materialne i środowiskowe, a także brak kwalifikacji zawodowych, zbyt niskie kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje zawodowe niedostosowane do potrzeb rynku pracy oraz brak doświadczenia zawodowego i wiedzy na temat skutecznych metod poszukiwania pracy utrudniają samodzielne nabycie umiejętności umożliwiających wejście na rynek pracy i gwarantujących udany start życiowy. Wsparcie przewidziane dla grupy projektowej I i II Opieka wychowawców	życia zawodowego i społecznego. Realizacja projektu ma znaczny wpływ na sferę gospodarczą, ze względu na podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji zawodowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub wykluczonych, poprzez staż zawodowy, a także znalezienie zatrudnienia.							

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
		Ubezpieczenie NNW Wyżywienie w trakcie zajęć Zwrot kosztów dojazdów na zajęcia Grupowe wsparcie psychologiczne – treningi i warsztaty Indywidualne wsparcie psychologiczne Zajęcia z zakresu zapobiegania depresji wśród młodzieży Indywidualne zajęcia z doradcą zawodowym Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy Kursy językowe Kursy ECDL Wsparcie przewidziane tylko dla I grupy Warsztaty wyrównawcze z przedmiotów szkolnych Konkurs z nagrodami związany ze wsparciem udzielanym w ramach projektu Podstawowy kurs komputerowy Wsparcie przewidziane tylko dla II grupy Grupowe zajęcia z doradcą zawodowym Kursy zawodowe								

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
		Kursy prawa jazdy kat. B Warsztaty z zakresu kreowania wizerunku połączone z usługą stylisty wraz z metamorfozą Warsztaty przygotowujące do usamodzielnienia się – zajęcia w trzech modułach (I warsztaty z tworzenia i zarządzania domowym budżetem, II kontakty z instytucjami i urzędami publicznymi, III prawo pracy, podatki) Indywidualne pośrednictwo pracy/pośrednictwo w zakresie organizacji staży zawodowych Coaching zawodowy – zajęcia grupowe np. po 5 osób (zwiększenie samooceny i samoakceptacji, automotywacja, asertywność, kreatywność) Staże zawodowe (3 mies.) Wyposażenie stanowiska pracy u pracodawcy w związku z odbywanym przez uczestnika stażem								

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
		Stypendium stażowe, stypendium szkoleniowe Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem lub osobą zależną								
3	Wprowadzenie systemu ulg dla inwestorów i przedsiębiorców	Wprowadzenie ulg dla przedsiębiorców mających na celu pobudzenie aktywności gospodarczej na terenie gminy	Wprowadzenie ulg dla przedsiębiorców przełoży się na większą chęć do prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze do rewitalizacji oraz przyczyni się do powstania nowych miejsc pracy KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt jest komplementarny do innych projektów wykazanych w LPR, mających na celu rozwój gospodarczy. Projekt jest komplementarny z projektem organizacja cyklicznych spotkań informacyjnych zachęcających do zakładania i rozwoju własnej firmy.	Terespol-Kukietki	Gmina Terespol	-	-	2019	Liczba wprowadzonych ulg dla przedsiębiorców – 1 szt.	Liczba przedsiębiorców, którzy skorzystali z ulg – 10 szt.
4	Organizacja cyklicznych szkoleń i spotkań informacyjnych	Szkolenia z zakresu przedsiębiorczości, prowadzenia i zakładania działalności	Cykl szkoleń przyczyni się do pobudzenia gospodarczego na terenie gminy i	Terespol-Kukietki	Gmina Terespol	20 000,00	Budżet Gminy, RPO WL 2014-2020	2018	1. Liczba szkoleń i spotkań	1. Liczba uczestników szkoleń i spotkań

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
	zachęcających do zakładania i rozwoju własnej firmy	gospodarczej, mentoring oraz konsultacje	powstawania nowych miejsc pracy na obszarze rewitalizacji Ponadto pozwoli na ograniczenie skali negatywnych zjawisk przedstawionych w diagnozie obszaru do rewitalizacji takich jak: ubóstwo i bezrobocie. KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt przewiduje potencjalnie wykorzystywanie wyremontowanej w efekcie projektów infrastrukturalnych budynków.				(działanie 9.3.) PROW 2014-2020		informacyjnych – 12 szt. 2. Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie – 25 os.	informacyjnych – 50 os. 2. Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 25 szt.
5	Zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka)	Cykl spotkań informacyjnych i szkoleń	Spotkania informacyjne przyczynią się do rozwijania działalności gospodarczej na terenie zdegradowanym. KOMPLEMENTARNOŚĆ: Projekt przewiduje potencjalnie wykorzystywanie wyremontowanej w efekcie projektów infrastrukturalnych budynków.	Tereszpol-Kukietki	Gmina Terespol	15 500,00	Budżet Gminy, PROW 2014-2020	2017-2022	Liczba działań zachęcających rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym – 7 szt.	1. Liczba adresatów działań zachęcających rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym – 50 os.

Źródło: Opracowanie na podstawie przesyłanych do UG fiszek projektowych

Projekty rewitalizacyjne – lista uzupełniająca

Tabela 51. Projekty rewitalizacyjne – lista uzupełniająca

Lp.	Nazwa projektu	Zakres realizowanych zadań	Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Możliwe źródła finansowania	Okres realizacji projektu	Wskaźniki produktu	Planowane rezultaty realizacji projektu (rocznie)
Projekty rewitalizacyjne lista uzupełniająca										
Cel operacyjny 1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;										
1	Montaż siłowni zewnętrznej przy boisku szkolnym w Terespolu-Kukielkach	Montaż siłowni zewnętrznej przy boisku szkolnym w Terespolu-Kukielkach	Wymieniona infrastruktura posłuży mieszkańcom. Przyczyni się do zwiększenia integracji społecznej.	Terespol-Kukielki	Gmina Terespol	60 000	Środki własne; fundusz sołecki, inne programy	2018	1. Liczba utworzonej infrastruktury sportowej – 1 szt.	1. Liczba osób korzystających z siłowni zewnętrznej – 100 os.
Cel operacyjny 2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;										
1	Organizacja pikników i zajęć sportowo - rekreacyjnych	Organizacja pikników i zajęć sportowo - rekreacyjnych wykorzystujących przestrzeń publiczną poddaną rewitalizacji, 2. Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do uczestniczenia w wydarzeniach i promocja zdrowego stylu życia	Przedmiotowy projekt przyczyni się do integracji mieszkańców jak również będzie stymulował włączenie społeczne.	Terespol-Kukielki	Biblioteka Publiczna w Terespolu-Zaorendzie,	20 000,00	MSiT, Budżet Gminy	2018-2020	liczba wydarzeń integrujących i aktywizujących mieszkańców wykorzystujących przestrzeń publiczną poddaną procesowi rewitalizacji – 5 szt./rok	Liczba uczestników wydarzeń sportowo-rekreacyjnych na obszarze rewitalizowanym – 100 os./rok
Cel operacyjny 3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.										
1	Szkolenia i spotkania informacyjne zachęcające do aplikowania o środki z UE	Cykl spotkań informacyjnych i szkoleń	Cykl spotkań i szkoleń pobudzi lokalnych przedsiębiorców do aplikowania o środki z UE i przyczyni się do poprawy kondycji lokalnych przedsiębiorstw co przyczyni się do	Terespol-Kukielki	Gmina Terespol, LGD	15 500,00	Budżet Gminy Terespol RPO WL 2014-2020 PROW 2014-2020	2017-2022	Liczba szkoleń i spotkań informacyjnych – 7szt.	1. Liczba uczestników szkoleń i spotkań informacyjnych – 50 os

			powstawania nowych miejsc pracy							
2	Działania informacyjne zachęcające rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE	Cykl spotkań informacyjnych i szkoleń	Działania informacyjne przyczynią się do poprawy jakości środowiska naturalnego na terenie gminy	Tereszpol-Kukietki	Gmina Terespol	15 500,00	Budżet Gminy, PROW 2014-2020	2017-2022	Liczba działań informacyjnych zachęcających rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE – 7 szt.	Liczba adresatów działań informacyjnych zachęcających rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE – 50 os.

Źródło: Opracowanie na podstawie przesłanych do UG fiszek projektowych

11.3. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych

Tabela 52. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych.

Lp.	Projekt rewitalizacyjny	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	Remont budynku OSP w Terespolu-Kukielkach wraz z przystosowaniem go do pełnienia funkcji Centrum Aktywizacji Mieszkańców						
2	Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu przyległego do Szkoły Podstawowej w Terespolu-Kukielkach i nadanie obszarowi funkcji turystycznej						
3	Stworzenie systemu zajęć pozalekcyjnych integrujących lokalną społeczność						
4	Stworzenie spójnej, obejmującej wszystkie miejscowości, oferty kulturalnej integrującej mieszkańców						
5	Wsparcie osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa						
6	Utworzenie terenów inwestycyjnych na terenie Terespola-Kukielki						
7	„Od szkolenia do zatrudnienia – YEI”						
8	Wprowadzenie systemu ulg dla inwestorów i przedsiębiorców						
9	Organizacja cyklicznych szkoleń i spotkań informacyjnych zachęających do zakładania i rozwoju własnej firmy						
10	Zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka)						
11	Montaż siłowni zewnętrznej przy boisku szkolnym w Terespolu- Kukielkach						
12	Organizacja pikników i zajęć sportowo - rekreacyjnych						
13	Szkolenia i spotkania informacyjne zachęające do aplikowania o środki z UE						
14	Działania informacyjne zachęające rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE						

Źródło: Opracowanie własne

11.4. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 działa w sposób kompleksowy łącząc aspekty społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe i kulturowe. Program złożony jest z wielu różnorodnych projektów, w tym również planowanych do współfinansowania w ramach EFRR i EFS, pozwalających na osiągnięcie kompleksowych efektów poprawy. Wymogiem koniecznym do wsparcia projektów rewitalizacyjnych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego i innych programów operacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. Poniżej przedstawiono komplementarność zidentyfikowanych projektów w zakresie: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

Komplementarność stanowi bardzo ważny aspekt Lokalnego Programu Rewitalizacji, gdyż zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Według Wytocznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanych przez Ministerstwo Rozwoju wymogiem koniecznym przy opracowaniu programów rewitalizacji jest konieczność zapewnienia komplementarności w pięciu aspektach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenną w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 zapewniają projekty wyznaczone do realizacji na obszarze rewitalizacji pozwalające na wyprowadzenie go ze stanu kryzysowego. Są to projekty wzajemnie ze sobą powiązane, synergiczne i wzajemnie się dopełniające, a ich realizacja wpłynie na poprawę całego obszaru rewitalizacji. Wyznaczony obszar rewitalizacji w pokrywa się z obszarem zdegradowanym, o jego delimitacji decydowała, zarówno sytuacja społeczno-gospodarcza (wartości wskaźników), jak i wola mieszkańców gminy. Ze względu na znaczenie tego obszaru (koncentracja usług) planowana interwencja nie spowoduje przesunięcia problemów na inny obszar, a jedynie zapoczątkuje pozytywne zmiany w pozostałych sołectwach gminy.

Wszystkie zidentyfikowane projekty rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Stanowią odpowiedź na główne problemy obszaru rewitalizacji. Dzięki ich realizacji pozytywne skutki widoczne będą na całym obszarze gminy, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, co wpłynie na poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców gminy Terespol.

Komplementarność problemowa

W Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 zapewniona została także komplementarność problemowa. Zidentyfikowane projekty rewitalizacyjne wzajemnie dopełniają się tematycznie, sprawiając że realizowany LPR będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, ekonomicznym, przestrzennym i technicznym). Projekty skupione w celu operacyjnym 1. przełożą się na wzrost poczucia tożsamości lokalnej i budowanie silnego kapitału społecznego. Wpłynie to na atrakcyjność obszaru jako miejsca zamieszkania i rekreacji co niewątpliwie przyczyni się do rozwoju usług turystycznych i okoturystycznych jak również usług podstawowych dla mieszkańców.

Wskazane w dokumencie przedsięwzięcia wpływają na niwelowanie problemów w różnych sferach, co przeciwdziała fragmentacji działań i wpływa na ich kompleksowość.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 charakteryzuje się komplementarnością proceduralno-instytucjonalną gdyż obejmuje system zarządzania procesem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie interesariuszy, w tym niezależnych od siebie instytucji i podmiotów.

Szczegółowy system zarządzania procesem rewitalizacji został przedstawiony w podrozdziale 12.3. niniejszego dokumentu, jest on spójny i przejrzysty. Instytucją bezpośrednio zaangażowaną w proces rewitalizacji na obszarze gminy Terespol oraz koordynującą wdrażanie LPR jest Wójt Gminy Terespol wraz z Radą ds. rewitalizacji.

Wśród struktur organizacyjnych biorących udział w realizacji LPR wymienić należy dwa typy podmiotów:

- ✓ podmiot zarządzający, czyli jednostka nadzorująca oraz koordynująca wdrożenie programu, jako całości, a przy tym prowadząca monitoring i ocenę programu,
- ✓ podmioty wykonawcze, czyli jednostki realizujące poszczególne zadania.

Kompleksowa rewitalizacja obszaru zdegradowanego wymaga współpracy wszystkich rodzajów jednostek funkcjonujących na obszarze gminy, dlatego korzystnym modelem jest współpraca podmiotów publicznych, prywatnych i społecznych.

Funkcję podmiotu zarządzającego i koordynującego realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie pełnił Wójt Gminy Terespol przy współpracy z powołaną specjalnie na potrzebę wdrożenia LPR Radą ds. rewitalizacji. Rada ds. rewitalizacji zapewni reprezentatywność w systemie zarządzania wszystkich sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego.

Komplementarność międzyokresowa

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 zwraca także uwagę na zachowanie ciągłości programowej. Przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich okresach programowych mają swoją ciągłość i kontynuację w obecnym dokumencie. Zidentyfikowane projekty inwestycyjne i nieinwestycyjne stanowią kontynuację zrealizowanych już przedsięwzięć, zarówno tych wspartych ze środków unijnych, jak i tych realizowanych przy udziale środków krajowych. Komplementarność projektów opiera się na wykorzystaniu powstałych produktów i rezultatów, udziale tych samych użytkowników, pełnieniu tych samych funkcji. Ponadto obejmują kompleksowe rozwiązania obszarowe w zakresie rozwiązywania problemów i zaspokajanie potrzeb.

Gmina Terespol w latach 2007- 2014 realizowała następujące projekty społeczne:

1.

Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji

Nazwa zadania: „My u nas w Terespolu”

Wnioskodawca: WIDOMSCY.COM Centrum Wspierania Przedsiębiorczości Paweł Widomski

Gmina uczestniczyła jako partner

Kwota dofinansowania 49.992,50 zł

Realizacja w okresie 01.03.2010 – 31.05.2010

2.

Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty,

Poddziałania 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej.

Nazwa zadania: „Modernizacja oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych”,

Kwota Dofinansowania: 142.660,57

Realizacja: oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Terespolu-Kukietkach w okresie 01.07.2014 – 31.12.2014

3.

Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty,

9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych.

Nazwa zadania: „Indywidualizacja procesu nauczania w Gminie Terespol

Kwota dofinansowania: 86.050,90

Realizacja: wszystkie szkoły podstawowe w gminie, okres 01.08.2011 – 31.07.2012

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty, które zostały zapisane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017 -2022 mają możliwość realizacji przy udziale różnych źródeł finansowania w tym środków unijnych. W Lokalnym Programie Rewitalizacji wykorzystano możliwość łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS oraz EFRROW w celu realizacji założonych celów i wyprowadzania obszaru ze stanu kryzysowego. Realizacja projektów rewitalizacyjnych z różnych źródeł z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania pozwala na uzyskanie korzystnych efektów i wpływa na wzrost dynamiki pożądanych zmian. Ponadto projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji.

W sytuacji nieuzyskania dofinansowania na realizację wymienionych w Lokalnym Programie Rewitalizacji działań, Urząd Gminy Terespol będzie w miarę możliwości finansowych wdrażał je ze środków własnych. W związku z tym, nie uzależnia się realizacji przedmiotowego programu od uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych.

11.5. Powiązanie celów i projektów rewitalizacyjnych z uzasadnieniem ich wpływu na rozwiązywanie problemów oraz efekty ich realizacji

Zidentyfikowane w procesie szerokich konsultacji społecznych z sołtysami i mieszkańcami obszaru rewitalizacji i w wyniku eksperckich analiz główne projekty rewitalizacyjne przyczynią się do realizacji wyznaczonego głównego celu rewitalizacji tj. *Wzrostu poziomu życia mieszkańców oraz poprawy atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez nadanie mu nowych funkcji i odbudowanie istniejących oraz kompleksową odnowę społeczną, przestrzenną i gospodarczą* oraz celów operacyjnych:

Cel operacyjny 1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;

Cel operacyjny 2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;

Cel operacyjny 3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.

Do realizacji 1 celu operacyjnego przyczynią się następujące projekty główne:

1. Remont budynku OSP w Terespolu-Kukielkach wraz z przystosowaniem go do pełnienia funkcji Centrum Aktywizacji Mieszkańców
2. Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu przyległego do Szkoły Podstawowej w Terespolu-Kukielkach i nadanie obszarowi funkcji turystycznej

Do realizacji 2 celu operacyjnego przyczynią się następujące projekty główne:

1. Stworzenie systemu zajęć pozalekcyjnych integrujących lokalną społeczność
2. Stworzenie spójnej, obejmującej wszystkie miejscowości, oferty kulturalnej integrującej mieszkańców
3. Wsparcie osób bezrobotnych i aktywizacja zawodowa

Do realizacji 3 celu operacyjnego przyczynią się następujące projekty główne:

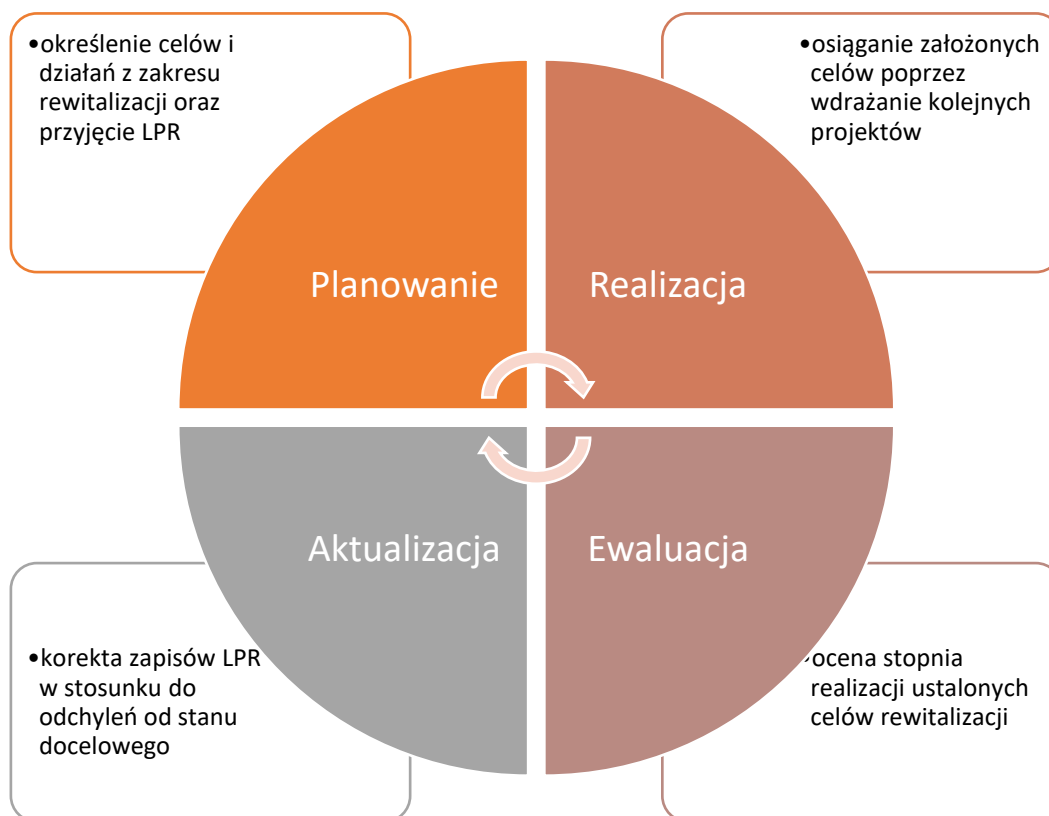
1. Utworzenie terenów inwestycyjnych na terenie Terespola-Kukielki
2. „Od szkolenia do zatrudnienia – YEI”
3. Wprowadzenie systemu ulg dla inwestorów i przedsiębiorców
4. Organizacja cyklicznych szkoleń i spotkań informacyjnych zachęcających do zakładania i rozwoju własnej firmy
5. Zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka)

12. System wdrażania i monitorowania działań rewitalizacyjnych

Ze względu na długookresowy charakter Lokalnego Programu Rewitalizacji wdrażanie jego założeń jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do wytycznych w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. W wyniku podejmowanych działań stopniowo będą osiągnęte cele rewitalizacji i w związku z tym będą zmieniały się priorytety.

Proces wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji poprzedza jego opracowanie i ustalenie celów rewitalizacji oraz konkretnych projektów przeznaczonych do realizacji. Pierwszym etapem wdrożenia LPR jest przyjęcie go stosowną uchwałą Rady Gminy. Kolejnym etapem jest realizacja poszczególnych projektów, dzięki czemu osiągnęte są cele. W trakcie wdrażania LPR odbywa się ocena stopnia jego realizacji, która prowadzi do aktualizacji zapisów programu, jeżeli wystąpiły odchylenia od pierwotnie zaplanowanego stanu docelowego.

Ze względu na społeczny charakter procesu rewitalizacji stworzone zostaną możliwości współuczestniczenia społeczności w poszczególnych projektach np. w ramach dyskusji o sposobach zagospodarowania i przyjmowania właściwych rozwiązań, poprzez zastosowanie w SIWZ społecznych kryteriów oceny ofert inwestycyjnych, premiując zatrudnianie lokalnych bezrobotnych.

12.1. Źródła i modele finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W związku z tym, iż Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol został opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju oraz Zasadami programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim Departamentu Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Departamentu Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym źródłem jego finansowania mogą być zarówno wewnętrzne fundusze budżetu gminy i podmiotów prywatnych, jak i zewnętrzne środki unijne i krajowe

Ważne jest wykorzystanie dla celów rewitalizacji dostępnych środków z programów rządowych oraz funduszy pomocowych Unii Europejskiej, a także stworzenie przez gminę warunków dla możliwie szerokiego włączenia się sektora prywatnego w działania na rzecz rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem lokalnych firm i instytucji.

Głównym unijnym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, w ramach którego działaniami dedykowanymi rewitalizacji są:

13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich,

13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich,

13.8 Rewitalizacja Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

W ramach powyższych działań na dofinansowanie szansę mają projekty infrastrukturalne, mające na celu przywracanie bądź nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym pod względem przestrzennym, środowiskowym, społecznym i gospodarczym.

Dla gminy Terespol najbardziej istotnym działaniem jest 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich. Realizacja projektów rewitalizacyjnych przy współfinansowaniu RPO WL w ramach tego działania będzie możliwa jedynie pod warunkiem wpisania ich do Lokalnego Programu Rewitalizacji.

W działaniu 13.4 określony został szeroki katalog beneficjentów, którzy mogą starać się o dofinansowanie projektu rewitalizacyjnego:

- ✓ podmioty publiczne (jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, porozumienia i stowarzyszenia, samorządowe jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, służby ratownicze i bezpieczeństwa publicznego, jednostki zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną nie wymienione wyżej),
- ✓ podmioty prywatne (spółki prawa handlowego, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki, MŚP (przedsiębiorstwa muszą prowadzić działalność na terenie województwa lubelskiego).
- ✓ podmioty społeczne (przedsiębiorstwa społeczne, zgodnie definicją Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, organizacje pozarządowe),
- ✓ podmioty mieszane (podmioty działające w oparciu o partnerstwo publiczno-prywatne).

W ramach RPO WL przewidziano także preferencje dla inwestycji niezbędnych dla kompleksowej rewitalizacji danego obszaru realizowanych w ramach następujących działań:

- 3.1 Tereny inwestycyjne,
- 5.2 Efektywność energetyczna sektora publicznego,
- 5.3 Efektywność energetyczna sektora mieszkaniowego,
- 5.5 Promocja niskoemisyjności,
- 7.1 Dziedzictwo kulturowe i naturalne,
- 9.1 Aktywizacja zawodowa,
- 9.3 Rozwój przedsiębiorczości,
- 9.6 Rozwój przedsiębiorczości w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF,
- 11.1 Aktywne włączenie,
- 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne,
- 11.4 Aktywne włączenie w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF,
- 11.5 Usługi społeczne i zdrowotne w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF,
- 12.2 Kształcenie ogólne,
- 12.6 Kształcenie ogólne w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych LOF,
- 13.2 Infrastruktura usług społecznych.

Szczególną formą finansowania działań rewitalizacyjnych jest połączenie środków publicznych i prywatnych poprzez zawiązanie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). W rozumieniu ustawy o PPP z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 169 poz.1420) jest to oparta na umowie współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, służąca realizacji zadania publicznego, w ramach której partner prywatny w całości albo w części poniesie nakłady na wykonanie przedsięwzięcia będącego przedmiotem współpracy lub zapewni ich poniesienie przez osoby trzecie.

Partnerstwo publiczno-prywatne, jest szczególnie zalecane, gdy:

- ✓ samorząd chce utrzymać pewien stopień kontroli nad przedsięwzięciem,
- ✓ istnieją znaczne potrzeby inwestycyjne, a fundusze publiczne winny być kierowane na inne cele,
- ✓ zaangażowany w projekt sektor prywatny jest w stanie uzyskać zwrot zainwestowanych środków z opłat za użytkowanie obiektu.

Podobną formą finansowania działań rewitalizacyjnych jest partnerstwo publiczno-społeczne czyli forma współpracy jednostki publicznej z organizacjami pozarządowymi.

Zakres, organizacja i finansowanie rewitalizacji powinny być dostosowane do specyfiki obszaru, z wykorzystaniem wszystkich doświadczeń podmiotów planujących realizację projektów rewitalizacyjnych.

W sytuacji nieuzyskania dofinansowania na realizację wymienionych w Lokalnym Programie Rewitalizacji działań, Urząd Gminy Terespol będzie w miarę możliwości finansowych wdrażał je ze środków własnych. W związku z tym, nie uzależnia się realizacji przedmiotowego programu od uzyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych.

12.2. System instytucjonalny w procesie rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Tereszpól określa plan działania dla obszaru objętego rewitalizacją. Wydatkowanie funduszy publicznych, w tym także pochodzących z funduszy zagranicznych, na działania rewitalizacyjne wymaga stworzenia systemu instytucji i procedur, które zapewnią, że środki te będą wydatkowane oszczędnie i efektywnie.

Instytucją bezpośrednio zaangażowaną w proces rewitalizacji na obszarze gminy Tereszpól oraz koordynującą wdrażanie LPR jest Urząd Gminy Tereszpól na czele z Wójtem i Radą Gminy. Instytucjami wspomagającymi Urząd Gminy są sołtysi sołectw wchodzących do obszaru rewitalizacji oraz jednostki organizacyjne Urzędu Gminy.

Szczególną rolę we wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Tereszpól będzie pełnił sołtys sołectwa wchodzącego w obszar rewitalizacji: Tereszpola- Kukielki. Będzie on pełnił funkcję koordynacyjną wdrażaniem LPR w mikroskali pojedynczego sołectwa, ponieważ jest przedstawicielem mieszkańców i najlepiej zna ich problemy i potrzeby.

W zależności od lokalnych uwarunkowań i specyfiki poszczególnych projektów w proces rewitalizacji jako partnerzy mogą włączyć się podmioty społeczne i gospodarcze.

Kompleksowa rewitalizacja obszaru zdegradowanego wymaga współpracy wszystkich rodzajów jednostek funkcjonujących na obszarze gminy, dlatego korzystnym modelem jest współpraca podmiotów publicznych, prywatnych i społecznych w formie partnerstwa.

Współpracę tę zapewni Rada ds. rewitalizacji utworzona zarządzeniem Wójta Gminy Tereszpól, w skład której wejdą interesariusze Lokalnego Programu Rewitalizacji z sektora społecznego, publicznego i prywatnego.

12.3. Zarządzanie procesem rewitalizacji

System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji powinien w jasny sposób przedstawić i określić sposób zarządzania realizacją założeń LPR, a także wyodrębnić i zidentyfikować struktury organizacyjne. Z uwagi na możliwość zaangażowania lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych struktury te, a także model funkcjonowania podmiotu zarządzającego należy zarysować w sposób możliwie przejrzysty.

Wśród struktur organizacyjnych biorących udział w realizacji LPR, wymienić należy dwa typy podmiotów:

- ✓ podmiot zarządzający, czyli jednostka nadzorująca oraz koordynująca wdrożenie programu, jako całości, a przy tym prowadząca monitoring i ocenę programu,
- ✓ podmioty wykonawcze, czyli jednostki realizujące poszczególne zadania.

Funkcję podmiotu zarządzającego i koordynującego realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie pełnił Wójt Gminy Tereszpól przy współpracy z powołaną specjalnie na potrzebę wdrożenia LPR Radą ds. rewitalizacji.

Podmiot zarządzający będzie prowadzić nadzór nad:

- ✓ ustaleniem szczegółowych zasad i kryteriów realizacji LPR,

- ✓ zapewnieniem zgodności realizacji LPR z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- ✓ zapewnieniem korelacji poszczególnych projektów wynikających z LPR ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Terespol oraz miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- ✓ zapewnieniem przygotowania i wdrożenia zadań w zakresie informacji i promocji LPR,
- ✓ monitoringiem tj. zbieraniem danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów,
- ✓ przygotowaniem raportów ewaluacyjnych na temat wdrażania LPR,
- ✓ ewaluacją ex-post po zakończeniu realizacji LPR.

Najważniejszym podmiotem zarządzającym Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 jest Wójt. Funkcje pomocnicze pełnić będzie Rada ds. rewitalizacji, w skład której wejdą przedstawiciele wszystkich sektorów. Sektor publiczny będzie reprezentowany przez Radnych Gminy, Wójta Gminy Terespol oraz wybranych przez niego pracowników Urzędu Gminy. Sektor społeczny stanowią będą Sołtysi rewitalizowanych sołectw, mieszkańcy i organizacje pozarządowe. Sektor gospodarczy budują podmioty prowadzące działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji. Ostateczna struktura Rady ds. rewitalizacji z zapewnieniem reprezentatywności wszystkich trzech sektorów ustalona zostanie w Zarządzeniu Wójta Gminy Terespol.

Urząd Gminy Terespol jako podmiot wykonawczy posiada wszelkie struktury organizacyjne oraz doświadczenie umożliwiające wdrożenie projektów w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji. Za realizację poszczególnych etapów projektu rewitalizacyjnego odpowiedzialne będą następujące jednostki:

- ✓ Wójt i Rada Gminy Terespol – zlecenie przygotowania i wykonania projektu,
- ✓ Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska – opracowanie wniosków o dofinansowanie; obsługa i przygotowanie przetargu, przygotowanie umów, realizacja projektów, ocena realizacji, koordynacja działań, monitoring,
- ✓ Referat finansowy i kadr – obsługa finansowa,
- ✓ odpowiednia jednostka – użytkowanie i zarządzanie produktami powstałymi w wyniku realizacji projektu.

Poszczególne inwestycje realizowane będą przez instytucje będące właścicielem majątku objętego projektami. Instytucje te będą występowały jako beneficjent i będą odpowiedzialne za przygotowanie, realizację oraz finansowanie projektów w części przypadającej na udział własny.

Do podmiotów wykonawczych zaliczymy również instytucje lub podmioty będące właścicielem majątku objętego projektami. Interesariusze Ci będą występowali jako beneficjenci i będą odpowiedzialni za przygotowanie, realizację oraz finansowanie projektów w części przypadającej na udział własny.

Nieruchomości położone na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji, gmina Terespol może wносить aportem do spółek z udziałem gminy, celem realizacji zadań rewitalizacyjnych zgodnie z założeniami funkcjonalno-przestrzennymi i organizacyjno-finansowymi rewitalizacji danego obszaru.

12.4. System budowania i wspierania partnerstw

W celu jak najpełniejszego zrealizowania celów rewitalizacji wyznaczonych w niniejszym Lokalnym Programie Rewitalizacji wskazane jest zaangażowanie w proces rewitalizacji instytucji mogących być partnerami w realizacji przedsięwzięć zapisanych w LPR oraz zachęcenie mieszkańców do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów rewitalizacji.

Zasada „partnerstwa” jest jedną z kluczowych zasad przyświecających przygotowaniu i wdrażaniu LPR. Inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi stanowi kontynuację prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji, gdzie do współpracy zostali zaproszeni chętni z terenu obszaru rewitalizacji.

Wójt i Rada Gminy Terespol przyjmują rolę inicjatora projektów rewitalizacyjnych, podejmując działania w celu pozyskania jak największej liczby wiarygodnych partnerów tych procesów. W tym celu będzie budowany właściwy system zachęt dla interesariuszy, kładąc szczególny nacisk na zidentyfikowanie osób mogących być lokalnymi liderami. Osoby takie zdolne są do pozyskania dla procesu rewitalizacji szerokiego poparcia mieszkańców obszaru. Ci partnerzy, którzy odpowiedzialni będą za realizację określonych projektów w ramach rewitalizacji, będą zobowiązani do zachowania określonych ram (terminów i zakresu zadania). Dla stabilizacji tego procesu będą zawierane stosowne porozumienia, umowy lub listy intencyjne pomiędzy władzą samorządową, a partnerami rewitalizacji.

Władza Samorządowa odpowiedzialna będzie za koordynację i nadzór prowadzonych i inicjowanych przez siebie działań w zakresie rewitalizacji oraz będzie zapewniać właściwą współpracę wszystkich podmiotów zaangażowanych w ich realizację. W uzasadnionych przypadkach gmina może tworzyć nowe podmioty, które będą pełnić rolę koordynatorów rewitalizacji poszczególnych obszarów objętych projektem.

Współpraca pomiędzy partnerami LPR ma na celu:

- ✓ wykorzystanie potencjału organizacji i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach jednego, spójnego projektu akceptowanego i wspieranego przez wszystkich uczestników,
- ✓ optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców,
- ✓ wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającej się zastosowaniem nowych podejść do problemów związanych z rozwojem lokalnym.

12.5. System informacji i promocji

Współpraca z wieloma partnerami podczas wdrażania LPR i prowadzenia procesu rewitalizacji nakłada na gminę pewne obowiązki, wśród których jednym z najważniejszych jest obowiązek informacyjny. W związku z tym wdrażanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol będzie procesem jawnym, a więc publicznym i uspołecznionym.

Celem komunikacji społecznej jest nie tylko podnoszenie świadomości społecznej na temat korzyści płynących z procesu rewitalizacji poprzez poinformowanie możliwie największej liczby interesariuszy o ostatecznych zapisach LPR oraz wszystkich istotnych dla nich aspektach rewitalizacji, ale również zaproszenie ich do aktywnego udziału w pracach na rzecz realizacji zamierzonych celów i pobudzanie do wnoszenia własnych propozycji działań. Prawidłowo przeprowadzona kampania informacyjna o prowadzonych pracach nad założeniami dokumentu, a następnie ich realizacją będzie czynnikiem stymulującym do pozyskiwania partnerów procesu rewitalizacji.

Promocja dokumentu jest ważnym elementem realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Działania promocyjne powinny być skierowane do następujących grup docelowych:

- ✓ społeczność lokalna,
- ✓ organizacje pozarządowe,
- ✓ partnerzy społeczno-gospodarczy, w tym spółdzielnie, lokalni przedsiębiorcy,
- ✓ media.

Za informowanie i promocję Lokalnego Programu Rewitalizacji na poziomie gminy odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Terespol. Poprzez właściwe przeprowadzenie działań w zakresie kreowania pozytywnego wizerunku przyjętego Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz zaangażowanie partnerów społecznych w proces jego konsultacji i realizacji rozumie się:

- ✓ umieszczenie informacji nt. stanu realizacji założeń LPR, realizacji projektów itp. na oficjalnej stronie internetowej gminy Terespol (<http://tereszp.pl/>) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (<http://ugtereszp.bip.lubelskie.pl/>),
- ✓ zamieszczanie informacji w lokalnych mediach (np. prasie),
- ✓ publiczną prezentację LPR społeczności lokalnej,
- ✓ organizację spotkań i konferencji dla społeczności lokalnej, przedstawicieli lokalnych środowisk, organizacji pozarządowych dotyczących wdrażania i/lub aktualizacji LPR, które stanowią niezbędny element dialogu społecznego (zwłaszcza w przypadkach projektów społecznych, uzupełniających inwestycje infrastrukturalne), prowadząc do wymiany opinii, czasem nawet do weryfikacji planów lub ich uzupełniania,
- ✓ umożliwienie szerokiego dostępu do zapisów dokumentu poprzez jego powielenie, bądź udostępnienie w formie broszur i ulotek najważniejszych zapisów dotyczących realizowanych działań.

Oprócz Wójta, jako głównego podmiotu odpowiedzialnego za prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych związanych z Lokalnym Programem Rewitalizacji, działania tego typu powinny prowadzić wszystkie inne podmioty, zaangażowane w poszczególne projekty zawarte w LPR.

Nie bez znaczenia jest fakt, że informowanie o planowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych (inwestycyjnych i nieinwestycyjnych) to ważny sygnał dla potencjalnych inwestorów i nowych firm, a także dla mieszkańców zainteresowanych otwarciem własnej działalności gospodarczej na rewitalizowanym obszarze gminy Terespol.

12.6. Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych

Monitorowanie LPR to systematyczne i ciągłe zbieranie, analiza i wykorzystywanie informacji o przebiegu wdrażania Programu na potrzeby jego zarządzania, oceny oraz podejmowania decyzji. Proces ten dostarcza niezbędnych informacji na temat postępów realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów.

Wójt Gminy Terespol, jako podmiot zarządzający wdrażaniem LPR, odpowiada za kreowanie i realizację polityki rozwoju na swoim terenie. Dlatego szczególnie ważnym elementem wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol jest umiejętne określenie systemu kontroli i monitorowania realizacji celów. Podstawowym zadaniem tego systemu jest dostarczenie bieżących informacji o tym, czy cele rewitalizacji są osiągnięte oraz w jakim stopniu.

Pozwoli to również na dokładne monitorowanie postępów LPR i ewentualne korygowanie niedociągnięć. Poza tym istotne jest zachowanie trwałości podejmowanych działań, a nie skupianie się na rozwiązaniach tymczasowych i nietrwałych.

Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol jest Wójt Gminy Terespol, który jest wspierany przez pracowników Urzędu Gminy i jednostki organizacyjne. Bardzo istotną rolę w procesie społecznego monitorowania realizacji LPR będą pełnili sołtysi sołectw wchodzących w skład obszaru rewitalizacji, którzy przy pomocy mieszkańców będą kontrolować realizację poszczególnych projektów rewitalizacyjnych, a zatem wyznaczonych celów rewitalizacji.

Proces monitorowania obejmuje zbieranie danych obrazujących tempo i jakość wdrażania projektów, ich raportowanie, a następnie interpretowanie informacji opisujących postęp i efekty realizowanego zadania.

Monitorowanie efektów działań rewitalizacyjnych będzie się odbywało na trzech poziomach:

- ✓ wskaźniki produktu na poziomie realizowanych projektów: określone indywidualnie dla poszczególnych projektów w podrozdziale 11.2. Projekty rewitalizacyjne,
- ✓ wskaźniki rezultatu na poziomie realizowanych projektów: określone indywidualnie dla poszczególnych projektów w podrozdziale 11.2. Projekty rewitalizacyjne oraz na poziomie celów operacyjnych,
- ✓ wskaźnik oddziaływania na poziomie wizji i celu głównego.

Każdego roku przez okres obowiązywania Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie sporządzany skrócony raport z wykonania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Co roku analizowane będą wskaźniki produktów i przedstawiony będzie wykaz projektów, które zostały zrealizowane w ciągu roku. Co dwa lata, będzie przygotowywany pełny raport obejmujący: zrealizowane projekty, monitorowanie celów i monitorowanie wskaźników diagnostycznych (przedstawionych w rozdziale 9. Wyznaczenie i charakterystyka obszarów zdegradowanych).

Monitorowanie wskaźników diagnostycznych ma na celu uniknięcie ograniczania się do obserwacji tylko postępów w realizacji poszczególnych projektów. Celem przygotowania LPR jest wydobywanie wskazanych obszarów ze stanu kryzysowego. W związku z tym niezbędne jest monitorowanie również zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, zwłaszcza w dziedzinach uznanych jako wymagające interwencji, co będzie możliwe dzięki analizie wskaźników diagnostycznych.

Po sporządzeniu raportu organizowane będzie spotkanie Wójta i Rady ds. Rewitalizacji, w którym uczestniczyć będą mogli mieszkańcy i inni interesariusze z terenu gminy (zwłaszcza obszarów rewitalizacji).

Poniżej przedstawiony został zestaw wskaźników monitorujących realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol wraz ze wskazaniem wartości bazowej wskaźnika na 2014 r. i docelowej na 2022 r. oraz źródła pozyskania danych.

Tabela 53. Lista wskaźników LPR.

Cel	Wskaźnik	Wartość docelowa 2022	Źródło danych
Wzrost poziomu życia mieszkańców oraz poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji poprzez nadanie mu nowych funkcji i odbudowanie istniejących oraz kompleksową odnowę społeczną, przestrzenną i gospodarczą z zachowaniem dbałości o środowisko naturalne	Odczuwalny wzrost poziomu jakości życia w obszarze rewitalizacji	20%	Ankietyzacja mieszkańców
Cel operacyjny 1. Dostosowanie przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji do potrzeb mieszkańców;	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/ kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu	300	Protokół z realizacji projektu
	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/ kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu.		Protokół z realizacji projektu
	Liczba osób korzystających z siłowni zewnętrznej	100	Protokół z realizacji projektu
Cel operacyjny 2. Ograniczenie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących w obszarze rewitalizacji;	Liczba osób biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych	500	Lista uczestników
	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach kulturalnych	500	Protokół z realizacji projektu
	Liczba osób, które skorzystają ze szkoleń i wsparcia.	5	Lista uczestników
	Liczba osób, które odbędą staż	5	Lista uczestników
	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	5	Protokół z realizacji projektu
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	5	Protokół z realizacji projektu
	Liczba uczestników wydarzeń sportowo-rekreacyjnych na obszarze rewitalizowanym	100	Protokół z realizacji projektu
Cel operacyjny 3. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji.	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych udostępnionych inwestorom.	20	Protokół z realizacji projektu
	Liczba osób biernych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu objętych wsparciem w programie	10	Protokół z realizacji projektu
	Liczba osób poniżej 30 lat z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	1	Protokół z realizacji projektu

Cel	Wskaźnik	Wartość docelowa 2022	Źródło danych
	Liczba przedsiębiorców, którzy skorzystali z ulg	10	Protokół z realizacji projektu
	Liczba uczestników szkoleń i spotkań informacyjnych	50	Lista uczestników
	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	25	Protokół z realizacji projektu
	Liczba adresatów działań zachęcających rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym	50	Protokół z realizacji projektu
	Liczba uczestników szkoleń i spotkań informacyjnych	50	Lista uczestników
	Liczba adresatów działań informacyjnych zachęcających rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z OZE	50	Protokół z realizacji projektu

Źródło: Opracowanie własne

Aby najpełniej odzwierciedlić poprawę sytuacji na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji należy porównać wskaźniki diagnostyczne otrzymane na początku tego procesu ze wskaźnikami uzyskanymi na kolejnych etapach oraz po jego zakończeniu.

Przyjęty system monitorowania jest podstawą do efektywnej ewaluacji i aktualizacji LPR w przypadku gdy stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów. Systematyczna ocena i aktualizacja umożliwi dostosowywanie założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji do bieżących uwarunkowań zewnętrznych wpływających na efektywność realizacji zaplanowanych działań mających na celu poprawę zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej.

13. System ewaluacji i aktualizacji programu

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 to dokument otwarty, który poddawany będzie okresowej analizie, ocenie i aktualizacji.

13.1. Zasady, tryb i metody przeprowadzenia ewaluacji

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizowanego z jednoczesnym uwzględnieniem celu głównego Programu i właściwego prawodawstwa lokalnego, krajowego i wspólnotowego dotyczącego m.in. oddziaływania na środowisko projektów zapisanych do realizacji w LPR.

Ewaluacja LPR będzie służyć przede wszystkim oszacowaniu osiągnięcia wskaźników monitorujących, a przez to stopnia wdrożenia całego LPR. Odpowie również na pytanie o trafność planowanych, przeprowadzonych i zakończonych projektów w odniesieniu do potrzeb, oraz pozwoli ocenić efekty i korzyści z ich wdrożenia.

Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol opiera się na 3 rodzajach ocen:

- ✓ ex-ante (przed realizacją LPR) – uznać można, że ocenę taką przeprowadzono na etapie przygotowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji, harmonogram projektów sporządzono w oparciu o lokalne potrzeby oraz analizę zgłoszonych kart projektów,
- ✓ on-going (w trakcie realizacji LPR) – ocenie tej podlegać będą poszczególne projekty w trakcie ich realizacji, system monitorowania i kontroli powinien być skierowany na analizę postępów w realizacji Programu i kontrolę terminów wykonania poszczególnych zadań,
- ✓ ex-post (po zakończeniu realizacji LPR) – w jej ramach przewiduje się, że po zakończeniu realizacji LPR przez kolejne pięć lat, w systemie rocznym sporządzane będą raporty celem weryfikacji rzeczywistych i planowanych wskaźników rezultatu i oddziaływania.

W raporcie ewaluacyjnym należy wziąć pod uwagę następujące kryteria ewaluacyjne: trafność, skuteczność, efektywność (przy ewaluacji on-going) oraz skuteczność, efektywność, użyteczność, trwałość (przy ewaluacji ex-post). Wójt gminy oceniając realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie brał pod uwagę 5 kryteriów:

- ✓ trafność – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele LPR odpowiadają potrzebom i priorytetem wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji,
- ✓ skuteczność – kryterium, które pozwala sprecyzować, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie LPR zostały osiągnięte,
- ✓ efektywność – kryterium, które pozwala ocenić poziom „ekonomiczności” LPR,
- ✓ użyteczność – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie LPR odpowiada potrzebom grupy docelowej,
- ✓ trwałość – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem LPR będą trwać po zakończeniu jego wdrażania.

Wszelkie dokumenty ewaluacyjne, sprawozdania z realizacji inwestycji oraz sprawozdania okresowe realizacji LPR będą adresowane do Wójta i Rady ds. rewitalizacji. Wszelkie

rozbieżności pomiędzy ustaleniami LPR a jego rzeczywistym wykonaniem będą szczegółowo wyjaśnione. Końcowy raport ewaluacyjny będzie dostępny do wglądu w sekretariacie Wójta.

13.2. Zasady i tryb aktualizacji programu

Proces rewitalizacji, jako rozciągnięty w czasie, podlegał będzie wpływowi czynników zewnętrznych, co implikuje konieczność założenia okresowej aktualizacji LPR oraz aktualizacji nadzwyczajnej w razie zaistnienia takich okoliczności.

System monitorowania i ewaluacji będzie podstawą do podjęcia działań naprawczych i aktualizacji LPR w przypadku gdy stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów, zaistnieje potrzeba wprowadzenia do programu nowego zadania, zmiany harmonogramu realizacji, planu finansowego lub konieczność aktualizacji wskaźników. Ponadto, w przypadku wystąpienia nagłych zmian w otoczeniu wpływających na LPR, może nastąpić aktualizacja nadzwyczajna.

Ewentualność wprowadzenia poprawek i aktualizacji dokumentu wiązała się będzie z przyjęciem odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy, tak aby LPR mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. Wszelkie zmiany w Programie będą jednak musiały posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne. Do LPR na późniejszym etapie jego realizacji będą mogli być również uwzględnieni dodatkowi partnerzy (zupełnie nowi, jak i zastępujący dotychczas funkcjonujących w Programie). Akceptowane będą te inicjatywy, które mogą się przyczynić do sukcesu Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ze względu na ograniczone zasoby finansowo-rzeczowe (ograniczony budżet i potencjał instytucjonalno-organizacyjny) projekty, które zostaną dopisane do Programu, muszą być zgodne z politykami i programami lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi oraz z pilnością zaspokojenia potrzeb lokalnego społeczeństwa, jak również mieć wpływ na osiągnięcie spójności przestrzennej i społeczno-gospodarczej.

Procedura okresowej aktualizacji LPR obejmuje następujące kroki:

1. Zainteresowane podmioty, działające na obszarach wskazanych do rewitalizacji w ramach LPR lub zainteresowane podjęciem takiej działalności, w zakresie przyczyniającym się do realizacji celów rewitalizacji, zgłaszają swoje propozycje w formie pisemnej do Urzędu Gminy w Terespolu lub karty projektu umieszczonej na stronie internetowej,
2. Wójt wraz z Radą ds. rewitalizacji dokonuje weryfikacji zgłoszonych propozycji i wydaje opinię odnośnie włączenia lub odmowy włączenia zgłoszonego działania bądź innej proponowanej zmiany do Lokalnego Programu Rewitalizacji,
3. Jeżeli planowane zmiany wymagają: włączenia do LPR nowych projektów, modyfikacji założonych celów bądź też wyznaczonych kierunków działań warunkujących powodzenie rewitalizacji, Wójt Gminy przy współpracy z Radą ds. rewitalizacji podejmuje decyzję o przystąpieniu do aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

W celu przejrzystości LPR dla wszystkich zaangażowanych instytucji (w tym IZ RPO WL) oraz partnerów, zmiany będą sygnalizowane w odpowiednim załączniku do uchwały Rady Gminy w postaci rejestru zmian.

14. Przebieg partycypacji społecznej w procesie programowania rewitalizacji

Partycypacja społeczna została zapewniona na każdym etapie prac nad opracowaniem LPR. Zasady angażowania wszystkich grup interesariuszy w prace nad LPR, wraz ze wskazaniem wykorzystanych form partycypacji, terminów oraz zakresu podejmowanych czynności zostały opisane poniżej. **Przyjęte zasady partycypacji nie prowadziły do uprzywilejowania części społeczności lokalnej kosztem pozostałych jej członków.** Wszelkie informacje dotyczące spotkań konsultacyjnych, wypełniania ankiet i fiszek projektowych były nie tylko dostępne na stronie internetowej gminy (zarówno w zakładce rewitalizacji jak i aktualności) jak i portalu społecznościowym Facebook ale także były wywieszane przez sołtysów w każdej miejscowości. Przez cały okres opracowywania LPR na temat rewitalizacji i jej przebiegu mieszkańcy mogli dowiedzieć się z broszur informacyjnych wyłożonych w Urzędzie Gminy.

14.1. Konsultacje społeczne

Podstawowym celem działań partycypacyjnych jest włączenie jak najszerszej grupy beneficjentów i interesariuszy w proces rewitalizacji. Interesariuszami procesu rewitalizacji są m.in. mieszkańcy gminy, mieszkańcy obszaru rewitalizacji (w tym także poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby niepełnosprawne itp.), lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe itp. W ramach wdrażania LPR, przewidziano następujące formy włączenia mieszkańców w działania rewitalizacyjne:

- ✓ opracowanie sekcji „Lokalny Program Rewitalizacji” na stronie internetowej urzędu gminy <http://terespol.pl/>, na której opublikowany zostanie dokument oraz zamieszczane będą wszystkie informacje związane z procesem rewitalizacji w gminie,
- ✓ publikowanie najważniejszych informacji dotyczących procesu rewitalizacji na głównej stronie Urzędu Gminy Terespol
- ✓ organizacja konferencji i spotkań informacyjnych dotyczących Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022,
- ✓ organizacja spotkań z mieszkańcami, na których poruszana będzie tematyka rewitalizacji,
- ✓ konsultowanie z interesariuszami procesu rewitalizacji koncepcji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Należy także zaznaczyć, że interesariusze procesu rewitalizacji będą angażowani w planowanie, realizację oraz monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Przedmiotem pierwszego etapu konsultacji była delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Terespol a. Prace prowadzone były jako wstęp do przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Od początku prac nad LPR prowadzono ankietyzację. Ankieta dostępna była na stronach internetowych Gminy, w Urzędzie Gminy oraz na spotkaniach konsultacyjnych. Ankietę wypełniło 64 osoby.

Podczas procesu konsultacji zorganizowano 3 spotkania konsultacyjne z interesariuszami LPR. Wójt Gminy oraz eksperci zewnętrzni zaprosili wszystkich mieszkańców, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców i wszystkie inne osoby oraz podmioty, które chcą mieć wpływ na rozwój gminy do włączenia się do prac nad dokumentem. Podkreślano, że udział

społeczności lokalnej jest kluczowy dla opracowania Programu Rewitalizacji oraz diagnozy społeczno-gospodarczej, w tym wyznaczenia obszarów rewitalizacji. Działania planowane w ramach Programu mają służyć poprawie warunków życia i zwiększaniu aktywności gospodarczej mieszkańców. Poinformowało o możliwościach uczestnictwa cyklu czterech konsultacji społecznych.

Spotkania konsultacyjne odbywały się w Terespolu. W każdym spotkaniu uczestniczyli radni oraz sołtysi lub wyznaczeni przez nich przedstawiciele sołectw. Program spotkań kształtował się następująco:

Tabela 54. Terminy i przedmiot konsultacji społecznych.

Lp.	Data spotkania	Program spotkania
1	2017-06-26	1. Przedstawienie podstawowych informacji na temat rewitalizacji 2. Prezentacja wyników analizy statystycznej dla każdego sołectwa Gminy. 3. Warsztat: identyfikacja negatywnych zjawisk występujących na obszarze zdegradowanym w poszczególnych sferach (społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej i gospodarczej). 4. Prezentacja propozycji obszaru do rewitalizacji i dyskusja.
2	2017-07-12	1. Warsztat: przedstawienie omówienie i dyskusja nad celami Lokalnego Programu Rewitalizacji. 2. Prezentacja fiszek rewitalizacyjnych (mieszkańcy mogą zgłaszać propozycje projektów rewitalizacyjnych na terenie obszaru rewitalizacji)
3	2017-08-23	1. Omówienie i dyskusja nad opracowanymi fiszkami projektowymi. 2. Ustalenie roboczej wersji harmonogramu realizacji projektów rewitalizacyjnych na podstawie opracowanych fiszek. 3. Podsumowanie i zakończenie serii spotkań.

Źródło: Opracowanie własne

Przez cały okres konsultacji na stronie internetowej gminy zamieszczone były mapy z zaznaczoną propozycją obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji. Diagnoza na podstawie, której wyznaczono obszary.

Konsultacje koncentrowały się na:

- 1) poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- 3) inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji,
- 5) wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji lokalnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Lokalny Program Rewitalizacji został zamieszczony na stronie internetowej gminy 28-08-2017 roku celem konsultacji społecznych i umożliwienia mieszkańcom wprowadzania zmian do dokumentu.

14.2. Wyniki badań społecznych

Po przeprowadzeniu diagnozy obszarów zdegradowanych w sześciu obszarach Gminy Terespol, w ramach analizy wskaźnikowej wyłoniono sześć obszarów zdegradowanych. Tym samym uznano o konieczności zagwarantowania udziału społeczności lokalnej, możliwości wypowiedzenia się na temat tego, jaki obszar powinien zostać uznany za obszar rewitalizacji.

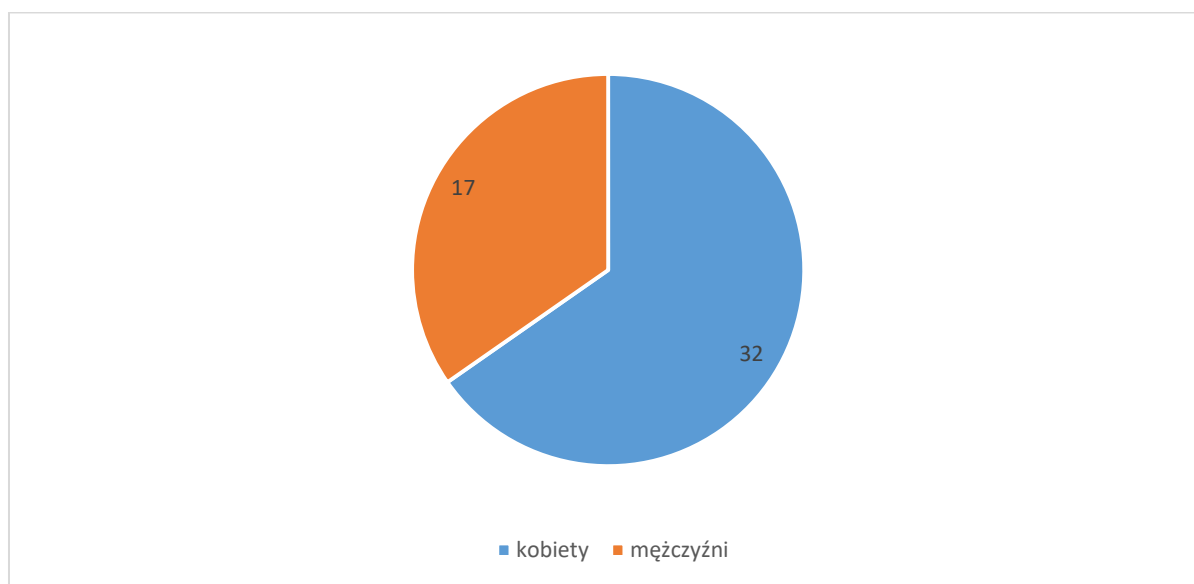
Badanie przeprowadzono w terminie od 16 czerwca 2017 r. do 3 lipca 2017 r. Ankieta była opublikowana na stronie internetowej dedykowanej rewitalizacji <http://terespol.pl/aktualnosci/398,drugie-konsultacje-spoeczne-w-sprawie-lokalnego-programu-rewitalizacji>, wyłożona w siedzibie Urzędu Gminy Terespol oraz rozdawana na wszystkich spotkaniach konsultacyjnych. Łączna liczba respondentów wyniosła 49 osób.

Celem badania było skonfrontowanie efektów przeprowadzonej analizy wskaźnikowej oraz uzyskanie informacji pozwalających na ocenę trafności doboru obszaru miejscowości Terespol- Kukielki jako obszaru rewitalizacji.

W pierwszej części analizy zostaną przedstawione zmienne socjodemograficzne populacji biorącej udział w badaniu a w dalszej części podrozdziału znajduje się analiza odpowiedzi na poszczególne pytania merytoryczne.

Wśród respondentów dominowały kobiety, ich udział kształtował się na poziomie 65,31%, natomiast odsetek mężczyzn wynosił 34,69%.

Wykres 36. Metryczka - płeć

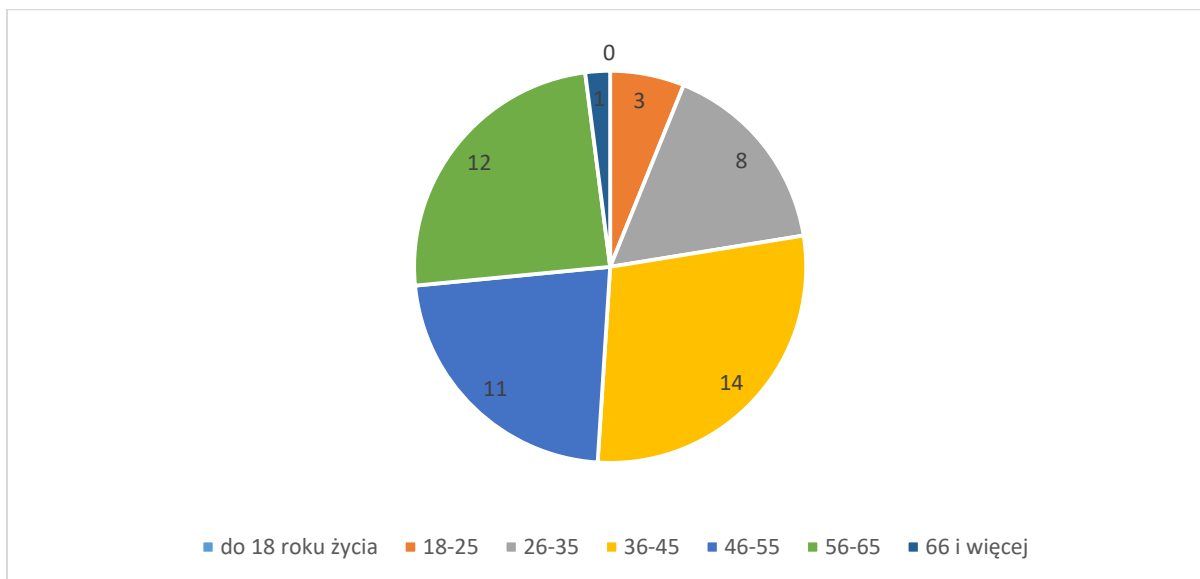

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najbardziej liczną grupą badanych były osoby w wieku 36-45 lat (28,57%), oraz osoby w wieku 56-65 lat (24,49%). Osoby w wieku 46-55 lat stanowiły 22,45 % ankietowanych, a w wieku 26-35 – 16,33%. Najmniej respondentów było w wieku do 18-25 (6,12%) oraz 66 i więcej (2,04%)

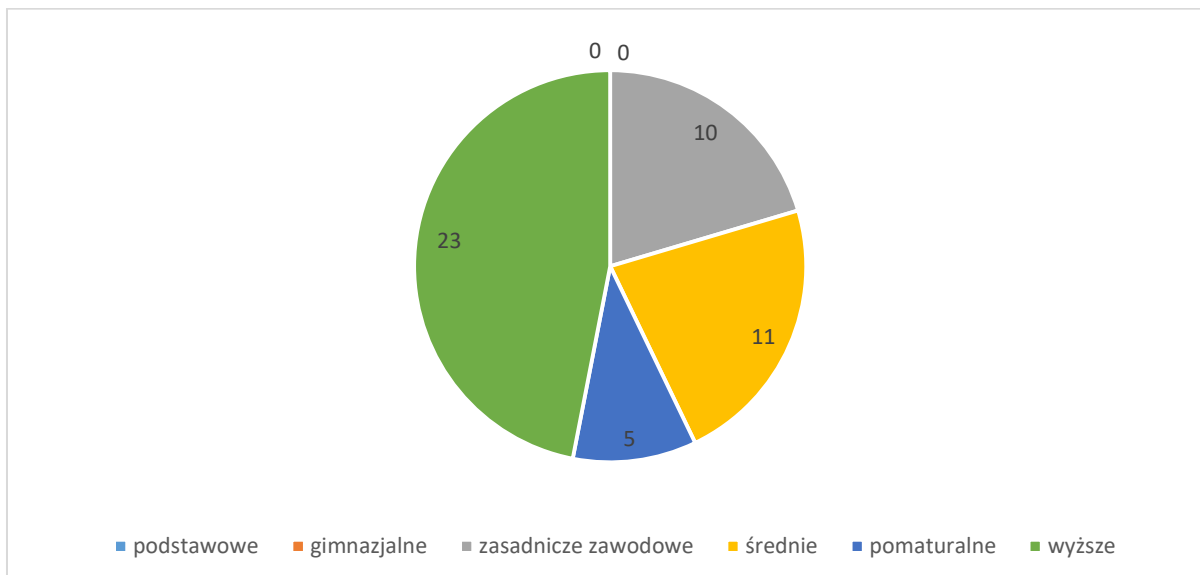
Wykres 37. Metryczka - wiek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej ankietowanych posiadało wykształcenie wyższe (46,94%), a następnie średnie (22,45%), zasadnicze zawodowe (20,41%) oraz pomaturalne (10,20%).

Wykres 38. Metryczka - wykształcenie

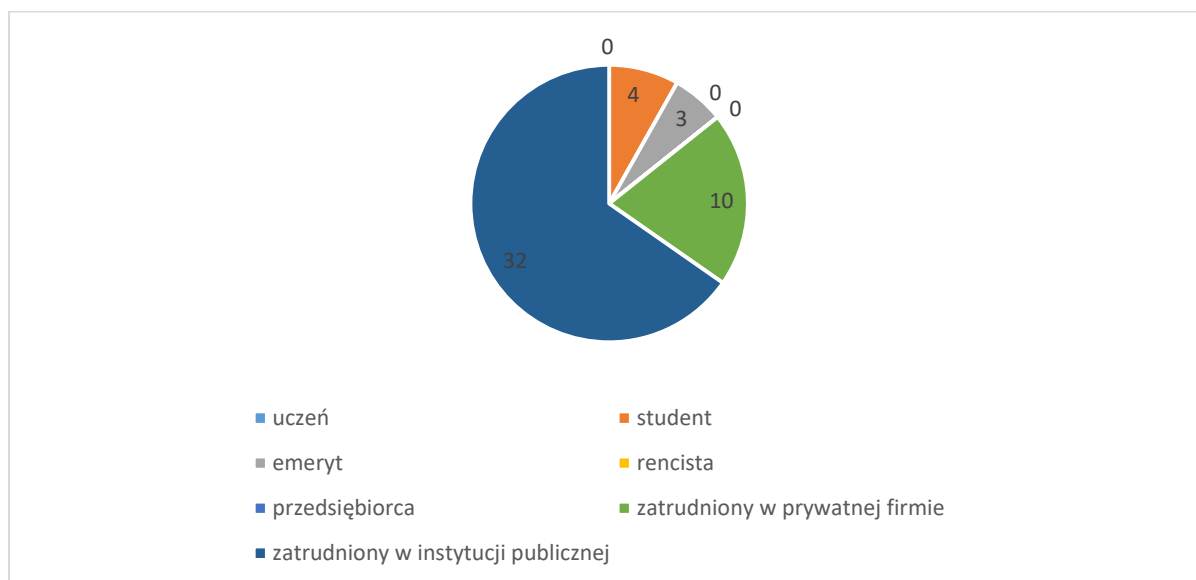

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Status na rynku pracy mieszkańców może stanowić istotny czynnik determinujący wybór odpowiedzi i formułowanie opinii dotyczących planowanych działań rewitalizacyjnych. Dlatego warto przyrzeć się jak przedstawia się przekrój ankietowanych w kontekście tego kryterium. Zdecydowaną przeważającą grupę wśród ankietowanych stanowiły osoby pracujące (85,71%). Osoby uczące się i bezrobotne stanowiły grupy o udziale 8,16% respondentów.

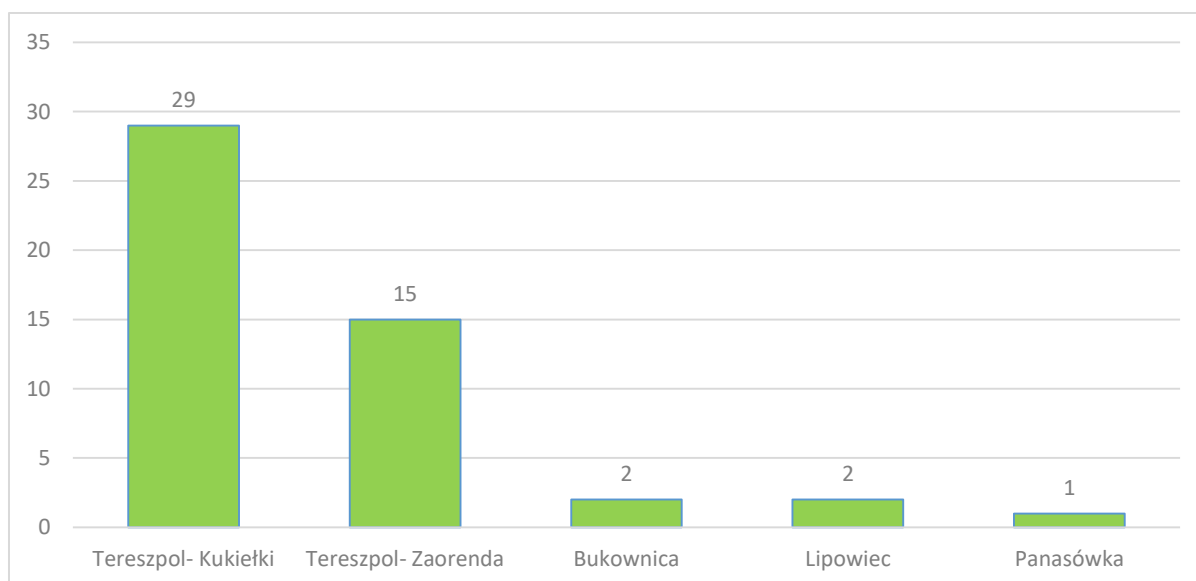
Wykres 39. Metryczka – status na rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Bazując na analizie wskaźnikowej, poproszono respondentów o wskazanie obszaru gminy, który powinien być poddany procesowi rewitalizacji. 59,18% respondentów było zdania, że obszarem poddanym procesowi rewitalizacji powinna być miejscowość Tereszpól- Kukiełki.

Wykres 40. Obszar, który powinien być poddany procesowi rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

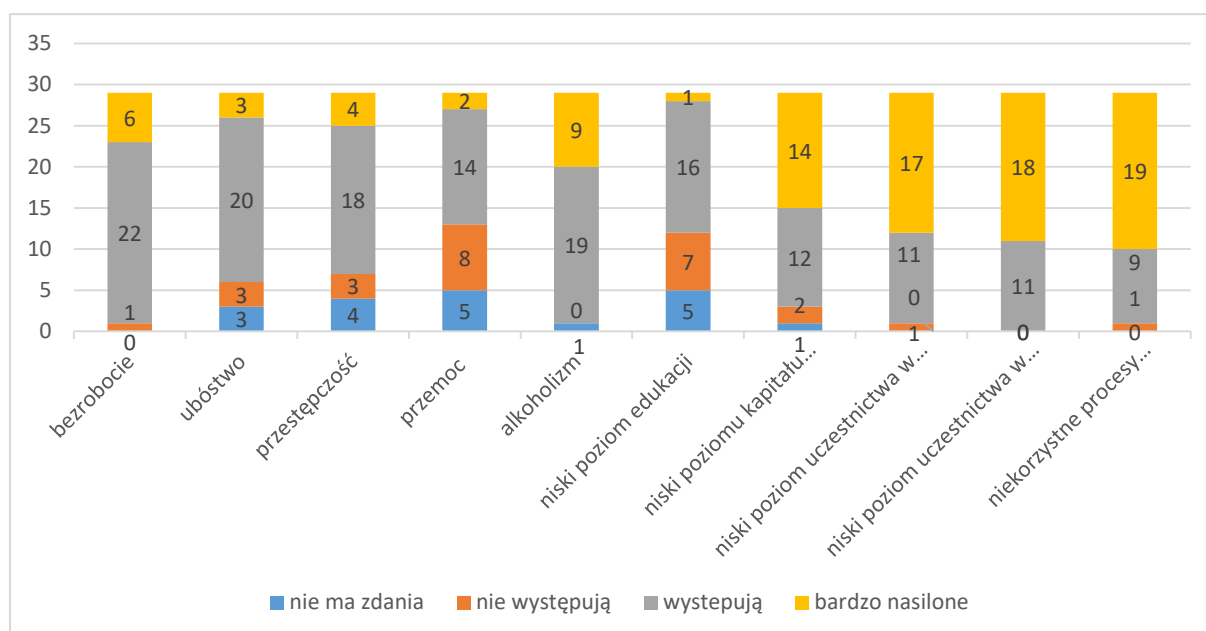

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów o ocenę skali występowania problemów społecznych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na wskazanym obszarze do rewitalizacji. Poniżej przedstawiono analizę danych dwóch miejscowości, która była najczęściej wskazywana jako obszar do rewitalizacji tj. Terespol- Kukietki.

Obszar do rewitalizacji – Terespol-Kukietki

Najwięcej respondentów stwierdziło, że spośród problemów natury społecznej w największej skali i nasileniu występuje niski poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym, bezrobocie, niekorzystne procesy demograficzne oraz niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym. Niekorzystnym zjawiskiem jest także częste występowanie problemów społecznych związanych z:alkoholizmem, niskim poziomem kapitału społecznego oraz ubóstwem.

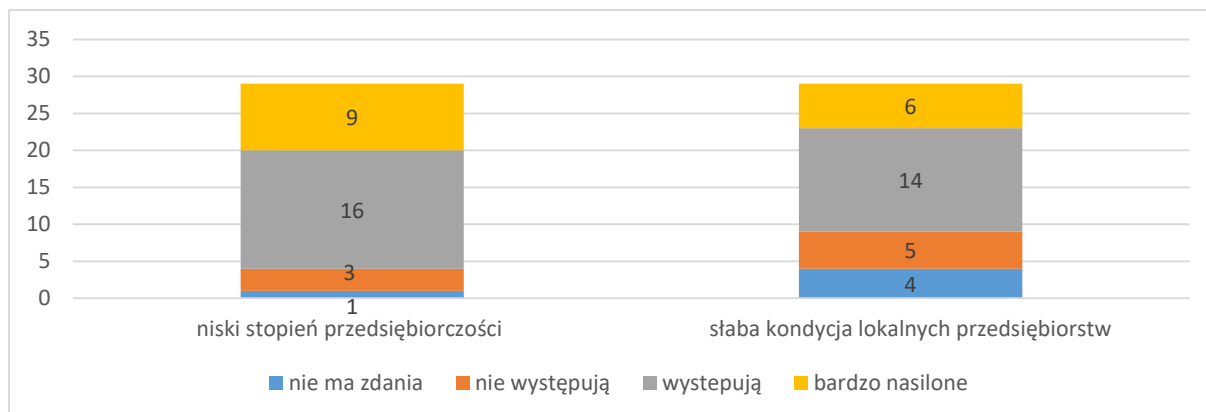
Wykres 41. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największa liczba ankietowanych wskazywała, że występowanie negatywnych problemów w sferze gospodarczej jest związane głównie z niskim stopniem przedsiębiorczości.

Wykres 42. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW GOSPODARCZYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

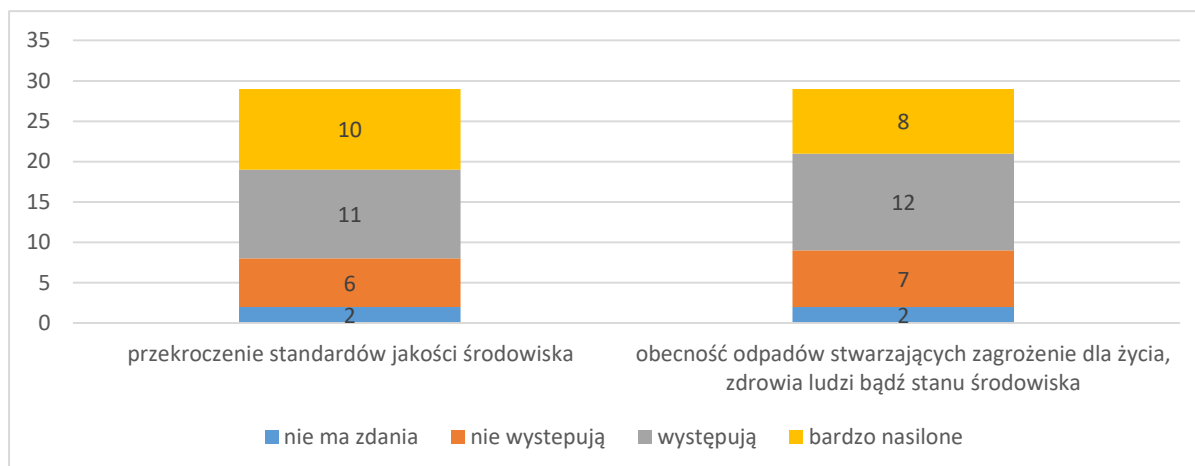

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największa liczba badanych wskazywała, że występowanie negatywnych problemów w sferze środowiskowej jest związane głównie z przekroczeniem standardów jakości środowiska.

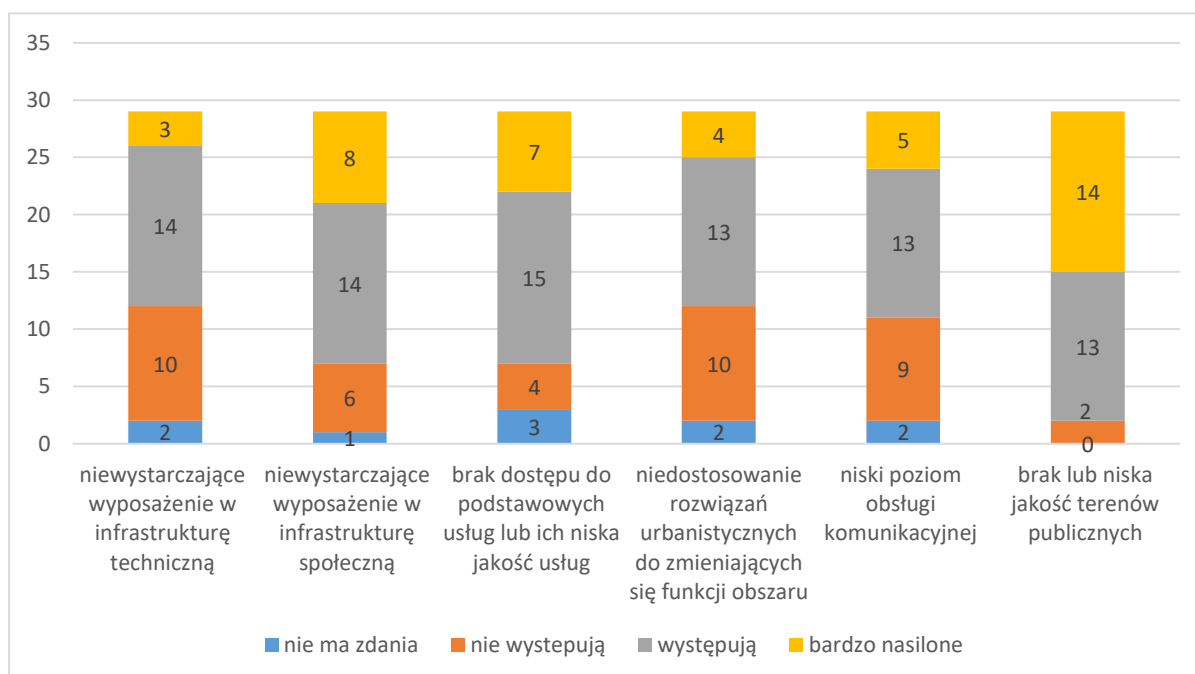
Wykres 43. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW ŚRODOWISKOWYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W kwestii problemów przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych osoby wskazujące na Terespol jako obszar do rewitalizacji miały podzielone zdania. Połowa z nich nie stwierdziła występowania negatywnych zjawisk w analizowanym obszarze. Wśród osób stwierdzających takie problemy, najczęściej zwracało uwagę na brak lub niską jakość terenów publicznych oraz niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną. I brak dostępu do podstawowych usług.

Wykres 44. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNYCH I TECHNICZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

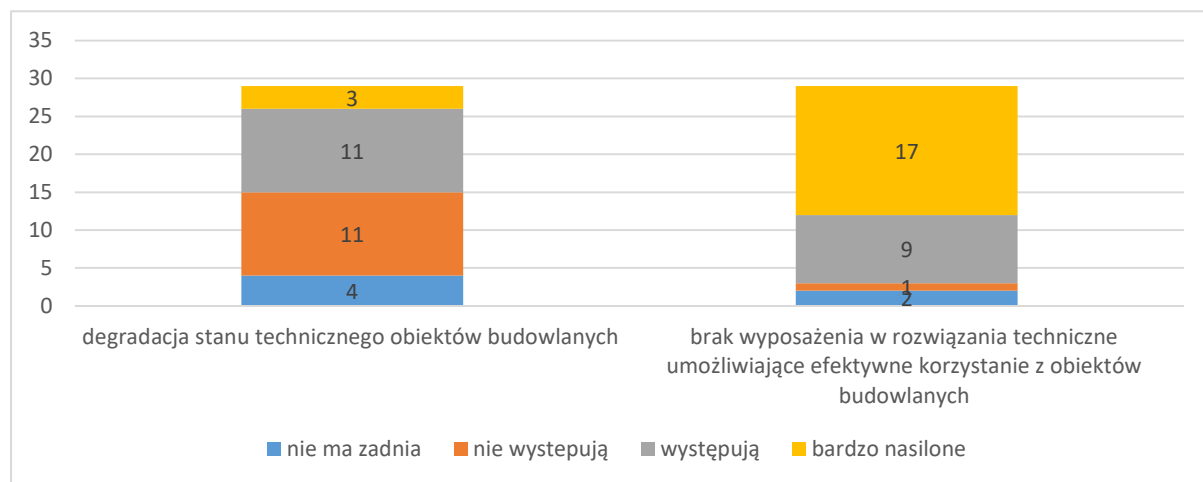

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowanie w sferze problemów przestrzenno- funkcjonalnych jako na zjawisko o największym nasileniu wskazywali brak wyposażenia w rozwiązania techniczne uniemożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

Wykres 45 .Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

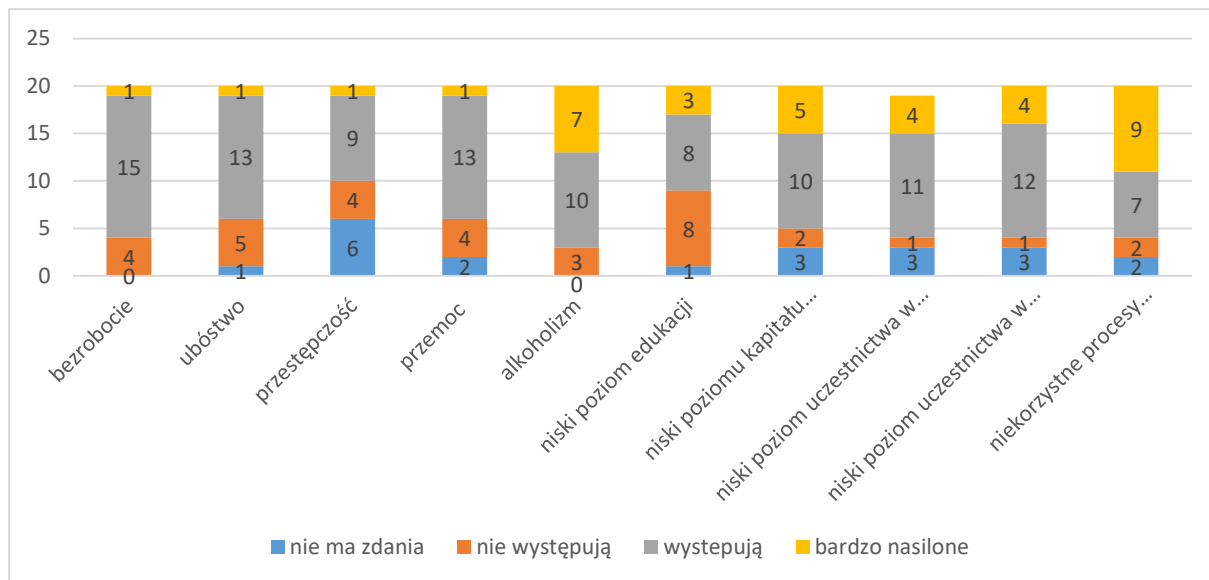
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Obszar nie objęty rewitalizacją

Najwięcej respondentów stwierdziło, że spośród problemów natury społecznej w największej skali i nasileniu występuje bezrobocie, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym, alkoholizm i niski poziom kapitału społecznego. Niekorzystnym zjawiskiem jest także częste występowanie problemów społecznych związanych z: ubóstwem i niskim poziomem edukacji.

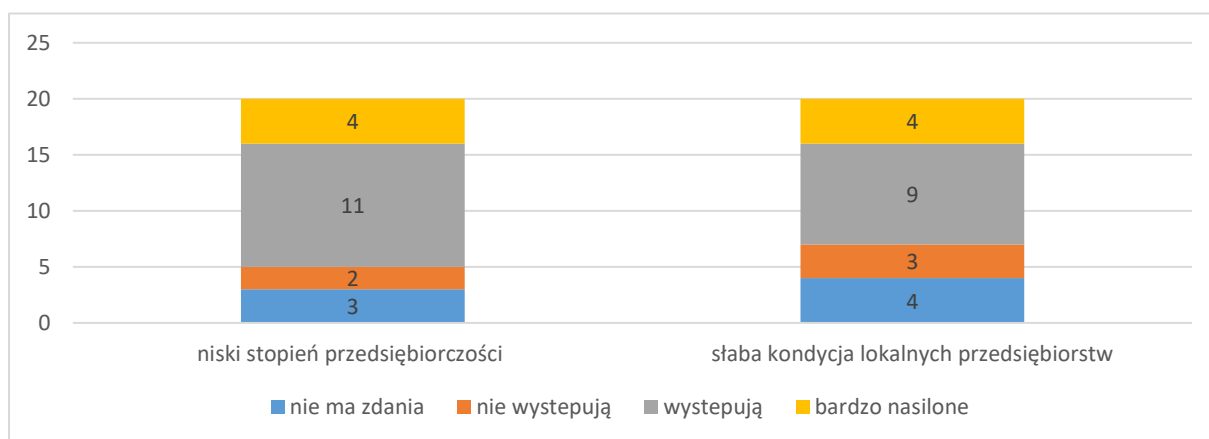
Wykres 46. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największa liczba ankietowanych wskazywała, że występowanie negatywnych problemów w sferze gospodarczej jest związane głównie z niskim stopniem przedsiębiorczości.

Wykres 47. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW GOSPODARCZYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

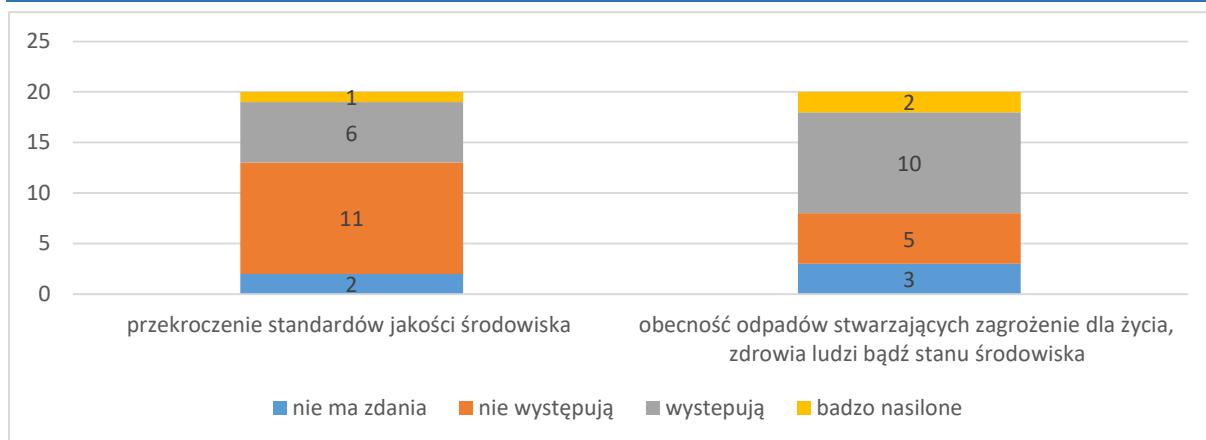

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największa liczba badanych wskazywała, że występowanie negatywnych problemów w sferze środowiskowej jest związane głównie z przekroczeniem standardów jakości środowiska.

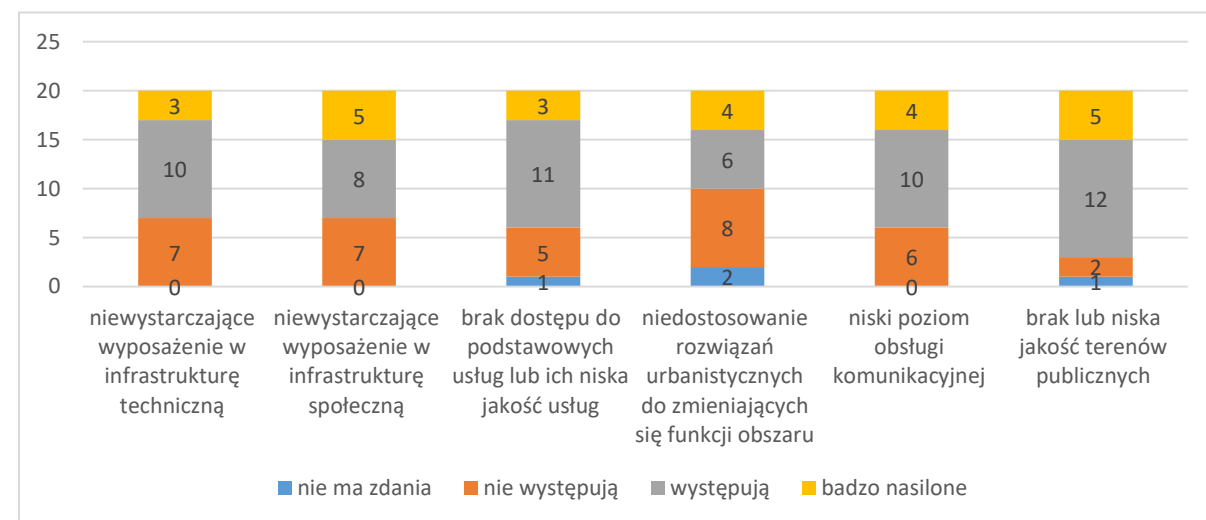
Wykres 48. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW ŚRODOWISKOWYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W kwestii problemów przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych osoby wskazujące na Rudy jako obszar do rewitalizacji w większości wskazywały na występowanie wszystkich wymienionych problemów. Połowa z nich nie stwierdziła występowania negatywnych zjawisk w analizowanym obszarze. Najwięcej osób twierdziło, że problem stanowi niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru oraz degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych i brak wyposażenia w rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

Wykres 49. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNYCH I TECHNICZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

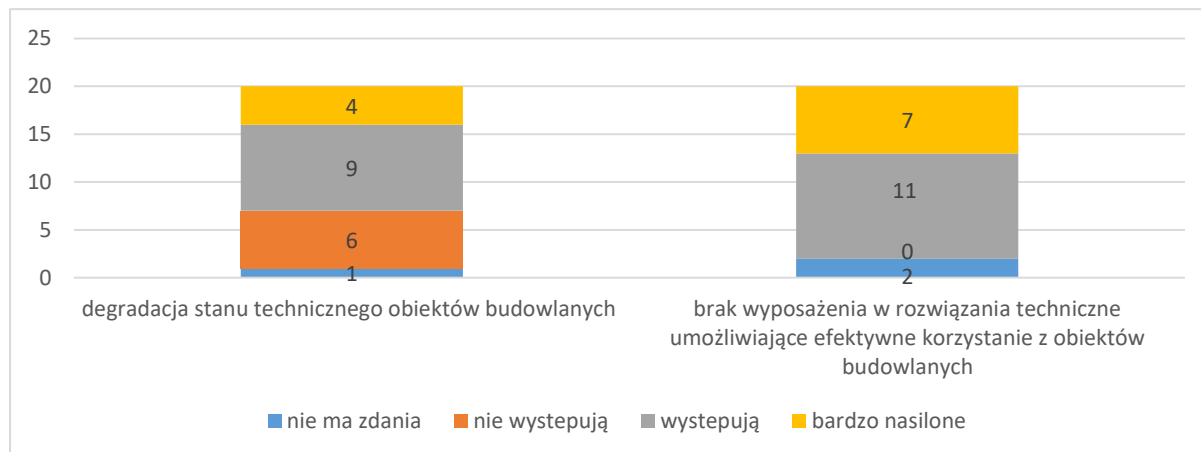

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowanie w sferze problemów przestrzenno- funkcjonalnych jako na zjawisko o największym nasileniu wskazywali brak wyposażenia w rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

Wykres 50. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

15. Ocena oddziaływania na środowisko

Do uzupełnienia.

16. Załączniki

16.1. Ankieta

ANKIETA
na potrzeby opracowania
„Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022”
WYZNACZENIE OBSZARÓW DO REWITALIZACJI

Szanowni Państwo,

Celem badania jest poznanie Państwa opinii na temat aktualnych potrzeb w zakresie rewitalizacji problemowych przestrzeni Gminy Terespol oraz oczekiwanych działań mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze, w związku z przystąpieniem Gminy Terespol do opracowania „**Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022**” w ramach projektu pt. "Lokalny Program Rewitalizacji podstawą ożywienia w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej Gminy Terespol " współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Dokument ten będzie stanowił podstawę do podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych na zdegradowanym obszarze Gminy Terespol wymagającym szczególnego wsparcia. Ponadto umożliwi efektywne pozyskiwanie dofinansowania projektów ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020. Zaplanowane do realizacji projekty w ramach ww. dokumentu przyczynią się do pobudzenia aktywności społecznej i przedsiębiorczości mieszkańców, przywrócenia estetyki i ładów przestrzennego, pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, termomodernizacji budynków i obiektów użyteczności publicznej, ochrony środowiska naturalnego, zachowania dziedzictwa kulturowego, a tym samym poprawy jakości życia społeczności lokalnej.

Rewitalizacja - stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Obszar zdegradowany - to obszar Gminy, znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) i występowania na nim ponadto co najmniej jednego negatywnego zjawiska ze sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej, mającego w stosunku do nich charakter uzupełniający.

Państwa opinie, jako cenne i ważne źródło informacji na temat konkretnych potrzeb mieszkańców Gminy Terespol, zostaną uwzględnione przy przygotowaniu programu w zakresie jej celów, priorytetów, kierunków działań i konkretnych projektów inwestycyjnych i społecznych.

Ankieta ma charakter anonimowy.

Prosimy o odpowiedź na każde pytanie, poprzez zaznaczenie odpowiedniego pola.

Wójt Gminy Terespol
(-)
Jacek Pawluk

1. Jaki OBSZAR GMINY powinien być Pana(i) zdaniem poddany procesowi rewitalizacji?

(ze względu na koncentrację na tym obszarze problemów społecznych i współwystępowanie co najmniej jednego problemu wymienionego i opisanego w pkt. 4 ankiety (z sfery?: **gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej**). Proszę dokładnie określić zakres obszaru – jego granice (np. wskazać nazwy miejscowości, ulic, nr działek, itp.):

2. Proszę podać Pana(i) związek z wybranym obszarem (można wskazać kilka odpowiedzi).

☐ miejsce zamieszkania
☐ miejsce pracy
☐ miejsce prowadzenia działalności gospodarczej
☐ klient
☐ miejsce rekreacji, wypoczynku
☐ Inne: ....

3. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze.

Proszę zaznaczyć w skali od 0-3, gdzie: 0 - nie mam zdania 1 - nie występują 2 - występują 3 - bardzo nasilone

Wyszczególnienie:	0	1	2	3

bezrobocie	☐	☐	☐	☐
ubóstwo	☐	☐	☐	☐
przestępczość	☐	☐	☐	☐
przemoc (np. w rodzinie, w szkole)	☐	☐	☐	☐
alkoholizm	☐	☐	☐	☐
niski poziom edukacji: niskie wyniki w nauce, problemy w realizacji programów nauczania, duża liczba młodzieży niewypełniającej obowiązku szkolnego, rozkład stopnia wykształcenia wśród osób dorosłych itp.	☐	☐	☐	☐
niski poziomu kapitału społecznego: słabo wykształcone relacje wewnątrz społeczności lokalnej, niski poziom zaufania, nieprzestrzeganie zasady współżycia społecznego, słaba zdolność do współdziałania, mała liczba organizacji społecznych itp.	☐	☐	☐	☐
niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym (np. niewielka liczba aktywnych organizacji pozarządowych, niska frekwencja wyborcza itp.)	☐	☐	☐	☐
niski poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym (np. niewielka liczba mieszkańców, którzy biorą udział w wydarzeniach kulturalnych - teatralnych, muzealnych, imprezach masowych itp.)	☐	☐	☐	☐
niekorzystne procesy demograficzne (np. migracje, starzenie się społeczeństwa itp.)	☐	☐	☐	☐
Inne problemy społeczne, jakie?	☐	☐	☐	☐

4. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW GOSPODARCZYCH, ŚRODOWISKOWYCH, PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNYCH lub TECHNICZNYCH, na wskazanym przez Pana(ią) obszarze, które współwystępują wraz z problemami zaznaczonymi w pkt. 3?

Proszę zaznaczyć w skali od 0-3, gdzie: 0 - nie mam zdania, 1 - nie występują, 2 – występują, 3 - bardzo nasilone

PROBLEMY GOSPODARCZE

Wyszczególnienie:	0	1	2	3
niski stopień przedsiębiorczości (np. mała ilość lokalnych przedsiębiorstw, niska aktywność przedsiębiorstw itp.)	☐	☐	☐	☐
słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw	☐	☐	☐	☐

Inne problemy gospodarcze, jakie?	☐	☐	☐	☐

PROBLEMY ŚRODOWISKOWE

<i>Wyszczególnienie:</i>	0	1	2	3
przekroczenie standardów jakości środowiska (zanieczyszczone środowisko naturalne)	☐	☐	☐	☐
obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska (np. azbest, odpady medyczne itp.)	☐	☐	☐	☐
Inne problemy gospodarcze, jakie?	☐	☐	☐	☐

PROBLEMY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE

<i>Wyszczególnienie:</i>	0	1	2	3
niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną (np. wodno-ściekową, ciepłowniczą, elektryczną, telekomunikacyjną, drogową itp.)	☐	☐	☐	☐
niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną (np. przedszkola i szkoły, obiekty ochrony zdrowia, instytucje kultury, ośrodki sportowe i rekreacyjne itp.)	☐	☐	☐	☐
brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość usług (np. zdrowotnych, społecznych, socjalnych, opiekuńczych itp.)	☐	☐	☐	☐
niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru (np. brak ograniczenia hałasu, brak parkingu itp.)	☐	☐	☐	☐
niski poziom obsługi komunikacyjnej (w tym dostęp do środków komunikacji publicznej, sieci drogowej, ciągów i przejść pieszych itp.)	☐	☐	☐	☐
brak lub niska jakość terenów publicznych (np. tereny zielone, parki, skwery, miejsca rekreacyjno – wypoczynkowe itp.)	☐	☐	☐	☐

Inne problemy przestrzenno-funkcjonalne, jakie?	☐	☐	☐	☐

■ PROBLEMY TECHNICZNE

Wyszczególnienie:	0	1	2	3
degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych (w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym)	☐	☐	☐	☐
brak wyposażenia w rozwiązania techniczne umożliwiające efektywne korzystanie z obiektów budowlanych (w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska-termomodernizacja, odnawialne źródła energii)	☐	☐	☐	☐
Inne problemy techniczne, jakie?	☐	☐	☐	☐

5. Proszę wymienić/opisać jakie działania należy podjąć w celu minimalizacji wskazanych problemów w Gminie Tereszpól?

[illegible]

METRYCZKA:

PŁEĆ: ☐ mężczyzna ☐ kobieta	MIEJSCE ZAMIESZKANIA: ☐ Miasto (osiedle) ☐ Miasto (dom jednorodzinny) ☐ Wieś
WIEK: ☐ do 18 roku życia ☐ 18-25 ☐ 26-35 ☐ 36-45 ☐ 46-55	STAN CYWILNY: ☐ kawaler (panna) ☐ żonaty (mężatka) ☐ wdowiec (wdowa) ☐ rozwiedziony (rozwiedziona) ☐ żyjący(a) w nieformalnym związku

☐ 56-65 ☐ 66 i więcej	
STATUS NA RYNKU PRACY: ☐ uczeń (uczenica) ☐ student (studentka) ☐ emeryt (emerytka) ☐ rencista (rencistka) ☐ przedsiębiorca ☐ zatrudniony(a) w prywatnej firmie ☐ zatrudniony(a) w instytucji publicznej ☐ zatrudniony(a) w organizacji pozarządowej ☐ niepracujący (bezrobotny) ☐ rolnik	JAK OCENIA PAN/PANI SWOJĄ SYTUACJĘ MATERIALNĄ? ☐ bardzo dobrze ☐ dobrze ☐ średnio ☐ źle ☐ bardzo źle ☐ trudno powiedzieć
WYKSZTAŁCENIE: ☐ podstawowe ☐ gimnazjalne ☐ zasadnicze zawodowe ☐ średnie ☐ pomaturalne ☐ wyższe	Czy jest Pan/Pani mieszkańcem Gminy Terespol? ☐ tak ☐ nie

DZIĘKUJEMY ZA WYPEŁNIENIE ANKIETY!

16.2. Fiszka Projektowa

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol	FISZKA PROJEKTOWA na potrzeby opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022”.

Szanowni Państwo,

Prace nad *Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022* znajdują się w fazie opracowywania konkretnych **propozycji działań/przedsięwzięć (projektów)**, które będą podejmowane w ramach tego Programu w najbliższych latach.

Prosimy zatem wszystkie osoby i instytucje oddane sprawie poprawy jakości życia w naszej gminie o aktywne włączenie się w proces opracowywania Programu i opisanie swojego pomysłu, propozycji projektu do Lokalnego Programu Rewitalizacji (zgodnie z zaproponowaną poniżej fiszką projektową), bazując na wskazanym **obszarze rewitalizacji obejmującym poniższe sołectwa**:

Obecnie wszczęta procedura naboru projektów jest elementem dalszych konsultacji Programu Rewitalizacji, a także formalnego zebrania przedsięwzięć (projektów), które, po weryfikacji przeprowadzonej przez zespół przedstawicieli wykonawcy dokumentu: Lubelskiej Akademii Rozwoju i Urzędu Gminy Terespol, zostaną umieszczone w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022.

Jacek Pawluk
(-)
Wójt Gminy Terespol

1. WZÓR FISZKI PROJEKTOWEJ:

1. Nazwa planowanego działania/projektu <i>(Nazwa działania/projektu powinna precyzyjnie wskazywać przedmiot działania).</i>	
2. Cel ogólny projektu <i>(np. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, poprawa jakości życia, poprawa estetyki).</i>	
3. Opis stanu istniejącego/problemu i pozytywne skutki, jakie przyniesie realizacja projektu/przedsięwzięcia <i>(Należy przedstawić stan obecny i wymienić problemy, które będą rozwiązywane w wyniku realizacji projektu, a także uzasadnić, że projekt przyczyni się do ich rozwiązania, np. redukcja negatywnych zjawisk społecznych, integracja społeczeństwa, wskazanie właściwych wzorców zachowań).</i>	
4. Lokalizacja projektu/adres	
5. Czy projekt realizowany będzie w partnerstwie? <i>TAK/NIE Jeśli TAK- podać dane kontaktowe partnera.</i>	☐ TAK / ☐ NIE .... ☐ sektor publiczny ☐ sektor społeczny ☐ sektor gospodarczy
6. Główne planowane działania / zadania	

7. Uzasadnienie potrzeby realizacji projektu									
8. Posiadane dokumenty, opracowania, analizy, dokumentacja projektowa, decyzje									
9. Planowany termin realizacji projektu <i>(Proszę wskazać czas realizacji projektu i ewentualnie poszczególnych działań?).</i>									
10. Typ projektu <i>(W jakich sferach projekt wpłynie na rozwiązanie problemów?).</i>	☐ społecznej ☐ gospodarczej ☐ przestrzenno-funkcjonalnej ☐ technicznej ☐ środowiskowej								
11. Najważniejsze efekty jakie zostaną osiągnięte w wyniku realizacji projektu	<table border="1"><tr><td>Wzrost wykształcenia i dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy.</td><td>☐</td><td>Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych.</td><td>☐</td></tr><tr><td>Włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją.</td><td>☐</td><td>Poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej.</td><td>☐</td></tr></table>	Wzrost wykształcenia i dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy.	☐	Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych.	☐	Włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją.	☐	Poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej.	☐
Wzrost wykształcenia i dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy.	☐	Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych.	☐						
Włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją.	☐	Poprawa stanu infrastruktury technicznej i drogowej.	☐						

	Zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej.	☐	Stworzenie i/lub rozszerzenie bazy turystycznej i rekreacyjnej.	☐
	Poprawa bezpieczeństwa publicznego.	☐	Stworzenie i/lub rozszerzenie bazy sportowej.	☐
	Poprawa jakości i zwiększenie dostępności do usług publicznych.	☐	Ograniczenie tzw. niskiej emisji i poprawa jakości środowiska naturalnego.	☐
	Pozyskanie inwestorów zewnętrznych.	☐	Odnowa, ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.	☐
	Rozwój mikro i małej przedsiębiorczości.	☐	Inne (jakie?)	☐
12. Wskaźniki produktów (Należy wymienić produkty realizacji projektu oraz zakładane wskaźniki. Przez produkty rozumie się bezpośrednie efekty powstałe po zakończeniu projektu. Wskaźniki opisują wielkość zakładanych produktów. Do przykładowych produktów należą: długość zmodernizowanej drogi – 500 m, powierzchnia zmodernizowanego boiska – 500 m ² , liczba osób, które wzięły udział w szkoleniu – 100 os.).				
13. Wskaźniki rezultatu (Należy wymienić rezultaty realizacji projektu oraz zakładane wskaźniki. Przez rezultaty rozumie się efekty powstałe po osiągnięciu zakładanych produktów projektu. Wskaźniki opisują wielkość zakładanych rezultatów. Do przykładowych rezultatów należą: spadek poziomu hałasu generowanego przez zmodernizowaną drogę – 10 dB, liczba osób korzystająca ze zmodernizowanego boiska – 300 os., liczba osób, które uzyskały świadectwo ukończenia szkoleń – 70 os.)				
14. Nakłady do poniesienia, źródła finansowania (w zł brutto) (proszę podać szacunkowe koszty realizacji projektu, jakie są oczekiwane źródła finansowania, np. prywatne, publiczne – ze środków budżetu gminy, publiczne – ze środków funduszy UE, inne).				
15. UWAGI / dodatkowe informacje				
W przypadku kilku planowanych projektów/przedsięwzięć prosimy o powielenie powyższej tabeli.				

2. INFORMACJE O ZGŁASZAJĄCYM:

1. Imię i nazwisko*	
2. E-mail*	
3. Tel./Fax	
5. Wyrażam opinię jako*	☐ osoba prywatna ☐ reprezentująca następującą instytucję: .....
6. Adres Korespondencyjny*	

*Wypełnienie obowiązkowe

- ☐ Wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych zawartych w niniejszym formularzu dla potrzeb przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu pn.: *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022*, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 195 ze zm.).

Administratorem danych osobowych jest Wójt Gminy **Terespol**. Osoba, której dane osobowe są przetwarzane ma prawo dostępu do treści swoich danych i ich poprawiania. Podanie danych osobowych jest dobrowolne, jednakże nie podanie danych osobowych będzie skutkowało nieuwzględnieniem fiszki zawierającej taki brak. Dane będą przetwarzane do celów przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących opracowania dokumentu pn. „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy **Terespol** na lata 2017-2022”.

Data, podpis .....

OŚWIADCZENIE WNIOSKODAWCY:

Ja, niżej podpisany oświadczam że:

- 1) posiadam tytuł prawny do nieruchomości, na której będzie realizowany projekt – dotyczy projektu infrastrukturalnego,
- 2) proponowany projekt w całości mieści się w zakresie działalności Wnioskodawcy/konsorcjum partnerów,
- 3) mam świadomość, że złożenie fiszki projektowej nie jest jednoznaczne z wpisaniem projektu do Programu Rewitalizacji.

Data, podpis .....

INFORMACJE DODATKOWE:

- Fiszka projektowa będzie podstawą do ujęcia pomysłu (projektu) w Programie Rewitalizacji.
- Na kolejnym etapie tworzenia Programu Rewitalizacji zgłoszone projekty zostaną zweryfikowane pod kątem zgodności z celami Programu i możliwości realizacji.
- W przypadku konieczności dokonania uzupełnień lub korekt zgłoszonego pomysłu, ze Zgłaszającym skontaktują się pracownicy Wykonawcy i/lub Urzędu Gminy Terespol.
- Projekty zaakceptowane do Programu Rewitalizacji zostaną wpisane na listę planowanych podstawowych przedsięwzięć lub w inny sposób ujęte w tym programie, po wcześniejszych ustaleniach ze Zgłaszającym.

- Każdy Zgłaszający, który złożył wypełnioną fiszkę projektową zostanie powiadomiony, czy i w jakiej formie jego propozycja została uwzględniona.

Wypełnioną fiszkę należy przekazać w jednej z następujących form:

1. Drogą korespondencyjną na adres: **Urząd Gminy Terespol, ul. Długa 234, 23-407 Terespol-Zaorenda**
2. Drogą elektroniczną na adres: <https://ugterespol.bip.lubelskie.pl/index.php?id=6>
3. Osobiście na sekretariat **Urząd Gminy Terespol, ul. Długa 234, 23-407 Terespol-Zaorenda.**

Kontakt z firmą opracowującą Program Rewitalizacji: RD PROJECT SOLUTIONS, 21-030 Motycz, ul. Konopnica 254B, Michał Rządkowski: tel. 81 473 68 77, adres e-mail: biuro@rdps.pl

Wszystkim składającym fiszki projektowe do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 - serdecznie dziękujemy za zainteresowanie!

16.3. Formularz excel- wyznaczanie obszarów zdegradowanych i do rewitalizacji

16.4. Mapa w skali 1:5000 ilustrująca obszary zdegradowane i rewitalizacji na terenie gminy

17. Spis tabel, wykresów i map.

Tabela 1. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022.....	11
Tabela 2. Zestawienie powiązań pomiędzy celami koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022	12
Tabela 3. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.) a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022.....	14
Tabela 4. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do roku 2030 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022	15
Tabela 5. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwoju Gminy Terespol na lata 2016-2022 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 ..	16
Tabela 6. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Terespol na lata 2016- 2023 a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022.....	17
Tabela 7. Zestawienie powiązań pomiędzy priorytetami polityki przestrzennej gminy a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022	18
Tabela 8. Zestawienie powiązań pomiędzy celami Planu Gospodarki Niskoemisyjnej gminy Terespol a celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Terespol na lata 2017-2022 ..	19
Tabela 9. Ludność gminy wg miejscowości w latach 2011-2016.	23
Tabela 10. Gęstość zaludnienia wg. miejscowości.	26
Tabela 11. Struktura wieku mieszkańców gminy wg miejscowości w 2014 i 2016 roku.	28
Tabela 12. Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2006– 2016.	33
Tabela 13. Liczba osób objętych pomocą społeczną w latach 2006– 2016.	33
Tabela 14. Charakterystyka infrastruktury szkolnictwa (stan na 2016 r.)	40
Tabela 15. Charakterystyka szkół z terenu Gminy-stan na 2016 r.	40
Tabela 16. Obwody szkolne poszczególnych miejscowości w gminie.	41
Tabela 17. Infrastruktura szkolnictwa, sportowa i rekreacyjna na terenie poszczególnych miejscowości w gminie.....	41
Tabela 18. Średni wynik egzaminu 6 klas zgodnie z rejonizacją w latach 2011- 2016.....	42
Tabela 19. Wybrane kategorie osób bezrobotnych ogółem w Gminie Terespol w 2016 r.	45
Tabela 20. Liczba osób bezrobotnych w podziale na poszczególne sołectwa w Gminie Terespol.	46
Tabela 21. Przestępczość – dane zbiorcze	51

Tabela 223. Dostęp do infrastruktury kultury oraz jej stan na poziomie miejscowości Gminy w 2016 r.....	62
Tabela 23. Dostęp do infrastruktury kultury i spędzania czasu wolnego oraz jej stan na poziomie miejscowości gminy.....	63
Tabela 24. Liczba zarejestrowanych w poszczególnych miejscowościach gminy podmiotów gospodarczych w latach 2015-2016.	67
Tabela 25. Użytkowanie gruntów w Gminie	68
Tabela 26. Charakterystyka gospodarstw rolnych w Gminie wg. grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Terespol w latach 2002 i 2010.....	69
Tabela 27. Powierzchnia zasiewów w indywidualnych gospodarstwach rolnych (stan na 2010 r.)	70
Tabela 28. Ocena skomunikowania poszczególnych miejscowości z resztą Gminy.	74
Tabela 29. Długość lokalnych dróg według rodzaju nawierzchni.	75
Tabela 30. Charakterystyka zasobów mieszkalnych Gminy	78
Tabela 31. Średnia ilość odpadów przypadająca na jednego mieszkańca Gminy [kg]	79
Tabela 32. Odpady objęte systemem wywozu/segregacji oraz przekroczenia standardów jakości środowiska w miejscowościach gminy.	80
Tabela 33. Charakterystyka infrastruktury wodociągowej	81
Tabela 34. Charakterystyka infrastruktury kanalizacyjnej	81
Tabela 35. Stan infrastruktury energetycznej na terenie miejscowości gminy Terespol.....	84
Tabela 36 .Dostęp do sieci Internetowej i telekomunikacyjnej	85
Tabela 37. Sfera społeczna ubóstwo (wskaźniki na 100 mieszkańców).	91
Tabela 38. Sfera społeczna bezrobocie (wskaźniki na 100 mieszkańców).....	92
Tabela 39. Sfera społeczna przestępczość (wskaźniki na 100 mieszkańców).	93
Tabela 40. Sfera społeczna poziom edukacji.....	94
Tabela 41. Sfera społeczna poziom uczestnictwa w życiu publicznym.....	95
Tabela 42. Sfera społeczna poziom kapitału społecznego (wskaźniki na 100 mieszkańców)..	96
Tabela 43. Sfera społeczna podsumowanie (liczba przekroczeń średniej dla gminy na poziomie miejscowości)).	98
Tabela 44. Sfera gospodarcza – liczba podmiotów gospodarczych (wskaźniki na 100 mieszkańców).	100
Tabela 45. Sfera środowiskowa - przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska (wskaźniki na 100 mieszkańców).	102
Tabela 46 Sfera techniczna (wskaźniki na 100 mieszkańców).	104
Tabela 47. Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	106
Tabela 47. Zestawienie danych.	109

Tabela 48. Dane zbiorcze w miejscowościach objętych rewitalizacją.	113
Tabela 49. Głównie projekty rewitalizacyjne	118
Tabela 50. Projekty rewitalizacyjne – lista uzupełniająca	129
Tabela 51. Harmonogram realizacji projektów rewitalizacyjnych.	131
Tabela 52. Lista wskaźników LPR.....	146
Tabela 53. Terminy i przedmiot konsultacji społecznych.	151
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy w latach 2007-2016.....	22
Wykres 2. Zmiana liczby ludności w gminie w wybranych latach 2007-2016.	23
Wykres 3. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy w 2016 roku.....	24
Wykres 4. Odsetek (%) osób zamieszkujących miejscowość w stosunku do ogólnej liczby ludności w gminie w 2016 roku.....	24
Wykres 5. Dynamika zmiany liczby ludności w latach 2011-2016.	25
Wykres 6. Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy.....	27
Wykres 7. Ludność wg. ekonomicznych grup wieku w latach 2014-2016	28
Wykres 8. Struktura wieku ludności gminy wg miejscowości w 2016 roku (w %).....	29
Wykres 9. Przyrost naturalny w gminie w latach 2014-2016.....	30
Wykres 10. Przyrost naturalny w latach 2014 i 2016 na poziomie miejscowości.....	31
Wykres 11. Saldo migracji w Gminie w latach 2014- 2016.	31
Wykres 12. Saldo migracji w 2016 roku na poziomie miejscowości w gminie..	32
Wykres 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2016 roku.	34
Wykres 14. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2016 roku na poziomie miejscowości.	34
Wykres 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w Gminie w 2016 roku.	35
Wykres 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w Gminie w 2016 roku.....	35
Wykres 17. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w Gminie w 2016 roku.	36
Wykres 18. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w Gminie w 2016 roku.	37
Wykres 19. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietnych rodzin w Gminie w 2016 roku.	37
Wykres 20. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w Gminie w 2016 roku.	38

Wykres 21. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w Gminie w 2016 roku.....	38
Wykres 22. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie w latach 2005–2016	43
Wykres 23. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i gminy.....	44
Wykres 24. Liczba osób bezrobotnych na poziomie miejscowości w 2016 roku.....	47
Wykres 25. Liczba długotrwale bezrobotnych na terenie Gminy wg miejscowości	47
Wykres 26. Przestępstwa na terenie sołectw 2016.	49
Wykres 27. Liczba przestępstw kryminalnych w 2016 roku na poziomie miejscowości.	50
Wykres 28. Liczba interwencji domowych w 2016 roku na poziomie miejscowości.....	50
Wykres 30. Wyroby zawierające azbest (w tonach) w 2016 roku na poziomie miejscowości.....	60
Wykres 31. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w gminie Terespol w latach 2006–2016	66
Wykres 32. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 roku – porównanie średniej dla Polski, województwa, powiatu i Gminy.....	66
Wykres 33. Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych miejscowościach w gminie w 2016 roku.....	67
Wykres 34. Liczba gospodarstw rolnych pod względem liczby (stan na 2010 r.)	69
Wykres 35. Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych w 2016 roku.	71
Wykres 36. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	78
Wykres 37. Budynki wybudowane przed 1989 rokiem.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 38. Metryczka - płeć	153
Wykres 39. Metryczka - wiek	154
Wykres 40. Metryczka - wykształcenie	154
Wykres 41. Metryczka – status na rynku pracy	155
Wykres 42 Obszar, który powinien być poddany procesowi rewitalizacji.....	155
Wykres 43. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).....	156
Wykres 44. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW GOSPODARCZYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).	156
Wykres 45. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW ŚRODOWISKOWYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).	157
Wykres 46. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNYCH I TECHNICZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).	157
Wykres 47. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).	159

Wykres 48. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW GOSPODARCZYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).	159
Wykres 49. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW ŚRODOWISKOWYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).	160
Wykres 50. Jak ocenia Pan(i) skalę występowania PROBLEMÓW PRZESTRZENNO-FUNKCYJONALNYCH I TECHNICZNYCH na wskazanym przez Pana(ią) obszarze? (osoba).	160
Mapa 1. Położenie geograficzne Gminy Terespol.	20
Mapa 2. Położenie sołectw w gminie Terespol.	21
Mapa 3. Obszary chronione na terenie gminy Terespol.	56
Mapa 4. Sieć dróg na obszarze powiatu biłgorajskiego.	77
Mapa 5. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze społecznym.	99
Mapa 6. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze gospodarczym.	101
Mapa 7. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze środowiska.	103
Mapa 8. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze technicznym.	105
Mapa 9. Występowanie negatywnego zjawiska w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym.	107
Mapa 11. Obszar zdegradowany i do rewitalizacji na terenie gminy Terespol. Błąd!	Nie zdefiniowano zakładki.
Rysunek 1. Dokumentacja zdjęciowa z cyklu 3 konsultacji społecznych. Zdjęcie 1. Błąd!	Nie zdefiniowano zakładki.
Rysunek 2. Dokumentacja zdjęciowa z cyklu 3 konsultacji społecznych. Zdjęcie 2. Błąd!	Nie zdefiniowano zakładki.
Rysunek 3. Dokumentacja zdjęciowa z cyklu 3 konsultacji społecznych. Zdjęcie 3. Błąd!	Nie zdefiniowano zakładki.
Rysunek 4. Dokumentacja zdjęciowa z cyklu 3 konsultacji społecznych. Zdjęcie 4. Błąd!	Nie zdefiniowano zakładki.